

Lumină Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

20

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XX/ Nr.4
OCTOMBRIE-DECEMBRIE 2015
NEW YORK

Lumină Lină • Gracious Light An XX/ Nr. 4, 2015 New York

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:

Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:

14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Graciously Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com

Redactor șef S.U.A.: M. N. RUSU, vichiro7@hotmail.com

Redactor șef România: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com

Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU

Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN

Fotoreporter: ALEX MARMARA

Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURĂȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Ceurile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XX/ Nr. 4

Octombrie - Decembrie 2015

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Nașterea Domnului - pescuire minunată 7

PR. COSTICĂ MOROIANU, *Îngerii ne dau de veste,*

Drum de argint, Rug împărătesc, Pe o rază de strălucire 10

IEROM. MAXIM MORARIU

Actul privirii și importanța lui în teologia răsăriteană..... 11

IGNATIE GRECU, *Aici, Petală cu petală, Să avem nădejde,*

La masa cântării, O mireasmă nouă 13

MARCEL MIRON, *Locul unde se întorc îngerii, Tânăr risipitor* 14

ESEU

MIHAELA ALBU

Antilethe. Vintilă Horia - publicist în exil..... 15

TRAIAN VASILCĂU, *Credincioșie*.....20

DAN ANGHELESCU

Vintilă Horia, istoric al filozofiei românești moderne.....21

ANDREI ZANCA, *vrăbii în alertă* 26

VERONICA BALAJ, *Ierusalimul imaginar*.....27

VIRGIL ȘERBU CISTEANU,

Schiță, Psalm, Elegie, Psalm de decembrie.....28

CĂRȚI ÎN AGORA

THEODOR DAMIAN, *Prin lumină spre Lumină*

Sete de lumină de Maria Popescu.....29

Matematica Tainei

Ascensiune printre uși către mine de Paul Dorin Șerban 30

ADRIAN DINU RACHIERU	
Vasile Andru și experimentul existențial	33

SAPIENTIA

Alexandra Roceric.....	42

INTERVIU

GEORGICĂ MANOLE și VASILE ANDRU	
Mă consider un scriitor postum	43
CEZAR CĂTĂLIN VIZINIUCK, <i>mă iartă, mamă, zambet de mamă</i>	48
ADRIANA TOMONI, <i>Doamne, Câte toamne</i>	49
GALINA FURDUI, <i>Axă, Cauză</i>	50

PROZĂ

LISA PECAI	
Clupa	51

UNIVERSALIA

HUGO GUTIÉRREZ VEGA	
<i>Madrigal reflexiv, Pentru a te numi</i>	
Prezentare și traducere din l. spaniolă: Elena Liliana Popescu ..	56
GEORGE V. PRECUP, <i>Elegy, Sabasos (Fragments)</i>	
Translated from Romanian by Muguraș Maria Petrescu	58
JOHN PREDESCU, <i>Mama mea, Fuga</i>	60

DIN ISTORIA EXILULUI ROMÂNESC

M. N. RUSU	
Marinarul liric	61

ARGUMENT

ILIE TRAIAN	
Poetul și spiritul dislocat	63

NICOLAE VĂLĂREANU SÂRBU , <i>Mă surp și mă înalț mai mult</i>	66
<i>Nimic nu se dărâmă, doar se înalță</i>	67
ION P. IACOB, <i>Om de zăpadă, crezi că vom fi prieteni până la vară ?</i>	
<i>Ruperi de ritm, Despre poet, profet în țara lui, S.O.S.</i>	68

MĂRTURISIRI

IOAN PURCĂREA	
Față-n față cu bunul nostru Dumnezeu.....	69

ISTORIE ȘI ACTUALITATE

RADU PETRESCU-MUSCEL	
Pentru cinstirea memoriei luptătorilor anticomuniști și a martirilor Canalului Dunăre-Marea Neagră	73
LUCREȚIA ANDRONIC, <i>Fi-va, Ecce homo</i>	75
FOTOALBUM.....	76

ANTOLOGIE DE CENACLU

<i>Ce tot atâtea îmbrățișări, Dacă</i> de Theodor Șoptelea	93
The Essence of the Spirit: Words and Pictures.....	94
The Essence of the Spirit, de Alexander Sacarin.....	95
<i>Acolo departe</i> de Aaron Anițului	98
St. Agnes, de Alexandra Jucan	99

RECENZII

MARIA TOMA-DAMȘA	
Theodor Damian – <i>Singurul dincolo</i>	101
MUGURAȘ MARIA PETRESCU	
Mircea Ștefan: Poezia de observație <i>Poeme mici pentru oameni mari / Small Poems</i> <i>for Grown-up People</i> de Mircea Ștefan	103
Florica Bațu Ichim – Grădina cu îngeri și sfinți <i>Grădina cu îngeri și sfinți</i> de Florica Bațu Ichim.....	105

REPORTAJE

FLAVIA TOPAN	
Cărțile și uraganul	
<i>Al doilea deceniu. Zece ani de "Lumină lină" la New York</i>	
(2005-2015) de Flavia Topan.....	107
<i>Diaspora literară românească în 14 interviuri,</i>	
de Flavia Topan.....	108
“Anotimpul Aurel Sasu”	
<i>George Pomutz – un General de Brigadă român</i>	
<i>în Războiul Civil American (1861-1865),</i> de Aurel Sasu	109
<i>O luptă neterminată. Dialog epistolar,</i> de Aurel Sasu.....	110
GHEORGHE BREHUESCU	
Doina Uricariu în Cenaclul New-Yorkez	
<i>Cartea de sticlă,</i> de Doina Uricariu	112
MARIANA TERRA	
Mircea Ștefan, “armurier al cuvintelor”	113
REVISTA PRESEI	115

CĂRTI SOSITE

Profetul altor lumi posibile	
<i>Cosmonauții albi,</i> de Alexandru Cristian Miloș.....	117

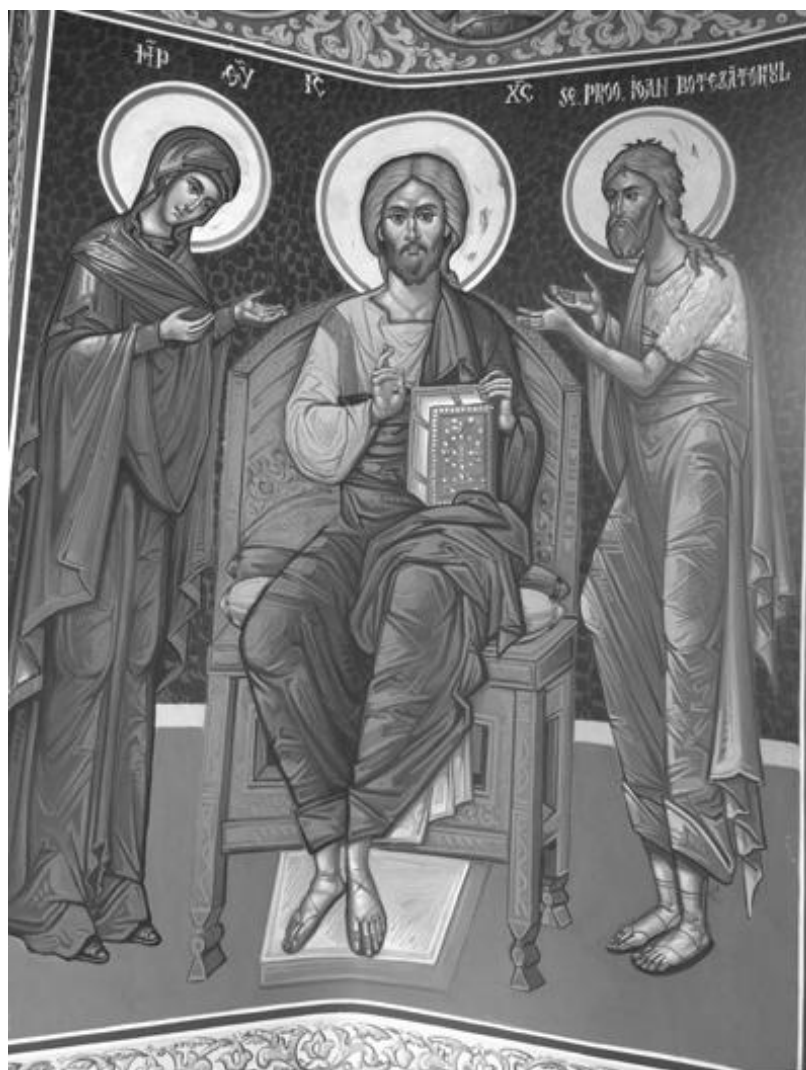
GALERIA SPIRITUS

VIORICA COLPACCI	
Galeria „Spiritus” - Salonul de vară 2015	119
RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ.....	121
ANUNTURI.....	124

Ionel Cristescu, *Nașterea Domnului*, frescă, Biserica Brăteștii de Jos (Dâmbovița)

*Cu ocazia Sf. Sărbători a Nașterii Domnului
și a Noului An 2016
Institutul și Biserica Sf. Apostoli Petru și Pavel
urează celor
din Consiliul și Comitetul parohial, tuturor
membrilor, participanților la slujbe și la celelalte
activități spirituale și culturale, suporterilor, întregii
comunități românești și tuturor cititorilor revistei
noastre, noi realizări în viața de zi cu zi, sănătate,
bucurie și binecuvântarea lui Dumnezeu
înmulțită în Noul An 2016 și în anii care vin.*

Ionel Cristescu, *Băptismul lui Iisus*, frescă, Biserica Brateștii de Jos (Dâmbovița)

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN

Nașterea Domnului - pescuire minunată

*Precum M-ai trimis pe Mine în lume,
și Eu i-am trimis pe ei în lume.
(Ioan 17, 18)*

Când Iisus a săvârșit minunea pescuirii minunate (Luca 5, 1-11), i-a împuternicit și delegat pe Sf. Apostoli să fie pescari de oameni.

Pescuirea minunată are loc într-un dublu context: întâi, Mântuitorul vorbea despre Împărăția lui Dumnezeu; apoi e vorba de ascultarea lui Simon Petru de porunca Mântuitorului.

Nașterea Domnului are mai multe puncte comune cu pescuirea minunată.

În primul rând, amândouă sunt minuni, intervenții divine, neobișnuite, ale lui Dumnezeu în istorie. Așa cum pescuirea minunată a avut menirea și puterea să schimbe destinul acelor apostoli, și Întruparea Fiului lui Dumnezeu a avut menirea și puterea să schimbe mersul lumii, destinul omenirii.

Nașterea Domnului a avut loc datorită dragostei lui Dumnezeu pentru oameni, iar aceasta se prelungește în activitatea pământească a Mântuitorului, ce include minunea pescuirii, ambele având în vedere aducerea oamenilor pe calea mântuirii. Cât privește primul context, predicarea de către Mântuitorul a Împărăției lui Dumnezeu, trebuie văzută neapărat paralela între predica lui Iisus și predica apostolilor. Deci Domnul Hristos vorbește oamenilor despre o nouă taină, cea a Împărăției, iar pe de altă parte Ioan Botezătorul Îl arată oamenilor pe Hristos ca fiind “Împărăția cerurilor”: Zicea Sf. Ioan: “Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor” (Matei 3, 2). Și continuă: “El este acela despre care a zis Proorocul Isaia.... pregătiți calea Domnului ...” (Matei 3, 3). deci, simplu și clar, “El”, “Domnul”, este “Împărăția”.

Iar Sf. Apostoli când au ieșit la propovăduire, ca pescari de oameni, după împuternicirea dată lor, așa grăiau: “ceea ce am auzit, ceea ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit... vă vestim vouă” (Ioan 1, 1-3), adică pe Hristos Domnul și prin el Împărăția lui Dumnezeu.

Cele două minuni, Întruparea și pescuirea, sunt legate și de al doilea context, ascultarea de porunca divină.

Ideea de ascultare este importantă aici deoarece dacă omul a căzut de la fața lui Dumnezeu datorită neascultării de porunca divină, redresarea, mântuirea trebuia să se bazeze pe ascultare, adică pe atitudinea pe care

omul trebuie s-o aibă permanent pentru a-și împlini menirea pentru care a fost creat.

Ascultarea la rândul ei implică poruncă, deci ordin, deci ierarhie. În cazul relației originare dintre om și Dumnezeu, porunca a venit de la Dumnezeu în calitate de creator și Părinte, de stăpân atoateșitor. Omul, ființa creată, trebuia să asculte, fapt ce ține de logica și ordinea unui sistem.

Mântuitorul Hristos la rândul Lui declară de mai multe ori că a venit să îplinească porunca Tatălui ceresc (Ioan 17, 4; Luca 22, 42).

Întruparea este deci un act de împlinire a voinței lui Dumnezeu, de ascultare.

La fel se întâmplă și cu pescuirea minunată.

Mântuitorul îi poruncește lui Simon Petru să mâne corabia mai la adânc să prindă pește.

Petru, cu toate că întreaga noapte se străduise cu ceilalți apostoli și nu prinsese nimic, specifică în mod clar: “Toată noaptea n-am prins nimic, dar *la porunca Ta* voi arunca mrejele” (Luca 5, 5) și astfel, în contextul ascultării poruncii, are loc minunea.

Deci ascultarea de Dumnezeu face loc minunii, iar minunea generează misiunea. Ca și în cazul ascultării și al minunii, și al treilea aspect, misiunea, se regăsește în paralela Întrupare – pescuire minunată.

Întruparea Mântuitorului a reprezentat începutul misiunii Sale în lume, cu toate că activitatea publică a început mult mai târziu.

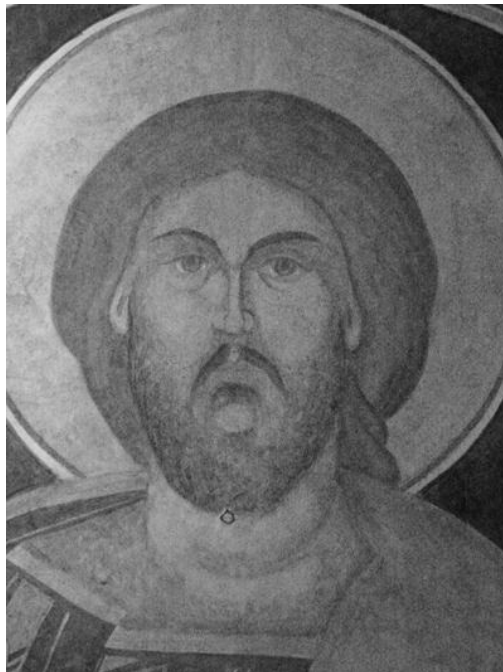
“Astăzi este începutul mântuirii noastre” declară un tropar praznical, deci, și începutul misiunii. *Minunea* începe *misiunea*. Așa și la apostoli: minunea pescuirii reprezintă contextul, începutul înputernicirii, delegării lor pentru a fi “pescari de oameni” (Luca 5, 10), noua lor misiune.

Dar primul pescar de oameni a fost însuși Iisus. Ceea ce înțelegea El că trebuie să facă apostolii în această calitate a făcut El însuși.

Cu adevărat, Mântuitorul a avut ca misiune și țel o pescuire minunată. Să prindă în mreaja, instrumentul divin, lumea, pentru a o elibera de păcat, de adâncul întunecat al morții (“cei ce locuiești în latura și-n umbra morții, lumină va străluci peste voi, căci cu noi este Dumnezeu, - Isaia 9, 1; Pavecernița mare). El a venit să facă marea pescuire de oameni trăgându-i astfel din adânc (al întunericului, al păcatului) spre mântuire, spre lumină.

La fel și apostolii: ei, continuând misiunea Mântuitorului, urmau să pescuiască oameni, să-i tragă de la adânc la suprafață, de la întuneric la lumină. Să vadă! Dar în același timp să-i tragă la adânc, la adâncul din ei înșiși pentru a-L descoperi acolo pe Dumnezeu.

Iisus este marele pescar și păstor; apostolii din simpli pescari au devenit *mari* pescari și păstori. Misiune împlinită: Iisus pescarul de oameni, păstorul, transmite sarcina, misiunea aceasta către apostoli ca să fie ei, în continuare, în locul și în numele Lui, pescari de oameni, păstori.

Cristian Olteanu, *Pantocrator*, frescă. Mănăstirea Stelea, Târgoviște

Deci nașterea lui Iisus a fost așa: Dumnezeu iubind creația Sa, chiar căzută în păcatul neascultării (“Chipul slavei Tale cele negrăite sunt, cu toate că port rănilile păcatului”), rânduieste întruparea Cuvântului divin, a Fiului Său în istorie; aceasta se împlinește fiind ascultare de poruncă. Apoi Iisus devine marele pescar de oameni în activitatea Sa publică, dar cunoscând că va trebui să plece de aici, lasă în locul Său alți pescari de oameni, pe Sf. Apostoli.

Pescuirea minunată a avut loc, atunci, odată pe lacul Ghenezaret în contextul relației dintre Iisus și acești primi ucenici ai Săi; ea însă a continuat și continuă de două mii de ani izvorând din minune și făcând minuni cu fiecare suflet care Îl cunoaște pe Dumnezeu spre mântuire: “Căci aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine singurul, adevăratul Dumnezeu și pe Unul născut Fiul Tău pe care L-ai trimis” (Ioan, 17, 3).

În fiecare an re trăim apariția minunii Nașterii Domnului și a pescuirii minunate. Pescuiții devin pescari și astfel misiunea pescuirii minunate se întinde la nesfârșit. În acest caz, fiecare zi este un “astăzi” mântuitor cum frumos zice o cântare:

“Astăzi este începutul mânturii noastre
și arătarea tainei celei din veac” (Troparul Bunevestiri).

Îngerii ne dau de veste

*Steaua magilor, în noapte,
O revăd din an în an,
Ascultați, din zări vin șoapte,
Împăratul vieții-a toate
S-a născut și-n cel sărman.*

*Dintr-o peșteră săracă
El își face un palat,
Se aude-n zări o toacă,
Clopote nu pot să tacă,
Îl vestesc pe Împărat.*

*Nașterea-I, slăvită este
Și în cer și pe pământ,
Ninge ca într-o poveste,
Îngerii ne dau de veste,
S-a născut Domnul Cuvânt!*

Drum de argint

*Trec prin viscolire
Nins în troieniri
De a Ta iubire
Doamne-n nesfârșire
Ninge-ne în firi!*

*Ninge-ne, Iubire,
Ninge-ne cu dor,
Ninge-ne în fire,
Ninge-ne-n rostire,
Doamne-al tuturor!*

*Drum de-argint ne face
Dorul, din ninsori,
Spre eterna-Ți pace,
Uimit, duhul tace
Nins de veșnici zori.*

Rug împărătesc

*Bucuria noastră,
Doamne, în veci ești,
Zarea nu-i sihastră,
Cântă la fereastră
Vîntul, ca-n povești.*

*Vin colindătorii
La ferești de gând,
Până când vin zorii,
Slava sărbătorii,
Lui Hristos cântând.*

*Cerul se deschide,
Îngeri preamăresc
Pruncul ce surâde
Și-n suflet se-aprinde
Rug împărătesc.*

Pe o rază de strălucire

*Cerul iar se înnoarează,
Vine iarna pe pământ,
Noaptea, vâlul și-l brodează,
Doar o stea înaintează
Spre cerescul Domn Cuvânt.*

*Prin ninsoare ea îmi duce
Dorul sufletului meu
Pe o rază ce strălucire,
Duhului celestă cruce,
Spre Cuvântul Dumnezeu*

*Nou născut, Lumină lină,
Pe un scutec dalb de nea,
Într-o peșteră-n ruină...
Primăvara de cer plină
Înflorește-n firea mea.*

Actul privirii și importanța lui în teologia răsăriteană

Actul privirii, rezultatul utilizării ochilor, organele vizuale ale corpului, este de obicei, proiectat în afara celui care-l realizează. *Telos-ul* lui primordial a fost acela de a-L contempla pe Dumnezeu, după cum reiese și din sensul etimologic al termenului grecesc ce definește omul (“*ὁ ἀνθρώπος*” - cel care privește în sus).

Ulterior, ocurența termenului a devenit una mai largă. Omul a început să privească și să observe natura și pe cei din jur. Scopul a rămas însă același, căci rostul privirii e acela de a-L descoperi pe Dumnezeu în creația Lui. În aproapele descoperim “chipul Lui” (Facere 1, 27), iar în natură Îi contemplăm opera.

S-ar putea obiecta acestei definiții, care vorbește despre împlinirea actului privirii în extrinsecul ființei autorului ei, faptul că, prin intermediul oglinzii, de exemplu, cineva se poate privi pe sine. Faptul este parțial adevărat. Nu trebuie uitat însă, că a privi într-o oglindă presupune în primul rând orientarea privirii spre un obiect exterior și că imaginea ce se reflectă în luciul ei, e de fapt o oglindire a propriului chip, și nicidecum chipul însuși.

În teologie, actul privirii are o valoare aparte, mai mare decât în spațiul laic, unde el este despuiat de valențele lui sacre. Aici, privitul înspre Hristos, caracteristic atât spațiului apusean, cât și celui răsăritean, care duce la “urmarea lui Hristos”¹, a devenit un element definitoriu al misticii².

În Apus, privirea e atât de importantă încât focalizarea intensă a patimilor lui Hristos, duce la apariția stigmatelor, a rănilor Lui în trupurile privitorilor³. În Răsărit, privitul înspre Hristos este concentrat nu înspre găsirea unui Mântuitor exterior, ci înspre regăsirea Hristosului din sine. Ortodoxul încearcă să experimenteze un paradox, să interiorizeze un act exterior. Acest Hristos poate fi văzut și prin intermediul unor așa-zise *oglinzi*, reprezentate în acest caz de aproapele. Pornind de la ideea că în fiecare om e chipul lui Dumnezeu, creștinul încearcă să vadă acest chip din sine reflectat în cel din aproapele. Demersul nu se oprește însă aici. Prin pogorârea minții în inimă, el descoperă într-un mod concret și precis chipul lui Dumnezeu care locuiește, lucrează și iradiază din el.

Odată descoperit acest Hristos interior, omul devine ființă hristocentrică, el trăiește în Hristos (Galateni 2, 20)⁴ și privește întreaga existență prin ochii Lui. De fapt, El este cel care privește prin ochii sufletului său, care sunt acum deschiși spre contemplarea *Absolutului* în toată măreția Sa.

A privi prin ochii lui Hristos înseamnă a reinventa însuși actul privirii, a-l curăți de orice răutate și necurăție și a transforma totul în jur, prin iubire. Acest fapt reprezintă, dacă se poate spune așa, *paroxismul*

privirii. Spre el trebuie să țintească orice creștin. Conștientiznd importanța și sacralitatea actului privirii, ce stă nu doar la baza contemplației, ci și a experimentării în chip sinestezic a divinului, noi creștinii, trebuie, așa cum ne cere una dintre cântările pascale, “să ne curățim simțirile” pentru ca Hristos să poată lucra în noi și să le restituie valoarea lor genuină.

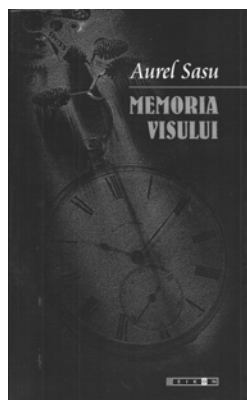
NOTE:

¹ După sintagma lui Thomas de Kempis. Cf. Thomas de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, trad. Gavril Munteanu, Cornelia Dumitru, col. „Biblioteca Adevărul”, Editura Adevărul Holding, București, 2012.

² Uneori, acest element este întâlnit și în spațiul protestant. Cf. Bernhard Erling, „A Reader’s Guide to Dag Hammarskjöld’s *Waymarks*”, St. Peter Press, Minnesota, 2010; Dag Hammarskjöld, *Markings*, Feber and Faber, London, 1972.

³ În răsărit, acestea nu sunt întâlnite. Myrrha Lot Borodine și cardinalul Jean Daniélou, explică de ce. A se vedea: Jean Daniélou, „Introduction”, dans Myrrha Lot-Borodine, *La déification de l'homme selon la doctrine des Pères grecques*, Préface par Jean Daniélou, col. „Bibliothèque œcuménique”, vol. 9, Les Editions du Cerf, Paris, 1970, p. 12; Myrrha Lot-Borodine, „L’anthropologie théocentrique de l’Orient chrétien comme base de son expérience spirituelle”, în *Irenikon*, 1939, pp. 6-21; Idem, „La béatitude dans l’Orient chrétien” în *Dieu vivant*, no. 15, 1950, pp. 83-115.

⁴ Cf. Sfântul Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, trad. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2009; Sfântul Ioan de Kronstadt, *Viața mea în Hristos*, trad. Dumitru Dura, ediția a II-a, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2005.

Aurel Sasu, *Memoria visului*, Eikon, Cluj-Napoca, 2015.

Aici

În adevăr
și
nu cum mi se pare mie,
aici,
clipele ning
și devin veșnicie.

Petală cu petală

Mierla atinge pământul
Cu biciul cântării în zori.
Răsună în pomi vânătați
Dulci cu semnul mirării.

Petală cu petală, trandafirul
Își dezbracă aurora-n spini.
Unde-i mireasma ? suspină
În taină suav trandafirul.

Cine-i de vină ? Zefirul,
Spun crinii plini de rugină.
El a sorbit-o ! Și ce dacă !
El a sorbit-o ! Și ce dacă !

Să avem nădejde

- Mai e vreo speranță,
    în Țara Fărădelegii ?
Mai e vreo speranță ?
- Mai este, îmi spune îngerul,
    sprijinit în toiag,
    gata de plecare.

La masa cântării

La masa cântării
toți suntem egali.

Purtăm pe umeri
luceferi regali.

Veșmânt strălucind,
o singură dorire.

Aceeași sacră mâncare
în talgere de-argint.

Aceeași divină licoare
în sfinte potire.

O mireasmă nouă

Cu plecăciune adâncă
o mireasmă nouă
intră-n chilie.

Cred că în cer
a înflorit
un crin de lumină.

Mierla-n grădină
încă mai cântă, încă.

Sufletul meu trist
vine să-l mângâie,
de departe ea vine,
de nimeni trimisă,
sau poate un înger
se roagă în taină,
acolo, pentru mine.

Locul unde se întorc îngerii

*Cu plete albe
privirile obosite
cu frunțile brăzdate
de căile vieții
o ceată de drumeți
se întorc
la locul cel mai înalt din București
în Valea Teologiei
pe strada Hekate
unde-i întâmpină
fecioara martiră
păstrătoare a scrierilor
pătimirilor
și numelor celor plecați pe mare.*

*Ne-am întors la vad
la Vadul Dâmboviței
apă înșelătoare
pe sub care șerpuiește
intestinul gros al Bucureștiului.*

*Am venit să primim cipurile
pentru Calea Lactee.*

*Printre miliardele de stele
pașii semănătorilor obosiți
doar boabele de grâu
îmblânzesc stihiiile.*

*O ! fericiți semănători
pâinea voastră
va fi mâncată mâine!*

Tânăr risipitor

*De mult
de demult
am plecat din casa părintească
nu-mi mai plăcea apa
pâinea
sudoarea
părinții.*

*Mă legaseră de doi stâlpi
dreptatea și adevărul
toate ale lor.*

*Cu capul în jos
ca apostolul Petru pe cruce
eram singurul care vedeam cerul.*

*Cei din jur
priveau cu atenție pământul
și-mi desenau cărările.*

*Am evadat
ca un rău ce rupe zăgazul
și am curs.*

*Înainte de a muri
în mare
am întrebat un drumeț
cu cine am asemănare.*

*El mi-a zis că semăn cu Tatăl
și sunt
nebun pentru Hristos.*

*La izvorul cel curat al tămăduirii
înainte de a urca în barcă
mi-am revăzut părinții.*

*M-au căutat toată viața
să-mi dea zestrea
uitată de mine în mare grabă.*

Era iubirea.

MIHAELA ALBU

Antilethe Vintilă Horia - publicist în exil

“Ar trebui să luminăm mai bine prezența lui”.
(Nicolae Stroeșcu Stînișoară)

Cum, din nefericire, este încă de actualitate ceea ce Mircea Anghelescu numise (în 2004!) “schizofrenia impusă de o jumătate de secol de ruptură între cei din țară și cei din exil, între literatura scrisă în țară și aceea scrisă dincolo de cortina de fier”, orice nou demers de “aducere acasă” a acestei literaturi (și, adăugăm noi, a publicisticii) nu poate fi de prisos. Interesul scăzut (ca să nu spunem ignorarea *voită*) pentru opere importante – multe recunoscute în locul în care se stabiliseră autorii ori chiar internațional și, oricum, întregitoare ale culturii noastre – are drept consecință văduvirea patrimoniului spiritual românesc.

Ruptura au hotărât-o cei care ocupaseră țara imediat după 23 august.

“Această separare, această necunoaștere – din partea noastră, a celor rămași în țară (mai adăugase Mircea Anghelescu¹) – a operelor literaturii române apărute în afara țării, a dus nu doar la ignorarea (cu puține și nesemnificative momente de relaxare) unor opere importante pe plan internațional, implicate direct în mișcările artistice sau de idei europene și mondiale, precum textele lui Eugen Ionescu sau chiar Mircea Eliade, dar și a unei părți importante din propria noastră avuție culturală, care se revendică și ea de la moștenirea clasică, de la perioada interbelică”.

Din această “avuție culturală” face parte, fără îndoială, scriitorul, publicistul, eseistul Vintilă Horia, de la a cărei naștere se împlinesc în decembrie a.c. o sută de ani.

Având în vedere vastitatea preocupărilor, polimorfismul său creator, Vintilă Horia se cuvine reintegrat literaturii și, într-un sens mai larg, culturii românești, la o cu totul altă scară valorică decât s-a făcut până acum.

Dacă latura de romancier și, poate, în parte, cea de poet au fost recuperate și sunt mai cunoscute cititorilor români de astăzi prin ediții apărute după 1990 (și în special a romanului care i-a adus notorietatea și prestigiosul premiu Goncourt, *Dumnezeu s-a născut în exil*), aceea de eseist este rezumată în principal la publicistica apărută în țară.

Se cunoaște, desigur, că, în calitate de eseist și jurnalist, Vintilă Horia își demonstrase vocația și valoarea încă din timpul colaborării la revistele *Sfarmă Piatră*, și *Gândirea*, aceasta din urmă, cum va scrie el peste ani, fiind “tribuna unor credincioși iubitori de țară”, căci aici “tot ce a

fost artă, literatură și gândire românească între cele două războaie a lăsat urme”², în revistă colaborând importanți scriitori, jurnaliști, filosofi, teologi ai perioadei respective.

Separarea de *Gândirea* și înființarea revistei *Meșterul Manole* va constitui o probă majoră în activitatea de redacție, precum și în aceea de publicist. Și astfel, dând dreptate observației lui Mircea Popa, afirmăm și noi, în consonanță cu editorul antologiei de articole publicate de Vintilă Horia în revistele amintite mai sus, că “Vocația eseistică a lui Vintilă Horia se validează de timpuriu, aproape în același timp cu cea poetică.”³

El va continua apoi în domeniul publicisticii în anii de exil, semnând numeroase studii și articole – în revistele românești ori străine – pe teme filosofice, istorice, literare ori de promovare a culturii române. Colaborarea constantă cu articole la ziare și reviste nu a fost pentru Vintilă Horia, la fel ca și pentru conașionalii săi aflați în exil, o activitate colaterală. Pentru el, precum pentru Eliade, Mircea Popescu, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, George Uscătescu, N.I. Herescu, Leontin Jean Constantinescu, Mihail Fărcășanu etc., etc., publicistica a însemnat ieșirea în arenă, implicarea în viața culturală, dar și în cea politică a timpului, a însemnat *semnul* unei colaborări ce forma acea “rețea” (în termenii Evei Behring) de intelectuali români permanent cu fața spre țară, spre identitatea amenințată de forțe externe, fie ele din est ori din vest.

Conștient că numai având libertatea deplină a cuvântului se poate crea cu adevărat o literatură perenă, V. Horia va afirma în repetate rânduri necesitatea acestei neîngrădiri pentru un scriitor, precum și faptul că numai în condiții de libertate, cel puțin pentru o perioadă de timp, s-au putut crea opere românești viabile. În pagina dedicată lui Mircea Popescu din revista *Limite*, de exemplu, Vintilă Horia va afla bun prilej să-și exprime încă o dată credința în valoarea scriitorilor aflați în afara constrângerilor ideologice:

“Noi, scriitorii din exil, cărturarii și artiștii, reprezentăm ceva foarte adânc, ceva care în Țară stătea să piară, era condamnat, în mod doctrinar, în pieirea ideologică. De fapt, în ultimii treizeci de ani, de când ne afișăm în <Waldgand>, cum ar spune Junger⁴, condamnați la a rățăci prin pădurea străină, tot ce a fost expresie românească s’a întruchipat în exil. Cei din Țară, ca să poată *spune*, omul fiind un *zicător*, după Heidegger, au trebuit să ia drumul nostru, să apuce calea codrului și a blestemului biblic, în cadrul căruia mântuirea și *zicerea* sunt posibile. Vreau să spun aflarea în esență.”⁵

Vintilă Horia se implică așadar activ în presa exilului încă din primii ani ai stabilirii sale în occident⁶ abordând temele cele mai diverse. Dăm numai câteva titluri spre edificarea multitudinii preocupărilor. Așa, de exemplu, în *Românul* (nr. 2/ 1952), el semna articolul intitulat “De la ignoranță la neobonjurism”, în *Cuvântul în exil* (dec. 1962) un articol intitulat “Crăciunul”, în *Destin* (nr. 1/ 1951) – “Eminescu și cultura rusă”,

tot în *Destin* (nr. 4-5/ 1952) – “Notă despre eterodoxia spaniolă” și în nr. 6-7/ 1953 – “Eseu despre interpretarea ciclică a istoriei”; în *Înșir’te mărgărite* (nr. 2-3/ 1951 și 15-16/ 1954) va publica fragmente din jurnalul intitulat sugestiv *Antilethe*, titlu simbolic definitiv pentru exilatul care își pusese scrisul drept armă împotriva uitării, devenind unul dintre importanții *mărturisitori*.

Numele său este întâlnit în sumarele multor publicații apărute în Argentina, Brazilia, Italia, Spania, Germania, Franța, SUA și Canada, poeme sau articole sub semnătura sa sunt semnalate și comentate în ceea ce am putea numi “revista presei” din multe altele, și nu de puține ori informații asupra colaborărilor sale sunt detaliate chiar și în corespondența pe care o poartă unii cu alții scriitorii din exil. Așa, de exemplu, în scrisoarea pe care N.I. Manzatti i-o trimite directorului Bibliotecii din Freiburg, Vintilă Mihăilescu, în care îi relatează pe larg amănunte din activitatea culturală a comunității românești din Buenos Aires, este semnalată și colaborarea lui Vintilă Horia la revistele în limba română din America de Sud. Una dintre aceste publicații, mai puțin amintită astăzi în studiile consacrate exilului, a fost *Curierul creștin*, în care Vintilă Horia semna articolul “Individ și persoană umană”.⁷ Tot în *Curierul creștin* (decembrie 1953), aflăm din “Bibliografia” inclusă la nr. 8 al *Caetelor de dor*, apăruse articolul “Întâlnire cu Spania” semnat de Vintilă Horia. În activitatea culturală de la Buenos Aires, de asemenea, de numele său este legată și biblioteca-librărie “Meșterul Manole”, precum și editura “Cartea pribegiei”, pe care o coordona. În *Caete de dor*, nr. 8 este semnalat eseu, de data aceasta în limba spaniolă, intitulat “Historicisma y lucha social en Italia”, apărut în revista *Arbor*, nr. 99/ 1954, pp. 1-14. Comentariul editorului *Caetelor* (Virgil Ierunca) scoate în evidență, pe lângă valoarea de poet a lui Vintilă Horia, cunoștințele solide ale autorului în domeniul științei istoriei (“Un eseu scris cu finețe, gust și bună orientare printre probleme, de poetul autentic și iubitorul de cultură Vintilă Horia. De reținut îndeosebi considerațiile atât de juste ale autorului despre poziția historicismului în secolul nostru.”), precum și calitățile sale de traducător (“*Curierul creștin – ianuarie-martie 1953: De reținut îndeosebi traducerile d-lui Vintilă Horia din Giovanni Papini și José Maria Peman*”).

Colaborările lui Vintilă Horia și la alte reviste străine, nu numai la cele românești, va fi semnalată cu admirație totdeauna de către redacția publicațiilor noastre din exil. Tot în *Caete de dor*, de exemplu, în nr. 7, este anunțată apariția – în *La revue de culture européenne* (din decembrie 1952) – a articolului “Poésie de l’histoire”, semnat de Vintilă Horia. Și astfel de exemple ar putea continua.

Prin întreaga activitate publicistică, Vintilă Horia va confirma, la rândul său, ceea ce apreciasse Virgil Ierunca în scrisoarea sa către Eliade (din 22 oct. 1972), când scria că “României, exilul i-a dat șansa prezenței ei neîntrerupte într-o realitate vie.”⁸

În această afirmație este, de fapt, exprimat altfel, ceea ce scrisese și Dan Zamfirescu, adresându-se tot lui Eliade (în 3 aprilie 1976), situându-l pe Vintilă Horia pe aceeași linie de mari valori cu câțiva dintre conaționalii săi din exil:

“Și Dumneavoastră, și Eugen Ionescu, și Emil Cioran, și Vintilă Horia, și George Uscătescu participați, că o vreți sau nu, la unul dintre marile fenomene ale veacului: transformarea culturii românești într-o cultură investită cu o misiune universală.”⁹

Și nu aceasta era dorința și scopul pe care și-l asumaseră cei din generația lui Eliade, dar și din cea a lui V. Horia încă din țară? O va repeta Vintilă Horia însuși în schimbul de corespondență cu același Eliade (în 22 sept. 1953), conștientizând misiunea elitelor românești, a “personalităților în stare să creeze într-un ritm românesc”, fiind astfel singurele capabile de a face “istoria exilului”.¹⁰

Dacă, așa cum afirma Monica Spiridon în prefața la volumul dedicat publicisticii lui Eliade, intitulat *Împotriva deznădejdi*, “spiritul făptuitor ne poate vindeca de complexe: mai ales de cel al marginalității, al provincialismului cultural, european”, alături de Eliade, în imediata lui vecinătate, cu siguranță, cel mai apropiat este *spiritul făptuitor* al lui Vintilă Horia. Căci el a fost, așa cum sublinia cel care îl invitase la emisiunile de la *Europa liberă* și, mai ales, îi apreciasse opera – N. Stroescu Stînișoară – “unul dintre vârfurile spirituale și literare ale creativității și afirmării românești în lume”.

În acord cu ceea ce considerase Mircea Eliade încă din 1935,¹¹ și anume că “Pentru România ... cultura este singurul mijloc de afirmare, și în fața lumii de azi, și în fața istoriei de mâine”, Vintilă Horia va ajunge, prin tot ceea ce a realizat cultural în exil – în limbile română, italiană, franceză și spaniolă – să devină unul dintre mesagerii importanți ai afirmării noastre în lume, făcând astfel *istorie*.

NOTE:

¹, Vezi „Despre exilul literar”, în revista 22/ 20. I. 2004.

² Vezi „Oameni din *Gândirea*”, în *Buletinul Bibliotecii Române*, 1967-1968. În articol, Vintilă Horia va rememora și începutul colaborării sale, subliniind rolul de mentor al lui Nichifor Crainic: „Eu am început să colaborez la *Gândirea* în 1935 sau poate cu un an mai devreme. Aveam deci nouăsprezece ani și participarea la mesele anuale ale revistei, deși din grupare am făcut parte abia cu doi ani mai târziu, era un fel de înaltă sărbătoare. Împreună cu Ștefan Baciuc eram cei mai tineri și tăceam cu evlavie. Nichifor Crainic a fost nașul meu întru *Gândirea*. El m-a încurajat să scriu, după ce mi-a citit și mi-a publicat primele poeme, nuvele și eseuri, el m-a îndrumat către poezia lui Rilke și tot el mi-a făcut posibilă, în vara lui

1938, prima călătorie în Italia, care avea să însemne pentru mine o adevărată transformare interioară.”

³ Vezi „Vintilă Horia - eseistul”, Prefață la vol. *Credință și creație*, ed. Eikon, 2003, p. 6.

⁴ „Opera mea devenea ceea ce Junger numise un *Tratat al rebeliunii*. Și eu însumi un Waldgänger, un rătăcitor prin pădurile timpului meu”, va scrie în *Însemnările memorialistice* (v. *Jurnalul literar*, nr. 19-24, 2010).

⁵ Vezi „Pentru Mircea Popescu”, în *Limite*, nr. 20, 1975.

⁶ La început în Italia, apoi în Argentina, de unde revine în Europa - în Franța și, în cele din urmă, până la moartea sa în 1992, în Spania.

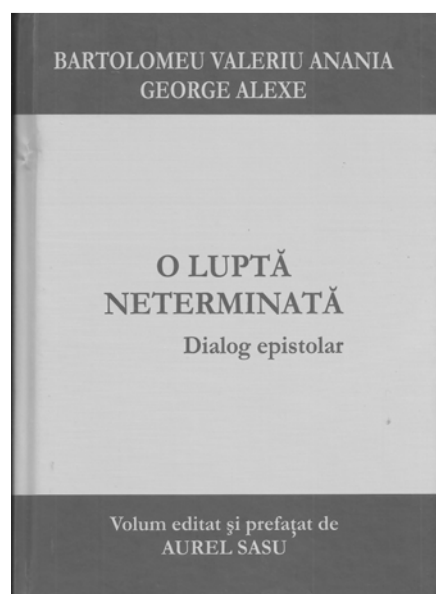
⁷ Vezi și N. Florescu, *Înapoi la Aristarc*, ed. Jurnalul literar, 2009, pp. 164-165.

⁸ Vezi *Mircea Eliade și corespondenții săi*, vol. V, Criterion Publishing, București, 2007, p. 400.

⁹ *Ibidem*, p. 149.

¹⁰ *Ibid.*, vol. II, Ed. Minerva, București, 1999, p. 223.

¹¹ Mircea Eliade, „Cultură sau politică”, în *Profetism românesc*, 1990, vol. II, p. 64.

Bartolomeu Valeriu Anania – George Alexe. O luptă neterminată. Dialog epistolar, editat și prefațat de Aurel Sasu, Editura Școala Ardeleană, Alba Iulia, și Eikon, București, 2015

Credincioșie

*Ea de cincizeci de ani vine la mare.
Își cumpără bilete pentru doi
Și pe nisip, din zori pân-spre-nserare,
Soțu-și așteaptă-n strai de alge noi.*

*S-a înecat aici, chiar după nuntă,
S-a aruncat în larguri, bucuros,
Și printre lumea chicotindă, multă,
Își făcea drum cu salturi, maiestuos.*

*Brațele lui păreau că-s largi aripe,
Ochii--corăbii grele de mister
Și în vecia dintre două clipe
Cu trupu-i tot s-a aruncat spre cer!*

*Dar în căderea bruscă și semeață,
Zâmbind dragostei lui, s-a scufundat
Și n-a mai apărut de-atunci în viață,
Deși e-n căutare ne-ncetat.*

*Ea și-a vîndut tot aurul și casa,
Orice venit și-l dă spre-al regăsi,
Și-n albă rochie, precum mireasa,
Intră în mare, orișice ar fi,*

*Și cerului rugîndu-se, îl cere
Și apă-și ia-n hotel și alge moi,
Să simtă-al său parfum de înviere
Care să-l ducă-n soartă, înapoi.*

*Ea de cincizeci de ani, sub vâl de spume
Îi cată chipul. Cu priviri zglobii
S-o ia cu el în larg, din astă lume,
Să-i recunune marea-n veșnicii.*

Vintilă Horia, istoric al filozofiei românești moderne

Într-un text intitulat *Destinul culturii românești*, publicat în *Uniunea Română*, din ianuarie- martie 1949¹ Mircea Eliade lansa o amplă și îngrijorată chemare adresată intelectualilor din exil: "...ținând seama de asasinarea metodică a culturii românești sub ocupație, o răspundere fără margini apasă pe umerii celor care, în urma atâtor împrejurări fericite, se bucură azi de libertatea de dincolo de granițele Țării. Pe umerii acestor câteva sute de intelectuali români – studenți, profesori, cărturari, scriitori, artiști – apasă astăzi o misiune care ar fi făcut să șovăiască chiar titani ca Eminescu, Hașdeu, Iorga. Pentru că nu mai e vorba, ca altădată, pur și simplu de a citi și a scrie cărți, de a fi, cum se spune, *intelectual*. E vorba de a prelua o întreagă tradiție spirituală, de a o păstra vie și spornică, de a o îmbogăți și, mai ales de a o preface în așa fel încât ea să poată face față zguduirilor tragice de mâine."

Alături de Eliade, Vintilă Horia a fost o personalitate cu un deosebit cult al valorilor și, mai presus de orice, "un intelectual deschis în toate direcțiile: metafizică, literatură, știință, chiar și parapsihologie", așa cum sublinia și romancierul Theodor Cazaban.² Drept răspuns la chemarea lansată de Eliade, Horia iniția un vast proiect, pe care deja îl gândise în detalii impresionante, urmând să se concretizeze într-o amplă *Biografie a culturii române*. Despre cum își proiectase realizarea unui asemenea magnific gând aflăm detalii dintr-o scrisoare pe care o adresa lui Mircea Eliade încă din iulie 1948, pe când se mai afla la Buenos Aires. Respectivul opus ar fi urmat să se dezvolte pe trei voluminoase tomuri de 300-400 pagini fiecare, demersul fiind imaginat ca un răspuns "liber și adevărat (al) operei de falsificare a arhivelor culturale din România". În loc de prefață, ca semnificativă deschidere, lucrarea era gândită să înceapă cu *Poemul limbii române* al lui Aron Cotruș.³

În septembrie 1951, dintr-o notă aparținând regretatului cercetător Nicoale Florescu, aflăm că Vintilă Horia încă "mai medita asupra elaborării, în cadrul Editurii *Cartea Pribegiei*, (a lucrării) /.../ proiectată să fie realizată, sub conducerea sa, prin colaborarea celor mai reprezentative personalități intelectuale ale emigrației noastre anticomuniste". Era pe de-o parte un răspuns pentru Eliade, dar și "un răspuns la măsluirile culturale din țară și, în același timp, o revizuire modernă, făcută din perspectiva exilului, a diferitelor probleme culturale românești."⁴

Referitor la amintita "operă de falsificare a arhivelor culturale din România", Vintilă Horia avea să dea o replică și falacioasei "istorii a filozofiei române" despre care filosoful Constantin Amărieuței afirma că "sensul unei asemenea opere colective în două volume era de fapt denigrarea a tot ce este în gândirea populară sau cultă spiritualitatea

românească, exaltarea a tot ce, sporadic, se apropia de sloganurile filosofice și politice ale comunismului. Articole de ponegrire și de falsificare a folclorului românesc, a cronicilor străbune, a lui Titu Maiorescu și a filosofilor români interbelici – Rădulescu-Motru, Lucian Blaga, V. Pârvan, Nae Ionescu, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu – alternau astfel cu anexarea în mod ilegal a lui D. Cantemir și Vasile Conta și cu texte despre gândirea unor iluștri savanți – Șt. Michăilescu, G. Marinescu, D. Voinov, G. Ștefănescu, N. Leon, L. Atanasiu, J. Cantacuzene – doctori, matematicieni, naturaliști, toți *filosofi* deoarece au afirmat primatul materiei și inexistența sufletului. A sufletului omenesc în general, a celui românesc în particular./.../ În mintea comuniștilor, filosofia se reducea sau la o dogmatică afirmare a stratului material, sau la o atitudine scientism în fața lumii.”⁵

În 1964, eseistul Vintilă Horia i se solicitase o sinteză asupra gândirii filosofice românești din perspectiva contribuției specifice a acesteia în contextul evoluției gândirii universale, sinteză care urma să fie inclusă într-o enciclopedie a filosofiei moderne (*Les grands courants de la pensée mondiale contemporaine*, Part I. *Panoramas nationales*) ce urma să fie editată în două volume la Paris. Evident, așa cum se știe, amprenta filosofiei existențiale marcase în mod vizibil gândirea întregii generații de scriitori tineri ce se formaseră în perioada interbelicului, iar Vintilă Horia era familiarizat cu orientările respective începând de la Kierkegaard și terminând cu Carl Jaspers și Martin Heidegger, dar în dezacord cu deviantul Sartre. În sinteza pe care avea să o elaboreze, atenția lui se va concentra asupra personalităților cu adevărat semnificative ale filosofiei românești, așa cum se configurase ea înainte de cel de-al doilea război mondial.

Eseul lui Vintilă Horia debutează cu un *Bilanț al primei jumătăți de secol XX*. Față de entuziasmul cu care *filosofii presați de suplimentele literare de duminică și ziariștii obișnuiți să confunde noutățile cu evenimentele* privesc înnoirile și reformele, progresele uluitoare aduse de menționatul veac, “românul”, spune el, “are dreptul să judece cu oarecare scepticism ultimele cinci decenii, ca și modelul pe care omul european îl oferă spre imitare celorlalte civilizații ale lumii. În fond, dacă privim cu atenție așa-zisele inovații realizate până în prezent de secolul nostru, putem observa fără dificultate că realizările politice, sociale și artistice ale secolului al XX-lea nu sunt altceva decât giganticele excrescențe ale *erorilor* mai vechi. Religia științei și a progresului, în numele căreia s-a agitat omul secolului trecut, și-a atins scopul doar în epoca noastră. Procesul detronării lui Dumnezeu, început de enciclopediști și parțial împlinit de Revoluția franceză, și-a atins efectiv și continuu scopul, începând doar cu anul 1914./.../ Este destul a face legătură între revoluția lui Lenin și manifestul lui Karl Marx./.../ și este destul spun, să căutăm originea ideilor care au agitat, împreună cu revoluțiile și războaiele, apele

secolului nostru, pentru a reduce dintr-o suflare orgoliul de a aparține *celui mai ilustru secol al istoriei noastre*.⁶

Vorbind despre români și românitate, analistul operează o subliniere deosebit de importantă și definitorie, în sensul că “în prima jumătate a acestui secol cultura noastră s-a întors la religie, păstrând față de slavismul ortodox antipatia contractată în plin secol romantic și revenind la ortodoxie pe o cale de nuanță bizantină și mediteraneană. Din ea s-a născut poezia lui Ion Pillat, V. Voiculescu, Nichifor Crainic și T. Arghezi, ceea ce ne-a permis să formulăm o autodefinire culturală originală, cum este aceea a lui Lucian Blaga sau Nae Ionescu”.⁷ Ideea pe care Vintilă Horia își pregătește și își întemeiază demersul este pe de o parte aceea că în prima jumătate a veacului XX *poporul român și-a recăpătat fizionomia caracteristică și un fel unitar de a privi realitățile spirituale și politice, superioare tuturor popoarelor Europei centrale și orientale*. Pe de altă parte însă, din perspectiva *giganticelor excrescențe ale erorilor mai vechi* datorate istoriilor europene, el ridică în atenție faptul că “...peste această unitate fortificată pe ideile civilizației occidentale, s-a abătut în 1944, ca o invazie, compromisul ideologic, numit undeva de Sartre *starea de putrefacție a atitudinii revoluționare*”.⁸ Aspectul subliniat este, din punctul său de vedere, cu atât mai grav cu cât, luând în calcul eforturile supraomenești destinate să-l încadreze în ritmurile civilizației occidentale, poporul român este astăzi forțat să părăsească aceste *poziții câștigate cu greu*, suportând constângeri inimaginabile, menite să determine o *acceptare a inacceptabilului*, o situație într-un statut de *inferioritate* sub raport cu totalitatea reală a posibilităților sale.

Abordând problema filosofiei românești “tânără încă, fiind născută în secolul al XIX-lea, cei care,” spune Vintilă Horia, “se situau dincolo de idealism, de istorism sau de pozitivism au observat că, între esențele spirituale ale poporului român și aspectul modern al instituțiilor sale împrumutate din Occident, există un hiatus greu de depășit”.⁹ Acest fapt a determinat o orientare către filosofia culturii aspirându-se o definire a “ceea ce s-a numit *românism*” și o identificare a “unei *misiuni* în cadrul culturii occidentale”. Având în vedere acestea din urmă, Vintilă Horia își circumscrie aria de preocupări asupra căreia își orientează lucrarea sa, precizând că atenția ei se va concentra în direcția acelor gânditori originali ce s-au dovedit “*inspirați de autenticul destin al unei culturi pe cale de a suferi șocul altei culturi, și mai puțin al curentelor care, integrându-se în neo-kantianism sau în neo-pozitivism, au acționat asupra gândirii în același fel în care au acționat teoriile politice ori economice în viața oficială a țării, de la 1848 până astăzi*.”¹⁰

Să vedem însă cum se structurează în cele din urmă principalele direcții ale acestei, de altfel foarte concentrate, dar în același timp elocvente și bine structurate, sinteze.

Secțiunea care intră la propriu în problematica expunerii cuprinde următoarele: *Spre o definiție filosofică a românismului*. * C. Rădulescu

Motru și personalismul energetic. * Țăranul ca sursă de energie națională. Sociologia militans. * Ortodoxism și românism în eseurile filosofice ale lui Nae Ionescu și Nichifor Crainic. * Satul ca centru al lumii. * Lucian Blaga și Trilogia cunoașterii. * Cunoașterea paradisiacă și cunoașterea luciferică. * Censura transcendentă.

Următoarea secțiune este orientată către gândirea lui Lucian Blaga: ** Blaga și a sa filosofie a culturii. Trilogia culturii. * Fenomenul personanței și orizonturile subconștiente * Spațiul mioritic. * Conservatorismul subconștientului. * Biserică și orizont stilistic. * Culturi majore și culturi minore. Funcțiile fundamentale ale ideii magicului...* Capitolul din imediata apropiere a celui precedent este consacrat lui Mircea Eliade, după cum urmează: *Mircea Eliade și explicarea mitului. * Timp istoric și timp mitic. * Teroarea istoriei. * Mitul eternei reînțoarceri.* Emil Cioran face obiectul penultimului capitol, cel din urmă fiind rezervat pentru concluzii. *E. M. Cioran și decadența Occidentului. * Situația limită a exilatului. * Exilul și Timp profan.*

Din nefericire pentru cel care, deși nevinovat, suportase monstruoasa cabală de după câștigarea premiului Goncourt, surprizele nedorite nu aveau să lipsească nici de data aceasta. Isabela Vasiliu-Scraba, în articolul *Vintilă Horia ca istoric al filozofiei românești*, ne pune la curent cu cele întâmplate: “Vintilă Horia, spune ea, nu avea de unde să bănuiască faptul că în volumul editat de M. F. Sciacca (*Les grands courants de la pensee mondiale contemporaine*, vol. 2, Paris, 1964) contribuția sa va contrasta prin numărul redus de pagini (și prin selecția foarte strânsă a unor gânditori români reprezentativi) cu prezentarea filozofiei din Ungaria, lipsită de filozofi de anvergura lui Blaga, Noica sau Mircea Eliade, unde fusese preferată o înșiruire lătită pe o sută de pagini a numeroase articole apărute în revistele de specialitate ale micii țări satelizate de URSS. Abia la indicațiile bibliografice ale volumului menționat (p. 1093) Vintilă Horia menționează cartea sa apărută la Madrid în 1946, *Presencia del mito* și selectează un număr de volume semnate de St. Lupasco, Matila Ghyka, Servien Pius (*Esthetique*, 1953 și *Le langage des sciences*, 1938), B. Munteanu (*Panorama de la literature roumaine*, 1938), M. Dragomirescu (*La science de la literature*, 1929), N. Bagdazar (*Istoria filozofiei românești*, 1941), Liviu Russu (*Le sens de l'existence dans la poésie populaire*) și Nichifor Crainic (*Puncte cardinale în haos*, 1936 și *Nostalgia paradisului*, 1940).¹¹

Desigur, din motive de spațiu nu ne putem permite aici un comentariu mai aplicat asupra acestui demers semnificativ al uneia dintre cele mai strălucite personalități scriitoricești ale exilului românesc. Spunem doar că este o carte reprezentativă, cu atât mai importantă cu cât ea a apărut într-un context întunecat pentru tot ceea ce reprezenta cultura românească. Din păcate, publicarea ei, până în momentul de față, în România, la editura *Jurnalul literar*, a regretatului Nicolae Florescu este singulară și, tocmai de

aceea trebuie salutată în mod deosebit, într-un an în care se împlinește un veac de la nașterea lui Vintilă Horia.

NOTE:

¹ Republicat în *Împotriva desădejdiei. Publicistica exilului*,. Humanitas, 1992, pp. 28-37.

² Vezi Cristian Bădiliță în dialog cu Theodor Cazaban, în vol. *În căutarea rostului pierdut*, ed. Timpul, Iași, 2007, p. 257.

³ Vezi. *Dosarul Mircea Eliade. VII (24 august 1944-31 august 1967) NIET! Partea a doua*, cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, ed. Curtea Veche, 2003, p. 9.

⁴ Vezi Nicolae Florescu, *Notă asupra ediției la Vintilă Horia, Introducere în Istoria filosofiei românești moderne/ Introduction dans L'histoire de la philosophie roumaine moderne*, ed. Jurnalul Literar, București, 1999, p. 11.

⁵ Vezi Constantin Amărieuței, *Prefață*, la Vintilă Horia, *Introducere în Istoria filosofiei românești moderne*, pp. 5-6.

⁶ Vintilă Horia, *Introducere în Istoria filosofiei românești moderne*, pp. 19-23.

⁷ *Ibidem*, p. 31.

⁸ *Ibid.*, pp. 32-33.

⁹ *Ibid.*, p. 39.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ <http://isabelavs.blogspot.com>.

vrăbii în alertă

*când se prăbușește un mare copac
în desișul de nepătruns se cascadează un gol
prin care pătrunde lumina făcând să explodeze
pe pământ, viața*

*adieri de martie printre ultimele frunze
nedesprinse de iarnă, susur de clepsidră,*

*doar vrăbia în alertă se lasă pătrunsă.
să presimtă ea oare?*

*adevărul a devenit de prisos.
nu mai are cortină, nici sfârșit.
doar succesul ori eșecul mai contează
epuizând, sleind ultima ninsoare, unduie*

*mireasma fulgilor topindu-se
pe-o geană de copil, și tu știi că totul
se preschimbă. durerea rămâne.*

*și e durerea pe care unul o provoacă altuia
altor ființe, el nefiind în stare să o resimtă
și ea se adăpostește-n mine, și e un spin
al trezirii înlesnindu-mi altă vibrație.*

*când mă bântuie neliniștea ramurii am ajuns
la marginea iernii. însemnat de beznă traversez
auzul. și altfel întâmpin apa picurând de pe olane.*

*iar din acest nimic, pe nesimțite, înfiripări. șopote
răsfărânte în improvizație de pasăre. suspin de fulg
în primul ghiocel, târziu*

*sub înverziri, doar zumzetul fără de trecut
al găzelor, deși ornicul își topește peste case
bătaia stinsă-n liniște - oglinda auzului.
inocența nu cunoaște noaptea*

Ierusalimul imaginar

*Mi l-am închipuit
ca pe-un oraș
cât limpezimea
unei flăcări stranii,
selenare,
în care
nu conta dacă
o stradă urcă
alta se așine dreaptă
hipnotic, desigur,
fără să pot calcula
de câte ori,
soarele, același
ca pe vremea Învățătorului
a urcat
pe colina cumpărată
de David
pentru
a construi un jertfelnic
(cel mai mare)
și, desigur,
n-am pus la socoteală
porțile Ierusalimului
zidite
după legi secrete
divine,
nici pelerinii,
mereu alții,
amețiți de sacralitate
de-atâta misterioasă vibrație
cu privirea fugară
ba spre cer,
ba spre pământ
încât,
prin porțile Ierusalimului,
către
mările cerului deschise
își pierd
sinele.*

Schiță

*Ce cântec s-a pogorât din tine
ca o pierzanie sonoră
în care mă simt un Iov
al nimănui.
În feeria aceasta
poți săruta Universul,
faci alei pentru îngeri
pe întinderile cerului,
și cu mâinile lui Dumnezeu
peticești inimi
născute din suflete-ngropate.
Mâinile tale sunt un leagăn
în care suspină viața
ca într-un zugrav rătăcit
în biserică.*

Psalm

*Înveșmântată în poeme,
treci prin codrii inimii mele,
în nopțile grele,
când pleoapele-mi apasă
forma vie a inimii
scăpărând în geana serilor
gândul m
îmbrăcat
în veșmântul cuvântului.
Caut drumul pierdut
pe pajiștea unde
aud cântând pașii tăi:
„Nu striviți florile”.*

*Nu poți fi departe de mine
pentru că port mereu fiorul
atingerii buzelor tale
în timp ce tu,
călătorești pe drumuri uitate*

*Când o să mai știu vorbi
glasul inimii tale ?*

Elegie

*Din lutul
greu,
putea-voi oare tresări ca o harfă,
să cânt,
să-ntreb:
sunt oare pașii sprinteni
ai Icoanei mele
care aleargă departe,
tot mai departe?*

*Sângele meu
te strigă:
dalbă fecioară.
Ești îndemnuri cerești.*

Psalm de decembrie

*Toate drumurile timpului
se duc și vin,
și toate gândurile mă îndeamnă
să fiu încă odată.
Sângele meu te cheamă mereu
și scrie adânc
dalbe fecioare
pe îndemnuri cerești.*

*Pentru tine lumea
e soră cu marea taină,
și privești până în cele
din urmă margini
sfînții
care sorb apa
pământului,
botezându - și păcatele*

*Te cunosc,
fiindcă locuința ta,
e în sufletul meu.*

THEODOR DAMIAN

Prin lumină spre Lumină

Presupunerea iluministă despre incompatibilitatea dintre știință și religie, care a făcut carieră în epoca modernă, a devenit deja “medievală”, adică aparținând unui ev întunecat, aproape apus (“aproape”, deoarece mai sunt reminiscențe). Partea finală a secolului trecut și începutul acestui secol indică deja o schimbare de direcție (ca o convertire!) în ceea ce privește problema relației dintre cele două domenii, relația fiind înțeleasă acum ca una de compatibilitate și de continuitate. Din fericire.

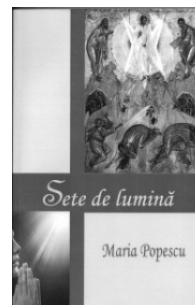
În contextul noului dialog dintre religie și știință se înscrie și volumul *Sete de lumină* al Mariei Popescu (Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2015, 218 pp.). Autoarea îmbină în mod fericit în persoana și educația ei ambele domenii, fiind fizician și teolog în același timp, adică om de știință și om de credință.

Volumul demonstrează că Dumnezeu poate fi cunoscut, atât cât îi este dat omului, atât pe cale mistică, prin credință, cât și pe cale naturală, observând și studiind creația divină, mai ales cu ochiul luminat de credință.

Se poate spune că ideea fundamentală a acestei cărți, mesajul central este că totul este lumină. Începând de la Dumnezeu și ajungând la om și la cosmos.

Maria Popescu își face din conștientizarea publicului despre acest lucru o misiune, iar misiunea, cum se vede, este împlinită în mod temeinic, serios, convingător. Volumul este întemeiat pe studiu și observație, pe colectarea de date relevante și pe analiza și interpretarea lor pertinentă; e ca o teză de masterat sau de doctorat cu tot aparatul științific necesar, cu notele de subsol oferite potrivit regulilor academice internaționale, cu liste de abrevieri, bibliografie și indice.

Maria Popescu își începe lucrarea cu întrebarea fundamentală “Cine sunt eu?”, întrebare ce amintește de cea a psalmistului din Vechiul Testament: “Ce este omul că-Ți amintești de el sau fiul omului că-l cercetezi?” (Ps. 8) Această problemă existențială ca și următoarea, cea despre fenomenul vieții și al viețuirii, este discutată din perspectiva menirii, destinului și destinației omului, în lumina revelației divine dar și a descoperirilor științifice, autoarea dând dovadă de solide cunoștințe din ambele domenii, ea citând generos și invocând atât texte biblice, patristice și ale multor teologi de seamă, cât și savanți de renume și teorii care sprijină argumentul lucrării.

Autoarea nu se sfiște să aducă în discuție și evenimente din viața personală cu relevanță pentru mesajul contextual, astfel volumul fiind în același timp și o mărturie – mărturisire de credință ce apare ca un fel de încununare a întregii argumentații sau a misiunii propuse.

Discutând despre fenomenul vieții Maria Popescu face referire la principiul antropocentric, la diverse teorii despre apariția vieții și despre viața la nivel planetar și cosmic, la problema vieții artificiale, la relația viață-conștiință (umană și universală-cosmică) pe linia ultimelor teorii ale fizicii cuantice, precum și la legătura dintre trup și suflet în perspectiva vieții veșnice și la relația acestora cu lumina, pe tărâm teologic și fizic.

O altă analiză de detaliu și amploare este aceea a luminii. Argumentând că suntem lumină, autoarea studiază și explică natura luminii la nivel de creație divină, la nivelul legăturii dintre lumină și materie sau al celei dintre lumină și ființa umană, la nivelul raportului lumină-cuvânt (divin și uman) bazată pe interpretări teologice și teorii științifice actuale, dar aduce în discuție și lumina divină necreată, trilogia lumină-sfințenie-îndumnezeire, lumina cunoștinței de Dumnezeu (cu solide mărturii patristice) și rolul contemplării luminii în cunoașterea lui Dumnezeu.

Ca bun teolog ce este, Maria Popescu are grijă să arate cum se face avansarea (pelerinajul) pe calea luminii spre Împărăția lui Dumnezeu, pelerinaj transfigurant ce are loc în cadrul Bisericii lui Hristos, unde lumina este celebrată liturgic atât în calitatea ei de cale, cât și în cea de țintă.

Cititorul are în față o lucrare valoroasă atât pentru formatul ei academic ireproșabil (strângerea de date relevante și folosirea lor aptă pentru construirea unui argument și elaborarea unei demonstrații), cât și pentru lipsa de prețiozitate și pretenție, fapt ce indică și credința și smerenia autoarei, caracterul ei și dragostea cu care își îndeplinește misiunea pe care i-a încredințat-o Dumnezeu.

THEODOR DAMIAN

Matematica Tainei

Paul Dorin Șerban scrie pentru a realiza că există, cu atât mai mult cu cât declară calm (și resemnat?): „Și știu că totuși nu există” (*Fără titlu*). El scrie respirând aerul astral al cuvântului pe care zboară peste abisuri de gând.

În versurile sale poetul dezvăluie o constantă tensiune (care dă poeziei o dinamică specială, cumva interioară) între aici și dincolo, între viață și moarte, între fizică și metafizică. Uneori e clar că trăim, pentru că poetul invocă moartea ca pe o soluție: “Înzdrăveniți-mă ceruri, coborând/ peste mine ceva:/ o amintire, o stea,/ o candidă închipuire,/ o Moarte” (*Să vină de sus, liniștea*), alteori se

pare că am murit, “noi, bibelouri cu ochelari” (*Ne prefacem*), și că din altă lume contemplăm viața pe care am trăit-o ca pe o poveste, sau, ca în declarația citată mai sus, “și știu că totuși nu exist”.

În alte cazuri poetul se plânge, nihilistic și “ecclesiastic”, de zădărnicia vieții, de lipsa ei de sens, câtă vreme “Am fost câștigați la zaruri de Zei!” (*Înfrânți*), amintind de un frumos vers din Mihail Crama: “În care noapte și la care zar?”

Totuși, existența în *hic et nunc* trebuie trăită în ritmul ce ni s-a dat fără ca noi să încercăm să-l accelerăm, poate pentru că nici nu am putea. Căci nu e vorba de voința noastră de a trăi sau nu, și aceasta un fel de ritm, ci mai degrabă de ritmul timpului care ne prinde în vârtejul lui, “murindu-ne” cum frumos scrie Paul Dorin Șerban: “Și orele treceau./Colindând peste pământeni, orele treceau,/ murindu-ne” (*Minunata mea*).

Și pentru că nu putem schimba ritmul trecerii, de aceea poetul îndeamnă pragmatic: “Nu te grăbi, nu te grăbi/ îți vor crește și ție aripi,” (*Dacă isprăvești prea curând, tot în zadar va fi*), ca și cum vine metafizica peste noi orișicum, sau de parcă aripa este corabia cu care navigăm dintr-o împărăție în alta, cea de-a doua spre care mergem, fiind ținta inevitabilă.

Existența de aici și cea de dincolo se înscriu, ambele, în concepția autorului, într-un fel de “matematică a misterelor”, într-o ecuație ce pare a fi în același timp vagă și confuză, cu date cunoscute și necunoscute, convergând spre un final rațional quasi-asigurator, dar în fapt, care te lasă în suspens: “Atunci, așa mort cum era,/ s-a pierdut în negrul tablei,/ în colțul din dreapta, sus,/ apărând ca prin farmec o dată: plus infinit, a doua/ moarte, o naștere și jumătate, fix” (*Regăsirea*).

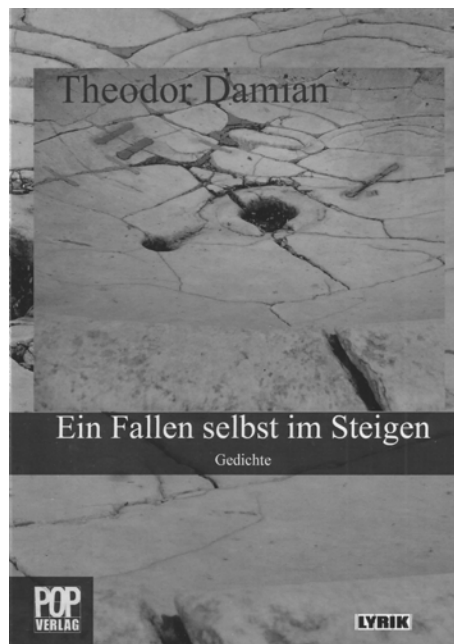
Suspensul poate însă fi considerat ca interval al contemplării, binevenite, și poate cel mai bun lucru de făcut atunci când stai neputincios în fața ecuației existențiale nerezolvate, sau în fața paradoxului sau a tainei. Contemplația, ca un fel de rugăciune, singura ce te scoate din impasul existențial, și care într-un fel, te aduce cu picioarele pe pământ, căci indiferent de faptul că viața aceasta este, paradoxal, virtuală, ea amintind de existența de alt tip, primordială, de starea paradisiacă, aici, după “căderea în timp”, cum ar spune Cioran, realitatea este că “Oglinzile sunt frânte,/ deformându-ne cu totul/ și ne-am schimbat/culoarea,/ chipul,/ inima,/ tronul./ Murim!” (*Așa este*).

Și ca într-un fel de simetrie a viziunii poetului, ca și cum ar vorbi profetic în urma unei revelații ce vine din starea de contemplare, declarația “Murim!”, înțeleasă nu în context de vers, ci de concepție poetică despre lume și viață, nu indică moartea ca pe un final înțeles și ca scop, ci ca pe un eveniment tranzițional care duce “înapoi” spre stele, spre un alt tip de existență, poate asemănătoare celei dintâi.

Cu ochii spre realitatea de dincolo poetul își construiește un “pod de aburi”, de suflet, spiritual, pe care să treacă de aici, “de pe tărâmul pendulelor moarte” (minunat spus), deci din timpul înțeles ca și *chronos*, limitat, fragmentat, “mort”, în timpul *eschatologic*, *kairos*, acolo unde nu

mai există spaime, “fără de nopți”, “fără de gratii”, nesfârșitele spaime (*Tablou I*).

Paul Dorin Șerban, chiar și atunci când invocă prezența iubitei (în mod constant, direct și indirect în volum), scrie o poezie de aptă provocare la o necesară și bine venită reflecție filosofică despre cine suntem, despre de unde venim și unde plecăm, despre sensul pelerinajului nostru existențial.

Theodor Damian, *Ein Fallen selbst im Steigen*, Pop Verlag, Ludwigsburg, 2015

Poezia lui Theodor Damian este, cu preponderență, una de *cunoaștere*, chiar în plină experiență existențială, dramatică, din *Semnul Isar*, cu avantajul de a nu se rătăci niciodată în gnoză. Ne aflăm în fața unui gânditor profund și a unui poet care, sperăm, încă de pe acum, se prefigurează ca o singularitate canonică în câmpul divers și bogat al liricii românești.

Theodor Codreanu

Vasile Andru și experimentul existențial

Atipic, inclasabil, enigmatic, aproape o legendă, stârnind interes, nerăsfățat, însă, de critică / critici, Vasile Andru nu are “mitul stilului”. Consecvent cu sine, refuză, totuși, fixarea într-o formulă. S-a născut într-un an belicos (1942) și a devenit, interesat de deșteptarea sapiențială și deprinzând “meșteșugul meditației”, un *exportator de liniște*, cum afirmase mitropolitul Antonie Plămădeală. Este “răstignit” în limba română și privește cu uimire lumea, dobândind cunoașterea revelatorie. Un pelerin, de fapt, cu aspirație holistică, având nostalgia întregului. Cu “bastonul de peregrin” a bătut lumea, articulându-se la Planetă. O “viață-n cutreier”, zicea părintele Th. Damian (ca umblare, colindare), logodind orizontala geografică cu verticala experienței spirituale, vizând *omul îmbunătățit* și practica isihastă; implicit, râvnita conștiință nemărginită. Fiindcă plecatorul în lume este o *verificare*, spunea un erou dostoevskian (Zosima). Verificându-se neconținut, V. Andru scrie și rescrie cu zgârcenie de cuvinte, lansând, economicos, iute recognoscibile, enunțuri scientiste. Adică, nota Marin Mincu, un *prozator foarte original*, de rang european, pe care noi nu îl vedem. “Povestit” de confrăți (vezi volumul de la *Accent Print*, 2014), stabilindu-i-se locul în “hoarda literară”, el poate fi – părăsit de ispita de a fi în frunte – “un ghid luminat” (cf. Marian Popa), permeabil la nou, cu deschidere experimentalistă, risipind o liniște luminată. Chiar un “desantist adevărat”, în ochii lui Gheorghe Crăciun, preocupat de *somatografia livrescului*, străin de răbufniri / cosmetizări disidente sau insolente. Prozator și / sau predicator (ne anunțau cârcotașii), el este o prezență necesară în lumea laică, având nevoie, într-un secol hiperconsumist, de asceză îndrumată și sacerdoțiu. Vasile Andru, fire iscodelnică, se nevoiește a scrie sufletul, alungând metafora și trezind energetismul arhaic. O proză fără centru, “dezvățată” de convențional, concentrată, crescând sub cupola noetică. Fiindcă, ne reamintea acest “virtuos al discursului contrapunctic” (cf. M. Mincu), *omul este mai mult decât se vede*. Ca proză a concretului, de un biografism transparent, cu inserturi reflexive și metanarative, el plonjează – cu un stil sec, consemnativ, aproape reportericesc – în prezenteism, în relatări nervoase, concise, producând “fișe” și bruscând cititorul comod (prin impresii-cuante și fulgere mentale); dar *acum*-ul, vizând nuditatea faptelor, narate cu exactitate (“S-a petrecut așa. A fost așa” etc.), dezvăluie ochiul antropologului, interesat de “recapitularea lumii”. Opera sa este, observa demult Ion Bogdan Lefter, “un uriaș palimpsest”.

Să ne amintim că proza “de intrare” (*Colindul dificil*, 1967) era găzduită de suplimentul *Suceava*, păstorit de bădia George Sidorovici. Cu funcție vestitoare, anunțând – în vremuri vitrege – soarta colindelor

(ocultate, se știe), textul a fost primit “uimitor de bine”, recunoaște prozatorul; și, îmbucurător, fără consecințe oficiale.

De regulă, cărțile prime ale unor prozatori închid în embrion (precum ghinda “istoria” viitoare a oricărui stejar) desfășurările lor epice. Citit invers, înspre izvoare, Vasile Andru e de nerecunoscut. S-a afirmat că, încă de la debut (*Iutlanda posibilă*, 1970), prozatorul aducea în peisajul nostru literar un sunet nou; febrilitatea, hiperinteligența, setea de cunoaștere absorbind realitatea secvențială, debordantă, râvneau o proză “totală”, atât în sensul cuprinderii gamei omenescului, a “trăitului” cerebralizat, transferat într-o suită de notații, cât și a asimilării tehnicilor narative. Toate configurau *o poetică personală*, zdruncinând, prin șocul formulei, tabieturile lectorale. Parțial adevărat. Abia *O zi spre sfârșitul secolului* (1983) și, mai apăsător, *Turnul* (1985) marceau un viraj epic, o corecție de orbită, o despărțire hotărâtă de vechea formulă, convocând tehnicile proiective. Dacă “scrisul e un jaf pe seama trăitului”, la Vasile Andru – teoretician al propriului demers epic – trăitul nu e transferat pur și simplu în text, ci transformat, trans-pus în literatură; codificarea realului, recuperarea “textului zilei” în spațiul trăirii, “sub ochii cititorului”, fac din autor centrul textului și din adevărul individului – scopul demonstrației epice. E drept, cititorul e provocat, invitat să participe în numele “efectului de identificare”. Individul absoarbe lumea, lumea devine text, relația biografică se nuanțează, supravegheată de ochiul vigilent al prozatorului.

În noua sa etapă, Vasile Andru arunca în aer convențiile genului romanesc, dorea – programatic – să pulverizeze logica lineară, să obțină *un maxim de real social prin progresie psihică*; să treacă, așadar, pragul metafizic, intrând în realul psihologic. “Lecția” sa invită la o “dezvățare de convențional”, deși – am putea observa fără efort – subminarea romanului, proza deconstructivă sfârșesc prin a propune o înlocuire de convenții. O inginerie secretă, novatoare, cu efecte calculate prezidează scrisul său “computerizat”, dens, sincopat, cinetic, năvalnic, crescând pe o premisă științifică. Intenția de a înghesui în acest vârtej ideatic, în *Cartea* sa, toată Istoria, de la “marele tunet” (clipa zero) până la rostogolirea în noosferă, pe drumul “tămăduirii sofronice” (transgresând epic nivelele de conștiință, în numele integralismului) surprinde tocmai progresia în dinamica mentală. Vasile Andru propune un drum; scriitorul nu este doar un partizan al noii proze, ci chiar *un pionier* al ei, teoretizând inspirat și oferind un exemplu contagios. “Încerc să apăr proza scriind proză” – spunea Vasile Andru, cândva. Fragmentarismul, notația telegrafică, despicând fulgere mentale pe cerul epicii, scurtcircuitând rețelele informaționale, montajul cinetic, holismul etc., converg în a tenta / testa depășirea limitelor.

“Mintea liberă” poate primi semnele universului, terapia prin spirit, slujind *optimizarea umană*, sparge cercul vicios al violenței. Cugetul treaz, câmpul psi, rețeaua noetică, însumarea emanațiilor mentale înseamnă un “cumul de soartă bună”, grăbind procesul hominizării, protejând o stenică

filosofie planetară. Astfel de texte autonome sunt *pașii* unei progresii, deși Vasile Andru avertizează asupra scenariului repetitiv al istoriei.

Prozatorul este un exponent al promoției '70 (așa-numita generație "sandvici"), aducând în câmpul literaturii noastre un spor de conștiință artistică; o promoție, se recunoaște, cu un ridicat indice cultural, despletindu-și drumurile chiar din start, fără grija de a-și flutura, solidar, revendicările. Dar prin ofensivul program afișat și, bineînțeles, prin reușitele lui, prozatorul pare mai aproape de crezul optzeciștilor, experimentând realul, transferându-l în text, facilitând trăirea, nu "spunerea". Acel "enunț în primă instanță" înseamnă, după Al. Piru, *expunerea existenței*; cum *omul-care-scrie* condensează problemele existențiale, nudismul epic, dezinteresându-se de podoabele stilistice, scurtează distanța autor-cititor (acesta, prin substituie, "rescriind" textul).

Și *Progresia Diana* (1987) avea o desfășurare secvențială (*pași*), sumarul desfoliind analitic acest "roman" divagant, ezoteric, împănăt cu citate, purtând masca jurnalului, un "documentar", cum l-ar fi vrut însuși autorul. Acel Andrucovici (devenit Andru), pornind în lume dintr-un sat netipic este un *globe-trotter*, călătorind spre sine, privind în sinele adânc. Culegând "anecdote reale", *Progresia Diana* poate părea un roman fără ficțiune. Eroul-narator (autorul propunându-se ca protagonist), "un releu al materiei" își dezvăluie / analizează cifra sufletescă, dar și marele mental colectiv (coplanetarii), știind că scrisul schimbă viața omului. Mistica vieții, efortul de înțelegere a existenței, scenariul inițiativ cheamă în sprijin *sonda erotică*. Încât, *Progresia Diana* este, de fapt, un fermecător roman de dragoste, bântuit de "vifornițe afective", crize de necredință, zile haotice în viața cuplului, plutind într-un halou mitic. Suntem într-o "eternitate experimentală", Diana – înzestrată cu puteri paranormale, deșteptând ochiul lăuntric, sublimându-se – devine Dhyana, întreținând un "zbucium mistic".

Cei doi, un *epitom* al cuplului străvechi, se caută (se aude aici un ecou rebreanian), își oferă ani isihastici. Ca "ucenici ai speranței", râvnind optimizarea, *întărirea omului*, străpungerea limitelor, urcușul spre "vârful Omega", naratorul (dedat experiențelor karmice) și Diana (translatoare, pictând diagrame cosmice) sunt cumva *personaje eliadești*, ținând cunoașterea profundă, îndepărtând coaja fenomenalului, atingând înțelepciunea (*sophrosyne*). Dorințele celor doi Andru (autorul și naratorul) coincid: distrugerea automatismelor, despuieră de însușiri, captând marele stimul mental, eliberând "focul sufletesc". Un prag de moarte poate fi o *iluminare*, pregătind saltul noesic.

Prins în hățișurile muncii redacționale, pornit în căutarea "clarității mentale", protagonistul romanului (un antropolog, am putea zice) vrea schimbarea; este un domn "progresist", care practică înțelepciunea simțind amenințarea iraționalului, dorind a afla cifra energetic personal. Culegând înțelepciunea lumii, admiră omul *mutant*, nu cel *stagnant* (dormitând în "armura opacității"); în fine, iubește progresia, respingând asfixia mentală,

sufocarea psihică (cazul orașului Rahabal). *Sălbatica Diana* – o posesie fictivă – reprezintă, în acest câmp problematic, ceva statornic, umplând singurătatea; ochiul pineal al “potrivitei” iubite (descălcind ițele unei afaceri cu o mină de aur – himera unchiului Pompei), puterea psi fac din ființa “slabă” o “ființă vie” într-o lume tânără, mișcându-se sub cupola fluidurilor cerebrale.

În emisie continuă, în priza freneziei cerebrale, Vasile Andru desfășoară un larg evantai problematic: “pactul cu reptila”, spațiul zen, autocontrolul, dialogul cu rinencefalul, vizita la Djuna, ș.a. Cu mână sigură, cu un admirabil economism al mijloacelor, el portretizează în fugă: Lara și stressul de ineficiență, doctorul Sorin Gupta cu al său curs de automodelare, Moxa, un “expert” în dinamica pieței etc. Vasile Andru este un declarat adept al fragmentarismului; citim chiar în *Progresia Diana* (p. 31): “numai fragmentul salvează ceva din întregul care explodează mereu”. Dacă “universul povestit nu este universul adevărat”, atunci, credincios devisei, Vasile Andru, spiritualizat, evoluează înspre extrema livrescă a vieții. Dar, din fericire, romancierul știe foarte bine că viața la extreme nu este cea adevărată; încât, profitabil pentru prozator, eseistul – sedus de experiența contemplativă – va teoretiza distrugerea extremelor, turnând substanța epică în ramă romanescă, depopulând-o de abstracțiuni, vehicule fantomatice ale Ideii.

Mustind de concret pe alocuri (sunt “părțile” sclipitoare ale montajului), înneecat – câteodată – în ceața unui vâlmășag ideatic, risipind ipoteze, romanul se vrea “scurt și scăpărător”. Așa și este, așa gândea Vasile Andru proza viitorului. Propozițiile sale alcătuiesc un program, închipuie un edificiu; romancierul era un vector al epicii noastre, în pofida bruiajului ideologic al epocii, dorind o Carte despre feroare și înțelepciune, despre misterul individului și al istoriei, despre eros și “calvarul căutării”, dezlegând *textul omului*, “resturile sale mezocefale”, discutând despre imposibilitatea fixării câștigurilor spirituale în “cuie genetice”. *Progresia Diana* rămâne o interogație continuă, un “roman fără centru”, cum s-a observat.

Spirit fin, practicând incizii ironice, Vasile Andru este atras de latura isihastă a existenței, refuzând carnavalescul; totuși, știind că literatura trebuie “să alunge răul”, nu va respinge povestirea. Literatura sa nu este o “casă fără povești”. Dar o va face în numele ingineriei psiho-somatice, febril, fugind parcă de propria-i ideație în clocot, devenind protagonistul unui scenariu romanesc sincopat, învârtindu-se într-o constelație de nume, practicând intertextualitatea. Credincios unui program (limpezit din mers), refractar la imobilism, persiflând tirania clișeului, Vasile Andru a trecut de la o proză “constatativă”, oarecum neutră, trenantă (dialogurile curgând paralel, brodând ipoteze; de unde și variantele propuse de protagoniștii din *Iutlanda posibilă*, de pildă, dorind a descifra adevărul, animați de misii recuperatoare) la cea frisonată de neliniști existențiale,

tensionată de interogație, de un fragmentarism bine ritmat. Deslușim un sunet original, motive obsesive, ciudățenia unghiului (“ferestrei”) prin care scriitorul cercetează lumea. Oricum, Vasile Andru intrigă și convinge; acel “altfel de a gândi proza” (Valentin F. Mihăescu) nu înseamnă doar o sincronizare la ritmurile veacului. Elaborat, tinzând a reflecta întregul prin “bucățelele” lumii, Vasile Andru, elaborând un soi de *satyricon*, face din cercetarea propriei ființe (“un releu trecător”) prilejul de a investiga toată gama omenescului, urcând spre *partitura speței*. Drumul spre sine este anevoios iar Vasile Andru, un voluptuos al analizei, deșirându-ne “povestea” cuplului, ridică o mulțime de baraje tocmai pentru a le învinge, provocând un cititor complice.

Pentru cerebralul Vasile Andru, testând variate forme de dicțiune epică, experimentalismul a fost doar un mijloc pentru a ajunge la acel “cifru personal” al rostirii. “Prozator de propoziții”, cum minimalizator s-a repetat, el, cu *silă de invenție*, a încercat să nu “decadă” în ficțiune, oferindu-ne, în decupaj cinematografic, o succesiune de scene, dincolo de zarva existențială; o tămăduire sofronică, documentând despre sine, ținând, însă, sensul global. Fiindcă scrisul, răpindu-i “orele esențiale”, “e un jaf pe seama trăitului”, spunea. Iar realul, deopotrivă, “temut și căutat cu sete”, revigora o proză saturată de tehnicism, sedusă de un obositor limbaj diegetic, comentând parazit *textul ce se scrie*. Al. Protopopescu, reamintim, îl includea pe lista *pre-textualiștilor*, în timp ce Gh. Crăciun vedea în Andru “un desantist adevărat”. Vasile Andru însuși, acceptând textualismul drept “o eroare fertilă”, recunoștea că noua paradigmă “a încălzit sângele prozei”. Ca redactor la *Viața Românească* a sprijinit tipărirea unor “texte de avangardă”, dar, modest, și-a rezervat rolul de “compars”, ca fidel tovarăș de drum. Nu prelungim aici o discuție oțioasă. Cert, Vasile Andru nu putea îmbrățișa febricitant o orientare împinsă spre ludus, acuzând presiunea ironică, de vreme ce interesul său privea “curenții de adâncime”. Altfel spus, nu realitatea, ci existența (ceea ce poate deveni omul) îl pasiona, urmând – poate – recomandările unui Milan Kundera (*L’art du roman*, 1986), cercetând câmpul posibilităților omenești. Totuși, un *maximum de real*, esențializat, ca tâlcuitor al lumii, conjugând accesul la real cu progresia psihică și înțelegând integralismul prin râvna spre cosmicitate. Or, “transportul” lumii în text, distanța dintre trăire și codificarea trăitului îl obligă să se consacre *experimentului existențial*. Viul, recunoaște prozatorul, își schimbă neconținut numele; fondul enigmatic al omului poate fi împins spre “îmbunătățire”, dobândind seninătatea, o viață plină, “sporitoare”. În fine, chiar prozatorul-tămăduitor trăiește între două existențe: scrisul (la vedere) și aspirația sapiențială (tăinuită), cultivând o practică a liniștii, ieșind din rătăcire prin îngrijirea sufletului. Inevitabil, va face trecerea de la *calofilie* la *filocalie*, atent la eficiența rostirii, chiar dacă *scrisurile*, preciza, vădesc o “continuitate de ansamblu”. Scrisul rămâne, totuși, o “secreție a orgoliului”; încât, ieșind

din “iarna filologică”, Andru râvnește practica liniștii, spiritualizarea vieții, înțelegând definitiv scrisul ca *însoțitor de drum*. Acceptând că epuizarea, “închiderea” unei teme este imposibilă, importantă rămânând doar făptuirea. Sau, altfel spus, văzând în carte “sărbătoarea unei revelații” ori, dimpotrivă, “mormântul” ei. “Ursul budist” (cum își zice) nu își va înfrâna *ispita bună* a scrisului. Ucenicind la propria-i optimizare, slalomând printre capcanele epocii, vrea și are o relație prietenoasă cu timpul. “Lucrarea liniștii” pe cale spirituală (*hesychia*) îl întărește; gena fericirii și fericirea “dobândită”, maturizarea afectivă (autocontrolul), travaliul cu sine însuși pregătesc saltul la Duh. Încât *endorfina scrisului* îi dă ghes, împăcându-se cu isihia, încercând a câștiga întregul ființei, dobândind, prin “meșteșug”, liniștea. *Legenda Andru*, de circulație explozivă în anii '90, se leagă și de relansarea isihismului, cu insistență optimizatoare, vindecări sacerdotale și *oameni îmbunătățiți*. Radu Mareș, convins că pe Andru “îl paște legenda”, folosește, în *Ecluza*, o versiune folclorizată, vorbind despre un anume Andricu. Dar fericirea, atrăgea atenția Andru în *Terapia destinului* (1994), nu poate fi o țintă în plin turboconsumerism, stimulând impulsul achizitiv. Adică, precaritatea de a fi. Pornit, “prin fire și ostoire”, pe calea isihiei, a interiorității ascetice, Andru a dovedit *eficiență pastorală*, recunoștea mitropolitul Antonie. Efortul său vizează reconstrucția spirituală. *Viață și semn* (1989) putea fi citită, în pofida fragmentarismului (convergent, de fapt), ca o serie de reverii antropologice, declamând extatismul “participației la Universal”, la scară socio-cosmică. Cartea, “foarte cerută”, s-a bucurat de o atenție specială la Consiliul Culturii, fiind minuțios examinată după ce un exemplar i-a fost înmănat Raisei Gorbaciov, la acea întâlnire care ține, zicea Andru, de *sincrodestin*. Ca și memorabila frază rostită de soția liderului de la Kremlin: “eu am nădejde!”, vizând, desigur, realitățile românești.

Înțelegând proza ca *antropogenie*, Vasile Andru – ca un avva mirean – îi recunoaște efectul modelator, în sens înalt-pedagogic. Și pentru a oferi textelor un “plus de viață” se insinuează în narațiune, captând propria-i intensitate corporală. Risipind numeroase articole-program, V. Andru pleda pentru dezinhibare și înviorare experimentalistă, în sensul *recâștigării ființei*, făcând saltul de la eveniment la conștiință (hristosfera ca stadiu). Adică, sofronizând lumea prin bogăția persoanei.

Om luminos, de un blând nonconformism (recunoștea), Vasile Andru a trăit cumva în afara vremurilor opresive. A ținut conferințe “de acoperire”, a ocolit rigorile cenzurii, a sfidat interdicțiile, a vorbit despre *arta de a trăi în spațiul românesc*. E drept, unii (precum Alex Ștefănescu) reacționează alergic la astfel de sfaturi “de îmbunătățire a vieții” prin putere meditativă. Deasupra silniciilor vremii, Andru și-a urmat tenace, neabătut, calea, încercând, o “inginerie psiho-somatică prin cuvânt”, ca în *Psihoterapie isihastă* (2000), sperând iluminarea. Eseurile sale sapiențiale, numeroasele interviuri și mărturii (unele, adunate în *Geografia sacră și*

profană a vieții, 2015), vor să ne aducă claritatea, să ne îndemne a ne bucura de existență, să ne facă să înțelegem că fericirea nu depinde de lucruri exterioare. Fiindcă fericirea are “culoarea lăuntrului nostru”, repetă el neobosit, corectând, prin îmbunătățirea atitudinii mentale, ideea de soartă (în sens fatalist) și la nivelul neamului; desigur, prin “reciclarea defectelor”, folosind filosofia seninătății (pe bază mioritică) și “temporizarea neantului” și, mai ales, prin implicarea *vestitorilor*, adică a “propulsorilor”, cei care – prin intensitate, tenacitate și pozitivitate – vor anunța și vor împlini marile proiecte. Aici, observăm, Andru contrazice *nihilismul radios* al lui Cioran.

Cel care, în 1955, elev la Baineț, a început cu poezie (în *Scân-teia pionierului*), “clasicizat” acolo prin Societatea culturală care îi poartă numele, recidivând sub pseudonim (V. Alinescu) în perioada rădăuțeană, ține de o promoție fărâmițată, decentă ca indice cultural, “nerealizată”, însă, spunea prin 1988. După o “haltă” profesorală suceveană, în mediul de rezonanță al promoției sale, Vasile Andru încearcă, prin “zguduirea minții”, *altceva* în peisajul nostru epic. Prin holism, recuperând sacrul, vrea un *alt real*, articulându-se perspectivei cosmoteandrice. Aduce proza, ne anunța orgolios, în faza “post-școlarizării” (vezi *Caiete critice*, 1986), identificând câteva nivele valorice, captând ecourile sofroliminale și punând la lucru N-400, cu “răsunet în om”, diferențiindu-se – evident – față de comilitonii cronologici (cf. Monica Spiridon). Până la acest pas, să reamintim că *Mirele* (1975), folosind material etnografic și modulații gregoriene aducea la lumină un *rest* dintr-o lume ancestrală. Ca *etno-roman*, *Mirele*, deși “pare bucovinean”, fructifică ritualul (nunta postumă) ca “act împărțit” și se vrea un simbol al “drumului omului”, explorând *biblioteca ancestrală* / memoria arhetipală. Și *Noaptea împăratului* (1979, 1993), deși – aparent – o reconstituire istorică, ne aruncă “dincolo de Istorie”, fiind un roman al genezei. Epopeea *De bello Dacico*, “replică” la opusul cesarian, incluzând și *Corabia celor o sută de furtuni* se baza pe o temeinică documentare în Biblioteca vaticană, recuperând – în imaginar – jurnalul pierdut al lui Traian. Paradoxal, ca roman al puterii, rescriind Jurnalul de campanie al împăratului, el nu mizează pe acțiune. Noaptea lui Traian, la casa pretoriană, pe pământul dacic vestește o întemeiere. Și denunță, cu finețe psihologică și filtru reflexiv, folosind un limbaj actualizat (indicativul prezent) și desacralizat, deloc respectuos la adresa convențiilor (nota Al. Protopopescu), minciuna ca marfă. Traian, glăsuiește un veteran din garda pretoriană, “a închis gura delatorilor”, alungând “petele de frică”. Sub disprețul Plotinei (soția), deplângând năravul poezilor Romei (care “nu știu decât să tămâieze”), Traian a pedepsit pâra. Cum vedem azi, fără a stârpi sămânța zeloșilor osanaliști. Dar acest analitism “evanescent”, au precizat prompt comentatorii, se fixează în simbolic și, deopotrivă, în proximitate.

În fine, *Turnul* (1985) poate fi citit, dincolo de proiecția falică, și ca roman de dragoste, protagonistul Vasile (antropolog) recuperând “pe verticală”, regresiv, mesajul speței (o recapitulare a lumii până la tăcerea

genetică, adică “tunetul primordial”: *clipa zero*). Tehnica “abruptului epic”, practică cu sârg, anulează discursivitatea acestui roman “neobișnuit”, cum s-a spus. Fiindcă, prin *Turnul*, considerat o carte “trăită”, V. Andru cercetează omul “dinlăuntrul său”. Atât Daria (medic), un suflet moale, activând energia datoriei, cât și Eulalia (judecătoare) sunt “sclavele iubirii”, orbitând în jurul unui ins “neșezat” (antropologul), pendulând între bravadă și vulnerabilitate. Dar romanul trimite și spre redacția *Vieții Românești*, turnul de fildeș al prozatorului. V. Andru și-a impus un stil benedictin. Refugiat în “obștea” redacțională, el trăia *altfel*, repliat aproape în atemporal, deși foarte mobil (intelectualicește), plin de entuziasm, deschis experimentelor narative: de la drama incomunicării (în primele texte) la autoreferențialitate și, prin cărți de inițiere, la optimizare umană, “alunecând”, zice Alex Ștefănescu, în ipostaza de “propovăduitor”. Astfel, literatura română, pierzând un scriitor, ar fi câștigat *un predicator*, conchide, inclement, criticul, și el bucovinean, ignorând cu nonșalanță, în Istoria sa, câteva titluri remarcabile (*Păsările cerului*, în primul rând). Laudă în schimb, pe merit, *Muntele Calvarului*, un sumbru roman de sertar (1991, început în 1986), în care Andru dezvoltă un “eseism cazuistic” (cf. Marian Popa), pornind, alături de Dora și la solicitarea ei, o anchetă pentru demascarea făptașilor (un omor pentru bani, la Orăștie). *Dosarul Nistor* dezvăluie, prin tandemul Tricobe / Ghența, tenebrele din om într-un proces obstrucționat, întins pe vreo doi ani, cu intervenții reflexive și implicări simbologice din partea autorului (anchetator explicit), mizând pe “civilizația culpei” și saltul în revelație.

Cum, după '89, constată și Vasile Andru, am asistat la “recăpătarea graiului”, *Păsările cerului* (scris în 1987, într-o primă versiune) poate fi tipărit (1999) și, imediat, încoronat, după un “balans” al jurizărilor, cu Premiul “*Balkanika*” (Istanbul, 2000), cunoscând, în 2011, o a doua ediție, revizuită. “Ieri, proza aceasta s-ar fi numit disidentă”, mărturisea autorul, aducând la rampă doi protagoniști marginali (două voci paralele) marcați de “timpul lor”, un timp al demolărilor, psihice și edilitare. Gh. Crăciun, încântat de acest roman “bifocal”, invita la *o lectură normală*, fără a uita, desigur, de impactul politic. Iar Andru, sunând “deșteptarea filologică”, se dovedește nu doar un om misterios, un “eretic” al promoției sale, ci probează, ca un novator bine informat, prin detașare și precizie a notării, stăpânirea *experimentului integrat*. Evident, o conștiință teoretică lucidă, departe de realismul naiv, angajându-se în scenariul românesc (ca specialist căutat “pentru suflete”), fără a interveni, totuși, în destinele “pacienților” (cf. Marian Popa). Sandu Tariverde, fost universitar, tapeur, cândva “o sabie”, devine “o ruină de om”, un nomad “înfiat” de Calea Moșilor, acolo unde, ca locatar clandestin, în funcție de ritmul demolărilor, schimbă “vilele” (câte un “cuibuț”), bucurându-se de protecția maistrului Manolache (Manole). Stă “cu fereală” și află în alcool *un paradis relativ*, cu trecătoare iluminări; o umbră, un “mucenic al drojdiei” acest proscris leneș și filosof

ponosit, alungat de echipele demolării, sfârșind sub dărâmături, strivit, într-un final închipuind o jertfă. Tofana Melidon, în schimb, vulnerabilă și tenace, are obsesia plecării, vrea emigrarea cu orice preț, oriunde; bate “la ușa Planetei” și solicită *pase sofronice* pentru a face față primejdiilor. De profesie *emigrantă*, aleargă după vize pe la toate ambasadele, încercând evadarea “din cușca patriei”. Pare slabă și neajutorată și e prinsă în cleștele unor mistuiri opuse; are două chipuri, poate fi smerită și impulsivă, candidă și înverșunată, fără sentimentul timpului. Un parazit social, fără slujbă și relații, o fomistă apărându-și fecioria, o “poticnită” visând limanul, pripită, persecutată (crede) și nevrotică, apelând la stratagemele disperărilor. Chinuită, răvășită, inertială, în semi-transă, cu energie agonică, nădăjduiește, prin *training*, la o intervenție în destin, incapabilă, însă, de disciplinare. Dispărând fără urmă, finalmente, rămâne “unul din cele mai frumoase personaje feminine ale literaturii române”, nota Marian Popa, în prefața-epistolă.

Destăinuind isihasmul pentru uzul mirenilor (v. *Pustia se lungește*, 2014) sau propunându-ne un jurnal inițiativ în spațiul vedentiv (*Yaatra*, 2002), Vasile Andru nu este un traseist religios. “Extinzând” Bucovina la Antipozi, cu o episodică rezidență în Oceania, el își probează *vocația de pelerin*, nicidecum de emigrant, incapabil, dealtminteri, de a se smulge din limba română. Crede în “duhul pacificator al artei”, gustă potențialitățile evadărilor și “celibatul clandestin”, dar nu acceptă fericirea captivității, cum și-ar fi dorit, de pildă, Vikamiria, o altă Xantipă, invitând scriitorul “la hibernat”. Isihast itinerant, ajunge și în edenul polinezian. Emoțiile religioase sunt intense, fosforescente, trăiește dumnezeirea ca “vastitate interioară”. După numeroase “dezertări”, acest “alb de Bucovina” se întoarce, negreșit, în Europa natală, întristat de speța umană, deplângând canibalismul (la Sarajevo, în septembrie 2001). Înțelege convertirea (repudiată, de fapt) ca o bigamie religioasă și ar dori, înstăpânită în lume, *Iubirea* (Aroha, în limba maori), călătoriile oferindu-i șansa unor mari întâlniri, aducându-i, mai aproape, *hristosfera*. În fond, chiar condiția umană, pe pământ, este cea de *musafir*, ne reamintește, cu tandrețe, Vasile Andru, trăind, silitor și sporitor, în așteptarea revelației.

ALEXANDRA ROCERIC

Soțului meu iubit, Iliuță (Ilie Chioariu, Sr.)
IN MEMORIAM

- Ziua de mâine se va numi curând ieri.
- După ce ți s-au tăiat aripile, nici pământul nu te mai recunoaște și atunci începi să te târăști.
- Valsezi pentru că te visezi zburând.
- Câtă delicatețe se cuprinde în puterea adevărată!
- Pentru “cuantificarea” diferențelor dintre noi nu există destule numere și probabil nu vor exista niciodată. Desensibilizați, s-ar putea să nu mai observăm ce ne deosebește.
- Generozitatea implică și sacrificii, nu numai renunțări.
- Ne disciplinăm curiozitatea când realizăm că există răspunsuri de care ne temem.
- Tangoul este dansul promisiunilor fără rezerve.
- Testamentul este ultima dovadă de dragoste pentru cineva, legând lumea celor vii de cei duși.
- Moartea nu schimbă “unele lucruri” din viața celui rămas să plângă. Moartea schimbă tot și definitiv.

GEORGICĂ MANOLE și VASILE ANDRU

Mă consider un scriitor postum

GEORGICĂ MANOLE: *Evenimentele istorice care s-au suprapus peste copilăria lui Vasile Andru, uneori strivind-o, au anulat probabil caracterul fascinant al unei astfel de etape din viața omului. Cum v-a fost copilăria?*

VASILE ANDRU: Nici vorbă de strivire. Când te naști în dezastre, în prăpădul lumii, și când acestea nu te strivesc, ai ocazia să-ți faci și o legendă... Nu m-a strivit nimic, nici nașterea în plin război mondial, nici tăvălugul rusesc care a venit peste Bucovina gonindu-ne din satul natal, nici prigoanele postbelice... Am avut o copilărie de poveste, cu îngeri păzitori văzuți și nevăzuți... În câteva povestiri din tinerețe, precum *Colindul dificil*, sau *Arheologia dorințelor*, sau *Mirele*, am surprins câte ceva din acest climat mirific pe un teren despre care nici nu știam că e minat. Eram prea june într-o istorie feroce. Nenorocirile, tragediile, m-au ocolit, sau mi-au fost ascunse, de vârstă, de noroc, de părinți. Părinții mei, fabuloși și evlavioși, puneau pe seama lui Dumnezeu că ne-a ferit de moarte... Când am fugit de ocupația rusă, după răpirea Bucovinei, scăpând ca prin minune de masacrul de la Varnița care ne-a decimat satele... și scăpând de represiunile anilor 50... dâșii puneau pe seama lui Dumnezeu că ne-a ferit de moarte, de deportare... Însă Dumnezeu nu-i responsabil nici cu dezastrele, nici cu protecția antiaeriană; El nu ne cunoaște personal; ne conduce fără să ne cunoască, conduce totul fără să cunoască nimic. A pus în noi Legea Sa, Voia Sa, și prin aceasta ne controlează riguros, în orice clipă. Dar El nu-i responsabil de nenorocirile noastre. Iar expresia “așa a îngăduit Dumnezeu” este un clișeu iresponsabil, infantil. Evident, mintea cu prezența lui Dumnezeu în ea, mintea slavei și a mulțumirii, este mai puternică peste dezastre! Așa trebuie practică și înțeleasă relația cu divinul. Mintea care stă lipită de Dumnezeu este mai aptă de supraviețuire.

G.M.: *Să înțeleg că, deși cursul istoriei era potrivit, Dumnezeu v-a întins astfel o mână, salvându-vă copilăria!*

V.A.: Și copilăria, și biografia. Așadar, am avut noroc de o copilărie superbă, la concurență cu Ion Creangă, așa zice. Și tinerețea la fel: rețin din ea doar un film mirific, uneori stând sub clopotul de sticlă al unor biblioteci bucovinene, sau al Bibliotecii “Eminescu” din Iași, sau stând sub umbrela unor cărți mari, care se aliau cu iluzia că poți fi fericit chiar și cu sabia

deasupra capului... Si mai promisem endorfina tare a scrisului... care îți pune la prag un Pegas pregătit pentru orice evadare.

G.M.: *Sunteți membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1975. Ați fost ales, imediat după Revoluție, șeful secției de proză al Asociației Scriitorilor din România; ați fost, câteva mandate, membru în Comitetul Uniunii Scriitorilor. Care mai este azi relația lui Vasile Andru cu USR?*

V. A.: Relația este... plata cotizației la zi și primirea unei chitanțe de cotizant. O relație de lucru o am cu PEN-club, al cărui membru sunt. Fac parte din Comitetul PEN-clubului român. Am fost delegat la Congresul PEN, la Tokyo... Uniunea Scriitorilor m-a uitat definitiv (pre mulți a uitat Uniunea!), dar din câte știu ea, Uniunea chiar există, dovadă că prezidentul ei l-a exclus din breaslă pe acad. Eugen Simion pentru neplata cotizației pe patru ani (am citit în "Contemporanul").

Eu nu cert fantoma Uniunii că m-a uitat, chiar găsesc normal, pentru că eu nu mai sunt în actualitate. A fi în actualitatea literară depinde de prezența fizică. Când nu mai ești o prezență fizică, treci în postumitate. Eu am trecut în postumitate.

G.M.: *Să fie și o consecință a faptului că ați fost plecat un timp îndelungat din țară?*

V.A.: Am lipsit mult din țară. S-a întâmplat că am avut și patrii alternative... Iar când mă reîntorc în țară, nu mai particip la iarmarocul literar. *Când nu participi la iarmarocul literar, ești dat uitării.* Nici la iarmarocul "Balkanika" (o Fundație utopică internațională) nu mai particip de câțiva ani, pe vremuri eram prezent, îndrăgit, răsfățat... Acum sunt la locul meu, adică în dicționare, în istorii literare. Mircea Eliade, în *Jurnalul* său, prin anii 60, scria că, plecat de mult din țară, se consideră un scriitor postum, văzând situația lui din România. Simt cu mine același lucru. Și eu mă consider un scriitor postum. Am ocazia să văd cam ce soartă postumă îl așteaptă pe un scriitor. Mai țin legătura cu câțiva confrăți dragi, unii dintre ei mă socotesc ca pe un postum; de pildă excepționalul om și poet Liviu Ioan Stoiciu mă ține în stima lui ca pe un postum legendar... Simțământul postumității așadar nu-i problemă de vârstă, ci de distanțare. Vârsta e bună, poate cea mai bună pentru scris, *și-mi înfrânez cu greu ispita de a scrie încă un roman...* care clocotește în mine. O potolesc cu greu cu ceva isihie... că doar n-oi scrie până la prag de împărăție!

Dar îi fericesc pe câțiva confrăți bogați în ani și foarte creativi. Radu Mareș, după 70 de ani, este la cote maxime, este în plină actualitate, mai bun decât a fost în toată verva pirotehnică a longevității sale literare. Cu ultimele sale două cărți, el intră în plinul vieții literare, el abia acum devine dăinuire. Iar Marian Popa, contemporanul nostru genial, abia acum îi va

acorda lui Radu Mareș, în măreața *Istorie*, un capitol de câteva pagini (bănuiesc)!

Mai am exemple de *confrați antumi*. Leonard Gavrilu, la 85 de ani, a dat cel mai bun op literar al său, *Bucuria de a muri*. Dar evident, eseistica îl ține în plină actualitate literară, “Rațiunea critică”.

G.M.: *Ce amintiri aveți de la Viața Românească, unde ani buni ați fost redactor principal?*

V.A.: *Viața Românească* a fost mănăstirea mea benedictină, de la început, de când acel suflet mare, poetul Ioanichie Olteanu, m-a semi-înscăunat (adică la început am funcționat cu jumătate de normă)... și până la centenarul revistei, 2006, când am plecat la cerere. Am vrut ca plecarea mea de la revistă să coincidă cu sărbătorirea centenarului; exact când unii colegi doreau să trec pe postul de șef (post vacant între timp)! Dar atunci a fost timpul retragerii.

Revista *Viața Românească* a fost turnul meu de fildeș... și în romanul *Turnul* (1985) evoc revista acelor ani, și pe poetul Ioanichie Olteanu, om mare, mult deasupra încondeierii mele din *Turnul*... Zicea: “Despre mine poți să scrii orice, chiar și adevărul!” O vreme, la începuturi, “*Viața Românească*”, ca și “*Junimea Literară*”, era o grupare cu mulți masoni, dominată de masoni, fasonată frumos de ei. Pe vremea mea, masonii plecaseră, unii în adormire, alții în exil, iar revista, avea aerul unui “curent” de subterană, iar pentru mine, repet, era ca o mănăstire benedictină. Poate și eu am contribuit la acest status, în mod cert au contribuit Cezar Baltag și Gheorghe Pituț, iar Ioanichie Olteanu îi parafă altitudinea ocultă. Mai târziu au întărit falanga benedictină Liviu Ioan Stoiciu cel strașnic, dar și Aurelian Titu Dumitrescu, Adriana Frățilă. Nu îl uit nici pe boierosul Mihai Cîrciog... Ileana Mălăncioiu, poetă mare, ca profil misionar semăna cu iezuiții, și am ținut la dânsa. Florența Albu era mai franciscană, deși în final a avut o revoltă orientală și a cerut ca după moarte să fie incinerată, deoarece conducerea Uniunii Scriitorilor a fost ultra ingrată cu sensibila poetă și i-a refuzat un loc de veci la Cimitirul Bellu, pe aleea scriitorilor.

A existat o “obște” la *Viața Românească*, cum nu mai poate fi alta la fel în era computerelor și a ciolanelor de ros cu folos... Noi, acolo, trăiam altfel.

G.M.: *Există o artă de a trăi în spațiul românesc?*

V.A.: Întrebarea ați preluat-o evident, din discursul meu, intitulat *O artă românească de a trăi*, cu varianta *O artă filocalică de a trăi*... Am scris și o “pravilă” de viață îmbunătățită, am avut două emisiuni tv pe tema asta. Am rezumat-o mnemotonic în cinci propoziții. E pentru studenții mei de la cercul isihast... E încercarea mea de a crea un nou mit. A existat o

Datină română, o *Dharma* (cuvânt sanscrit înrudit cu “datina”), o *Thelema* (cuvânt grec figurând și-n Rugăciunea Domnească). Pornind de acolo, se poate relansa subiectul unei arte de a trăi. Dacă nu există, trebuie inventată. Nici nu știu dacă o sistematizez sau o inventez... Pe ușa unei case țărănești, am văzut gravată inscripția: “Cât trăiți, să faceți bine!” E ca o pravilă.

G.M.: *Aveți două existențe, ați zis. “Prima, la vedere, care este scrisul.” Să mai vorbim despre prima existență a lui Vasile Andru: scrisul.*

V.A.: Scrisul e o ispită bună. Am plăsmuit text de îndată ce am învățat alfabetul, de pe la 10 ani. Am scris și așezat la birou, și din mers, pe genunchi. Asta a fost chemarea mea, pâinea mea. Nu totdeauna am avut în vedere publicarea. Am scris adesea pentru a-mi acutiza văzul. Scrisul, condeiul sunt o prelungire a ochiului, a creierului.

Dar scrisul este și ispită, ziceam. Mereu germinează în cap un roman, o suită de texte. A scrie o carte e simplu, a o finaliza înseamnă a-ți zălogi existența. De aceea îmi înfrânez elanul de a continua lucrul la romanul despre Monseniorul Ghika, personaj care m-a cucerit. Și romanul Pacificului, al Polineziei nu va depăși faza de “dosar”, deși are o miză globală... Dar galopul scriitorului de a da carte după carte, în ritm haletant, mă face să surâd. Scrisul poate deveni o rostogolire la nesfârșit. Îmi amintesc un episod exemplar. Bătrânul Kurt Vonnegut l-a întrebat pe Rushdie tânăr: “Chiar vrei să te ții serios de scris? Iar când a răspuns da, autorul *Abatorului cinci* i-a zis: Atunci trebuie să știi că va veni o zi când nu vei mai avea ce scrie, dar va trebui să scrii în continuare.”

Cunoaștem cazuri prolixе și în țară și-n afară... Le Clezio a publicat al 50-lea roman! Erau atât de bune primele sale 3-4 carti... Tot ce mai publică acum este cumpărat pe creditul câștigat pentru primele. Dar asta e treaba lui, distracția lui... Să revenim la ale noastre. Cărțile noastre au suferința lor. Dar și soarta lor... au un succes confidențial. În ultimii ani, am reeditat vreo trei cărți. Când reeditez o carte, aproape că o rescriu. Nu-i atât un pariu cu durata, cât o mulțumire de a face bine, de a relansa o carte de ieri cu aripile de azi. Si prin asta, ziceam, rezist presiunii interioare de a scrie un roman nou. În fine, potolirea vervei de a scrie mai are o explicație: survine și extinderea celei “de-a doua existențe”, care este liniștea.

G.M.: *Să vorbim și despre cea de-a doua existență, cea tănuuită, a lui Vasile Andru: practica liniștii.*

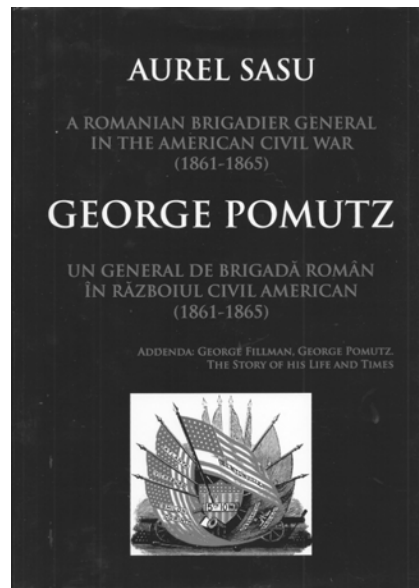
V.A.: E o taină pe care o tot destăinuiesc de 25 de ani, în grup închis, dar nu ermetic închis. Isihasmul a fost numit de către asceți *crypte ergasia*, adică lucrare ascunsă. Dacă vreți destăinuiri personale, veniți la una din taberele isihaste, pe care le organizez, de regulă, la început de august.

G.M.: Sunteți în redacția revistei "Lumină lină" din New York, revistă fondată și păstorită de teologul, poetul și filosoful Theodor Damian, un botoșănean foarte respectat și iubit și la el acasă. De la nivelul vastei experiențe de viață pe care o aveți, creionați profilul acestei personalități.

V.A.: Ar merita un text hagiografic, pe drept. Ca trăsături ale firii sale, aş numi bunătatea și harisma. Am creionat profilul său poetic și misionar, în câteva intervenții și recenzii la volumele sale: *Semnul Isar*, *Stihiri* [tropare] *cu stânjenei*, *Exerciții de înviere*, *Apofaze*; ar trebui să adun acele interpretări într-o carte.

G.M.: Ați descoperit repere ale salvării în mistici (uneori în cei din Carpați?), în "Filocalia", în asceți... Există repere ale salvării și în literatură? Poate fi post-modernistul un reper al salvării?

V.A.: Mai limpede și mai practic zis, vorbim acum de *modele* și de *maestri*. Sau de maestri care înviază modele și-i înviază pe ce-i ce le urmează. Mistica este o cale, literatura este o profesie. Amândouă au superlativul lor. Când ajunge posibil model, un artist nu mai este nici modernist, nici suprealist, el este doar mare.

Aurel Sasu, George Pomutz.
A Romanian Brigadier General in the American Civil War (1861-1865). Un general de brigadă român în războiul civil american (1861-1865).
Addenda: George Fillman, George Pomutz, *The Story of his Life and Times*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoica, 2015

mă iartă, mamă

*am cules răsăritul de lângă drum
l-am așezat pe masă într-un ghiveci
ca atunci când florile de mai vor înflori să mă întorc la tine mamă
cu răsăritul însoțit în ghiveciul de ceramică roșie să te privesc în ochi și
să-ți spun iartă-mă
iartă-mă că au trecut atâtea primăveri în care florile pentru tine n-au
înflorit
iartă-mă că am uitat drumul spre casă și de atâta timp în ochi nu ne-am
privit*

*poate că nu pierdem nimic și nimic nu e de câștigat
sau mai mult ca sigur nimic nu vom pierde dacă
doar pentru o clipă ne-am întoarce la imaginea vie a mamei ce nu
încetează a ne aștepta cu sufletul în prag
cu brațele deschise spre a ne strânge la pieptul ce cândva ne-a hrănit*

*din inima mea picăturile de ploaie au ținut răsăritul de soare înrourat
spre a fi veșnic răsărit când ne vom reîntâlni
până atunci mă iartă mamă pentru lacrimile ce ți le-am smuls din ochi*

*zilnic în asfințit salut văzduhul munții și pământul de dorul tău
dar asta nu folosește la nimic sufletului suferind
deci mă iartă mamă
mă iartă că în fuga lumii te-am uitat*

zâmbet de mamă

*au trecut atâtea ierni geroase
peste tine
atâtea crivețe
ți-au pălmuit obrazii
și primăveri cu parfum de flori
chiar de-au fost puține
acum când frunzele ruginite
te-ndeamnă la melancolie
zâmbetul tău cald*

*de mamă
nu s-a ofilit
m-aștepți mereu cu aceiași ochi
umezi de lacrimile ce-au curs cât
am lipsit
în prag
cu-n zâmbet larg
mă-mbrățișezi
din poartă
mamă*

Doamne

*Doamne, nu lăsa ca aripile cocorilor să zgârie cerul.
Nu lăsa zborul diafan al libelulelor să păteze rochiile florilor.
Lasă ochii candizi ai copiilor limpezi.
Nu-i învăța ce înseamnă tristețea.
Gândul meu Doamne, nu-l lăsa să răstignească suflete.
Cuvântul meu nu vreau să fie durere.
Drumul meu, ține-l drept Doamne,
să nu trebuiască îngerii să-mi facă semne,
să-și piardă penele din aripi.
Fă-mă Doamne ușoară ca un fulg,
să nu strivesc viața în picioare.
Lumina printre vitralii,
trimite-mi-o Doamne și luminează-mi viața.
Sunt om de lut Doamne,
sufletul meu este al tău.*

Câte toamne

*Câte toamne au trecut pe lângă mine
și nu le-am observat!
Aceasta îmi pare cea mai frumoasă.
Culoare, pace, apusuri arzând în flăcări,
doar ropotul ploii curate, mai animează văzduhul.
Îmi culegi brândușe mov și vorbim cu copacii bătrâni.
Întreb un mesteacăn albit de vremi: "-Ce mai faci bătrâne?
Nu ți-e frică de crivăț?"
Ne răspunde foșnindu-și ultimile frunze argintate.
Vântul ne răvășește părul dar suntem fericiți.
Rugăm măceșii să ne dea câteva fructe,
să ne facem ceai la iarnă.
Uite un căprior și o căprioară! Tot împreună!*

Axă

*Chemați sunt toți.
Ajung cei ce-nțeleg
Că-n firul de nisip e
Universu-ntreg
Și, de-ai ieșit în larg,
Nu mai căta-napoi –
Drumul s-a stins în stropul
Unei cărunte ploi.*

*Să știi să-ascuți pustiul.
Cel tăinuit în noi.
Și cum străbate-n gânduri
Al semnelor șuvoi...
Chemați sunt toți.
Ajung cei ce-nțeleg
Că-n roua de pe frunză
E Universu-ntreg.*

*Sunt toate-n jur proiecții.
Aceleași, sau mai noi,
Venite dinspre-o axă
Ce nu poți s-o îndoi.
Dar dintre-atâtea scrise
De Ochiul cel strateg
Care e firul meu?
Și cum e să-l dezleg?*

*Chemați sunt toți.
Ajung cei care înțeleg.*

Cauză

*Merg calm. Venită sunt să condamn
Pauza
Și limitele-i tremurânde pe alei.
Dar unde-i forța care crește Cauza –
Nu fapta, nu, – cauza ei.*

*Deasupra creștetului râde Piatra –
În termen strict prescris știe-a cădea
Dar, Doamne, dat mi-e să-mi întrec
soarta,
Să cadă piatra, dur, în urma mea.*

*Abandonând ființa neștiinței,
Să-mbrac aripa veșnică-a credinței,
Să văd cum trece sufletul prin lucruri,
Să discern Unicul și-n lacrimi să mă
bucur;*

*Să mulțumesc că merg condamnând
Pauza
Și limitele-i tremurânde-adânc în văi.
Venită sunt să-nvăț cum crește Cauza –
Nu fapta, nu, – Cauza ei.*

Eduard Andrei, *Zebra Roz*, tehnică mixtă pe hârtie

PROZA

LISA PECAI

Clupa

Pe clupă, banca dintre drumuri, cinci muieri stau strâns lipite una-ntr-alta. Șoptesc în dosul mâinilor schilodite de muncă și desfăc taine adunate peste zi, iar vântul suflă și împrăștie minciuni și vorbe rele. Cu picioare groase de fier clupa șade-n colțu casei lui Marina unde dealul se-mpreună cu valea și dâmbul se bagă sub poalele pădurii; de aici se vede tot satu sus, jos de-o parte și de alta. Asta-i „conferința” de la care Dara nu lipsește nici să crape pământul. Aici cele cinci se adună în toată seara și cum satu spune “vorbesc dar nu li-e grijă.” Dar ale lor vorbe dau ocolul

obștinei, ies la câmp și urcă-n cioacă, intră-n case și-n minți și bat ca biciu bou-n jug. Ale lor vorbe-s blestem celor ce au nenorocul de a se ivi pe drum și de a se face văzut de la clupa fabricii de vorbe. Azi Dara-i președinte și toate așteaptă să audă povestea Dușankăi. Dara o știe bine din gardul ce le desparte oborul.

Au fa, auzirăți?

Nu fa, ce?

Dușanka ș-a luat drumu și-a plecat la drăguț.

Când fa?

Az-noapte, a lăsat pe al ei om și copiii și s-a dus să se-mpreune cu al de peste pod la Tarnaika.

Fugi, fa! Nu se poate! Doar are cinci copii și-s toți mici... nu-i năpăstuiește ea de dragul vreunui pulan!

Ba da fa, plecă și lăasă tot, copii și om, soacră și casă! Fă, da nici ei nu fură buni... da-naainte Dara cu a ei poveste ce le-a amuțit pe toate. Sigură și atotștiutoare pornește a povesti ce-aude din oborul Dușankăi. În capu clupeii, cu toate muierile căscate la ea, Dara dă coarne poveștii, îi pune foc și ochi roșii, îi dă coadă de drac iar ale patru tac și-ascultă crucite.

Fugi fa, fugi! Lasă copiii săraci să fie crescuți de streini, să fie trimiși la dom au fa, e blestemată!

***

În zori de zi bății repezi scuturară capacul de la fereastra din drum. Ilie sări din așternut îmbracă pantalonii, aruncă vesta peste cămeașa de dormit și deschise. Lipită de tocu ușii găsi o muiere schingiuită; fruntea sădită cu umflături, un ochi spart căzut afară din cap, gura izvor de sânge. Ilie o recunoscă cu greu. Dușanka! Vecina din deal. Astă femeie la 13 ani fu luată din oborul mumă-si și făcută nevasta; omul ei, Ghiță, 17 ani mai bătrân, gras, chelbos și dat la rele; bea ziua, fură noaptea, înșală și minte.

Ilie, Ilie mă rog de tine ascunde-mă. Mă omoară Ghiță de mă află. Dușanka, acu muiere de 28 de ani, bătută și speriată, șade-n prag și cată ajutor. Ilie știe bine că poate și să moară de n-o ascunde până vin jandarmii. Știe tot satu cum bea Ghiță și-i bate pe toți ai lui; om, muiere, mic și mare, nici unu n-are scăpare. Fără a mai sta pe gânduri Ilie făcu un pas îndărăt și Dușanka fugi înăuntru. Închise ușa după el și porni către găleata cu apă rece dar Dușanka-l prinse de mână și-i căzu în genunchi.

Ilie mă rog de tine ca de Dumnezeu, trimite pe Dara să-i spună lui Ghiță că nu am cu niciunu nimic. Muma-i la Tarnaika, la ea zăbovii az-noapte și când mă-ntorsăi el mă luă din umbra porții de unde stătu la pândă. Auzi de la Dara cum că am pe unu și că-l părăsii.

Ilie ascultă tăcut apoi bătu de câteva ori în peretele de la podrum. Pe treptele scârțâind călcă apăsat frate-su Pătru.

Dut-de cheamă jandarmii, îi ceru Ilie.

De ce? Ce fu?

Du-te îndată și nu întreba, nu vorbi cu nimeni și nu spune ce-ai văzut, cheamă jandarmii să vie degrabă aici.

Cu Pătru plecat Ilie-o chemă la el pe Dara.

Vorbiși iar cu păcat ș-adusăși năpasta într-alt obor. Altă casă năpăstuiși cu-a tale vorbe. Îți spusăi când făcuși ca Jelena să ia bătaie de la al ei socru să taci pentru vecie, nu-ți spusei așa? Și tu spusăși că nu mai mergi la clupă până-i lumea, spuseși că te lași din semănatul de zvonuri și păcate. Spuseși că te-ai mântuit. Da'iar ai mințit. De-aici încolo al tău om nu-s, vorbe cu mine n-ai și nu împart nici pită, nici casă și nici viață cu tine.

Vorba terminată și Ilie-i întoarsă spatele. Dara prinse a boci ,

Ai milă de mine Ilie că ți-s muiere cinstită de peste 40 de ani, vorbit-am de rău la clupă dar mă spovedesc în beserică la popa și la lume, îmi cer iertarea ponosului de la toți. În genunchi la Ghiță și Dușanka mă pun să mă ierte și nu mai fac cât îi dracu și iadu cu foc.

Nu. Popa și tot satul să te ierte, eu nu!

***

De trei ani cată să-i fie iar nevastă da' el o ocolește ca pe ăl necurat. Îi fuge din cale. Sufletul Darei arde că l-a pierdut acu când bătrânețea a prins-o-n brațe. De trei ani s-a lecuit de șezut la clupă, din noaptea când jandarmii au dus-o pe Dușanka înapoi acasă. Intrată-n obor ea îl simți pe Ghiță-n umbra prunului de lângă cuptor, dădu să fugă dar el o prinsă și-o bătu până o auziră vecinii țipând în strânsoarea morții și săriră s-o scoată din mâna lui ca pe-o cârpă ruptă. Acu, cu picioare moi și bună de nimic, Dușanka zace-n pat și-n scaun la fereastră. Ai ei copii și mumă văd de ea. Ghiță-i închis pe 10 iar Ilie-i mut și nevăzut din viața Darei ce-i de-a pururi blestemată și singură.

***

Dis de dimineață Dara îi ținu calea și-l rugă s-o ierte și s-o ia înapoi; „nu” spusă el, și o luă semeț pe râpa-mpădurită ce coboară în sat la Moșna. Singură pe culme la Kornet, în bordeiul lor de-o viață, ea prinsă a plânge și hohoti de nimeni auzită până la prânz. Simți și înțelese pentru a din urmă oară că chiar de mai trăiește și suflă viața ei s-a sfârșit; scursă ca apa din coafa spartă, stinsă ca lumânarea ce șade ruptă și-aruncată pe masa unde ea și omu ei mâncară ultima pită acu trei ani. Trei ani măcinați în moara gălcevei. Cu sufletul împovărat se ridică și ieși afară, șezu pe stepenițele colibei și câtă la cerul aproape, dar nepăsător. Nici de-acolo nu primi vreun semn bun. Îl dojeni pe ăl de sus cu degetu'ncovoiat apoi luă traista-n șale și porni la vale spre izvor.

Ajunsă pe poteca unde apa susură din piatră, pusă traista jos și să lăsă în iarbă; își înmuie mâinile-n apa curată și rece, își spală fața apoi udă părul și-l strânsă la ceafă. Deschetură beibarakul și își lăsă gâtul dezgolit.

Apoi scoasă o sfoară groasă împletită-n șase și chiti în jur către ăl mai bun lemn, un gorun umbros și tare înfipt în gura văii pe culme de izvor. Cu sfoara roată după braț se-agăță de-a bușelea către el și lângă a lui trunchi se ridică și-ndreptă de mijloc. Îl măsură de jos până sus și ochi cioatele și crecile de care să se ție. Să prinsă de el și la ăi 70 de ani ai ei să-aburcă ușor pe crengile înalte. Stătu pe o creacă doi stânjeni de la pământ, petrecu sfoara peste, și-o legă strâns cu nod de priponit vitele la plug; ălălalt capăt îl răsuci după al ei gât.

Ochii posomorâți făcură roata pădurii ce-o știe de-o viață și-o iubește ca pe maica ei. Din pleoapele uscate se iscară două lacrimi și căzură în brazdele feții. Nu le șterse. Făcu încet semnul crucii; din fruntea-i zbârcită la pieptul strivit de amar, umărul drept și-n urmă ăl stâng unde inima-i bate ăl din urmă ritm. Lăsă mâna-n poală și încremeni sub calmul înșelător, prevestitor de furtună. Se strânse apoi ghem și sări-nainte. Gorunul bătrân porni a fremăta, creanga Darei încovoiindu-se sub legănatul ei. Se zbătu în funia păcatelor dând din mâini și picioare, smucindu-se ca biciuită; dreapta, stânga, stânga, dreapta, bătu din picioare sus, jos și în lături, trupul i se zvârcoli cu foșnetul pădurii neliniștite. Apoi se opri. Dreaptă și liniștită. Fața-i porni a se umfla și din gură limba-i scăpă afară. Ultimul geamăt, ultima suflare și umerii-i se-ndreptară, mâinile-i căzură lungi pe lângă corp iar gâtul i se lungi spre cer izbăvit de cele lumești. Gata.

***

Sus la Komet toată firea își vede de ale ei. Pe poteci încrucișate urcă-n deal și dau la vale care și tractoare. Sătenii culeg rod de toamnă și pregătesc de iernat. Se repară ștale și se-mpunge cerul cu clăi de fân pentru vite, se taie lemn, pădurea, victimă, pentru focul ce înmoaie gerul și dezmiardă trupul. De trei luni nimeni nu-ntreabă și nu cată cea babă spânzurată. De gorunul cel ferit sus de izvor Dara se mai leagănă între cer și pământ. Creanga de care atârnă s-a-ndoit în ploi și vânt. Poc. Trosc. Poc. Ultimul așchi de care se ține crăpă și trupu Darei bufni izbînd rîpa sub ea, se roti la vale iscând praf și se opri pe cărarea băută-n picioare ce cade în izvor. Muiera chipeșă și mândră de alt-dat zace acu în drum mușcată de furnici și răscolită de păsări.

***

În soare moale de toamnă gânditor pășește încet tânărul Dragoljiub; în mâna stângă duce un băț să-și sprijine mersul, în a dreaptă coafa s-o umple de apă. Mai pe rîpă, mai la drum drept, cărarea se-ndoaie la stînga și ogașul se vede lucind pe piatra ce-o scaldă. Dar ce-i pata a neagră de lângă izvor? Lemn căzut din deal? Dragoljiub băgă mâna-n cingătoare după funia cu care leagă lemne și le trage la colibă. Coborî iute pe potecă și deodată stătu pironit cu ochii holbați la cea formă întinsă-n drum. Auuuu lelei, pute rău. Opinci căzute, picioare chircite și goale, sukna ridicată peste

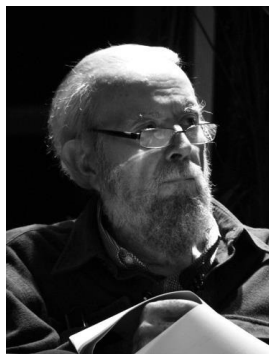
genunchi, beibarak deschepturat și păr sur vâlvoi bătut în vânt... o muiere! Putredă-n drum! O funie îi strânge gâtul. Cu mâna la nas Dragoljiub păși aproape. Auu lelei, Baba Dara! Lăsa coafa-n colb și pe cur la vale căzu în sat la Mosna cu vestea morții Darei. A lui muiere moartă? Ilie nu clinti. Spânzurată? Se meargă la deal îndată? Aș! O face-o mâine dimineață.

Două zile mai târziu Dara fu dusă la morminți pe drumul scurt ce taie satul Moșnei. A ei frați și vecini o duseră la groapă; Ilie se-nchisă-n casă să n-o vadă nici de astă dată căci el o osândi la moarte pentru al păcat de a vorbi la clupă de a nu-și ține gura de a vorbi prea mult, păcatul de a fi muiere.

Douăzeci de ani de-atunci și sus la Kornet nimic nu s-a schimbat. Aceleași ștale și clăi de fân stau presărate în zăpada ce-a învelit cărările, a îmbrăcat pomi și a bandajat colibele. Și-i frig al dracului. Nimic nu se vede-n cale. Doar fum gros șerpuind negru spre cerul cu țurțuri. Izvorul presărat cu gheață iar Dragoljiub trebuie să umple coafa. Pășește ușor spre apa ce linge piatra la izvor, pe umărul stâng coafa goală și ușoară iar pe al drept sacul cu cenușă din care varsă în calea lui să topească neaua. Aruncă un pumn de cenușă și neaua albă se înmoaie și din ea iese o opincă. Neagră și lucioasă stă jumate afară cu vârful-n sus. Dragoljiub păși ușurel cu gândul că-i bună s-o poarte ori s-o taie bucăți și să cârpească pe-a lui. Sprijini coafa de-un copac, sacul cu cenușă de coafă și se-ndoi s-o prindă. Sări-n sus speriat și alunecă pe cur cu piciorul stâng sub el, cu dreptul întins înainte. Auu, lelei! Zbieră și dădu din mâini ca păsările-n zbor vrând a prinde ceva să se oprească înainte de-a o ține pe buci până-n Moșna.

Deodată s-opri. Sub piciorul drept simți ceva nu moale, nu tare. Nu lemn, nu ciot, nici pământ. Prinsă de opincă și-n ea simți degete, picior. Au drace! Dădu deoparte zăpada și dezveli un trup. În patru labe porni sus pe lungimea corpului și dezgoli un om cu fața-n sus înghețat bocnă. Auu bre! Cu mâinile-nfășurate-n suman Dragoljiub împinsă zăpada de peste mort. Ilie! Înghețat țapăn, Ilie se holbează încrunțat la pădurea întunecată. Mersă cu greu la ai lui 92 de ani, n-are coafă și nu pare venit după apă. Zace la izvor pe cărarea unde a lui muiere veni să moară acu 20 de ani. Pomii despuiți și goi porniră a se zbate răscoliți de-un vânt tăios de iarnă. Lelei, gemu Dragoljiub, ascultând șoapte și glasuri gemând sus pe cracul râpei... sufletul Darei și al lui Ilie se-nălțară împăcate pe calea binecuvântată, luminată de cer.

Glosar: clupă – bancă; beibarak – vestă; ștale – hambar; coafă – găleată; sukna – fustă.

HUGO GUTIÉRREZ VEGA (Guadalajara, Mexic, 20 februarie 1934 - 25 septembrie 2015). Poet, traducător și eseist. A făcut studii de drept, filologie, limba engleză (Roma), de comunicare și sociologie (Londra). Doctor în Științe Juridice la *Universidad Autónoma de Querétaro*. A fost rector și profesor de literatură spaniolă al acestei universități, profesor la Facultatea de Filosofie și Litere și la Facultatea de Științe sociale și politice din Universitatea Națională Autonomă din Mexic (UNAM). A fost profesor invitat în Spania, Portugalia, Grecia, Brazilia, Argentina și Norvegia. A fost director al revistei *La Jornada Semanal* până la sfârșitul vieții. A fost ales membru al *Seminario de Cultura Mexicana* și membru corespondent al Academiei de limbă spaniolă din Puerto Rico. Ca diplomat în cadrul Ministerului de Externe al Mexicului a fost reprezentant cultural în Italia, consilier cultural în Anglia și în Spania, ministru însărcinat cu probleme culturale la Washington, consul general la Ambasada Mexicului din Rio de Janeiro, Brazilia, ambasador al Mexicului în Grecia, ambasador concurent în România și Moldova, consul general al Mexicului în Puerto Rico etc.

A publicat peste treizeci și cinci de volume de poezie și eseuri. Pentru activitatea sa literară și jurnalistică a primit numeroase premii, printre care *Orden al Mérito en grado de Comendador* (Italia, 1966); *Medalla "Alfonso X"*, acordată de Universitatea din Salamanca (Spania, 1981); *Premio de Letras* al statului Jalisco (1994); *Orden del Delfín (Gran Cruz)* (Grecia, 1994); *Premio Nacional de Periodismo* (1999); *Premio Iberoamericano de Poesía* Ramón López Velarde (2001); *Premio Nacional de Periodismo "Carlos Septién García"* (2012); *Premio Nacional de Ciencias y Artes en el área de Lingüística y Literatura* acordat de *Secretaría de Educación Pública* (2013). A primit titlul de *doctor honoris causa* al mai multor universități. A fost ales *miembro de número* (silla XXXIV) la *Academia Mexicana de la Lengua* (2011).

Poezia sa a fost tradusă în douăsprezece limbi, printre care engleză, franceză, greacă, italiană, portugheză, română și rusă.

Madrigal reflexiv

*Să spui în dimineața aceasta
un nume feminin
și să vezi cum ceața
acoperă
oglinzile zilei.
Să spui un nume, încet,
fără grabă,
să-l lași între buze
să se coacă
pentru ca să dăinuie.
Au fost și alte dimineți
ca aceasta,
alte zile abandonate
și alte nume deja spuse,*

*dar spuse în grabă,
fără ca să-și poată
oferi savoarea,
fără ca gura
să le răpească aerul.*

*Acest nume,
astăzi, într-o vineri de toamnă,
rostit în fața munților,
aceste cuvinte,
spuse rar,
literă cu literă.*

Pentru a te numi

*Țipătul acesta în adâncul nopții,
ascultă iubito,
păsările din zori.*

*Pentru a te numi, iubito, pentru a te numi,
pentru a uni literele numelui tău.
Pentru a te inventa, iubito, pentru a te forma
ca pe un ciorchine care a alungat vara.*

*Pentru a te numi, iubito, pentru a te inventa,
ascultă iubito,
păsările din zori.*

(din *Gânduri peregrine*, Editura Pelerin, 2009)
Prezentare și traducere din limba spaniolă: Elena Liliana Popescu

Elegy

*I'm digging a grave in the air
a shield of shadow is making a thickened coolness
air does not begin, does not end with it.*

*I'm digging a grave putting in it what man mostly values
soul is about to get out
trembling like a branch, wondering that I exist.*

*Poorer than me only a blind man,
both of us under the sign of doubt
laying our souls in the grave with no beginning or end.*

*Like a thief caught when stealing and
becoming wrinkled I am digging
light is pouring down on me solidifying in a crust.
my daughter is lying by another temple
light is raining on her as if she were in a bottomless bucket.
I'm only in my imagination, I'm becoming wrinkled...*

*There's light in the grave and like sparks, fruits come back to life
he who bites from them cannot fall
I'm dead tired with sleep and ever lighter
her soul quenching both hunger and thirst.*

Sabastos (Fragments)

*Like a luminous slit it covered his heart and, cunningly,
the new loneliness inhaling with bulging eyes
the old loneliness formed a crust, and then cracked
feeling that it cannot put any light over the body joints.*

*Sabastos, Sabastos,
who digs the taste from your mouth?*

He sleeps bare-shouldered over tears,

*the nail gets dark and itches,
dreaming of the left pines' echo*

of the flour rivering down in a white glory by the miller.

*In other worlds Fates keep quiet,
the boat sails over the rainbows of the sea, sipping amethysts.*

*Silk rustles in his dreams,
loneliness wrinkles the waters like measles old faces,
covering Sabasos with glowing moss, a wonderful fuzz,
he gets fat, his wrists crack,
he controls each movement by the handles.*

*But her pollen gets old, touched by loneliness too,
falling down into a glory which lacks ivory
even though a light he put on her eyes as large as a hidden grammar,
which helps you see the world in a different manner.*

*Lit by loneliness his skin rises, forms a crust
Sabasos is an illuminated body.*

*Putting hidden geometries to nightfall, defeating the incomprehensible.
Cured by the betrayal with milk teeth,
by the brilliant thighs
with which he encircled his own, whom could he share his life with?*

*Can fear be weighted like treasures?
Carthage is far, patience makes new ripples on waters.
the aura of salt on the shore and the crystals of salt, awakened.
under the skin Sabasos or another one brighter
on top of them light runs to fat.*

Translated from Romanian by Muguraş Maria Petrescu

Mama mea

*Într-o dimineață,
Înainte de a mă deștepta complet,
Mi-am strâns la piept picioarele,
Și cu mâinile le-am îmbrățișat,
M-am făcut ca um ghem mic,
Dintr-odată am simțit
Că eram în burtă la mama mea
Îi auzeam inima cum îi bătea
Și profunda respirație.
Ce bine mă simțeam,
Auzeam tot ce afară se petrecea,
Melodia care îi plăcea
Și convorbirile cu prietena ei
Care mereu o întreba:
“Când o să naști, măicuță?
Mama îi răspundea:
“Nu mă grăbesc
Că aunci când o să crească,
El o să plece”.
Presimțirea ei a fost adevărată:
De când am plecat
În 1945 din România,
Mama mea
Nu m-a mai văzut
niciodată...*

Fuga

*Aș vrea să mai fug o dată
Poate pentru ultima dată...
Timpul și distanța
Nu contează.
Da, aș dori să mai fug odată.
Am început să merg mai încet
Într-o linie nu prea dreaptă.
Simt că aș dori să mai fug odată!
Poate ... pentru ultima dată!
Restul căii lungi
Am să-l continui în pași mai
mărunți
Până îmi voi termina drumul
Și n-am unde să mă mai duc.
Și atunci de-abia
O să-mi dau seama
Ce drum lung am parcurs.
Aș dori acum
S-o iau de la început:
Aceeși viață de vacanță
aventuroasă
Care mi-a plăcut.*

Cheiul
Portului
Constanța și
vaporul
“Transilvania”
(imagine de
epocă)

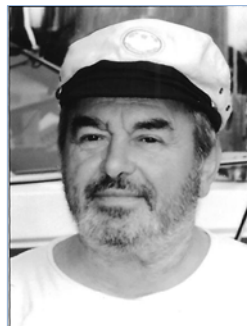

1945, anul plecării din România cu vaporul Transilvania

1963, Quarter Master USNS Gen., H.F. Hodges

1992, Dacia Felix Capitan

M. N. RUSU

Marinarul liric

Când adolescentul John Predescu¹ se cățăra, noaptea, pe odgonul care lega vasul “Transilvania”² de cheiul portului, el nu știa că va intra într-o nouă legendă, fugind dintr-o țară legendară, România Mare. Cercul roșu se strângea în jurul său, libertatea îi era amenințată, dar și aceea din interiorul României ocupate de Armata Roșie, învingătoare și asupritoare. Parcă-l văd cu ochii minții cum băiatul de atunci, fără frică și cu abilitate de acrobat strângea în palme și la piept odgonul gros al vaporului ca pe colacul salvator și premonitoriu al existenței sale trecute și viitoare. Imaginea este fascinantă, dar nimic din acele clipe dramatice nu răzbate în acest jurnal liric al octogenarului nostru prieten și coleg de ziaristică scrisă și audio-vizuală. Era în vara anului 1945.

John Predescu ni se dezvăluie o natură și un temperament romantic, genuin și calm cu propria sa biografie de marinar și om de carte, nezdruncinat de valurile și furtunile vieții personale. Noul său “cap compas” nu mai este acum Steaua Polară a marinarilor, ci a patriei părăsite de mult, a peisajului mirific românesc și sufletesc, străbătut de un lirism învăluitoare, muzical. John are încredere totală în cuvintele limbii materne, le lasă pe ele să-și dezvăluie culorile și adâncimile de sens. Poetul din el, ajuns la senectute, scrie o poezie a iubirii de sine și de oameni, de neuitata sa mamă și de soție și, repet, de relief românesc care l-a însoțit pretutindeni. În felul său, prin versurile sale, el este un personaj de legendă și cu legendă proprie, pe care îl stimăm și admirăm cu toții în comunitatea româno-americană a New Yorkului.

Să-i auzim vocea lirică și să comentăm pe scurt gama sa de sentimente cântate în aceste pagini. Iată ce anume i-a prezis mama sa în vis

sau în realitate. Ea este întrebată de o vecină: “Când o să naști, măicuță?”/”Nu mă grăbesc, că atunci când o să crească/El o să plece”. Vorbă înțeleaptă, căci orice naștere este o plecare, dar aici e ceva mai mult: e starea divinatorie a românului crescut în edenul satului de altădată, din timpuri imemorabile. Mama poetului nu l-a mai revăzut niciodată, rana sa sufletească a stat ascunsă, acoperită cu imagini florale și onirice, până la mărturisirile sale lirice de mai târziu. Vorbeam de filosofia senectuții sale și de senectutea profetică a discursului poetic, punctat nu de puține ori cu accente șugubețe, dar cel mai adesea cu tușe morale și moralizatoare: “Pământ se pune peste noi/Pe urmă cresc florile,/Păsările cântătoare/Nu le mai auzim/Numai cei de deasupra,/Ce-n curând or să vină și ei/ Și-n veci vor dormi lângă noi/ Și poate vreodată/ Vom ieși cu toții afară/Ca flori” (*Într-o veșnicie*). Sau acest Halloween, mai mult mioritic decât american: “Din gropile lor/ieșeau/printre morminte/iele și morți/Unii mai puțin întregi/decât alții/Până-n zori dănuiau/Când totul s-a calmat/S-au băgat în gropile lor/Și s-au culcat” (*Halloween*).

John Predescu este un marinar liric înscriindu-se, prin volumul de poezii în pregătire, în șirul marinarilor noștri scriitori: Jean Bart, comandorul C. Tonegaro cu al său madrigal “La Levente”, Matila Ghyka, prietenii mei, Radu Theodoru și Timotei Ursu sau poetul George Dan, recent redescoperit cu *Oamenii din lande*.

Să ridicăm Marele Pavoaz marinăresc și literar pentru toți aceștia și pentru John Predescu!

NOTE:

¹ John (Ion) Predescu s-a născut la 1 octombrie 1927 în București. Tatăl, Petre Predescu, negustor din Pitești. Mama, Ana Socaciu din Ohaba făgărășană, casnică. Școala primară “Golești” din București; liceul îl urmează la New York City Technical College - The Degree of Associate in Applied Science. Între anii 1960 – 1972 este angajat de agențiile Cornell Design Co. Inc. și Consultants & Designers Inc. să lucreze ca inginer asistent la: New York University (Physics Department, Cosmic Ray NASA Project), la Radio Engineering Laboratories ca Radio Transmitter for Tropospheric and Satellite Communication Systems, la Norden Avionics Navigation Video Display Systems și la Fairchild Astronic-Electronic Controls for Avionics Guidance Systems. Face nenumărate curse pe mările și oceanele globului, în interes de serviciu, dar și pe micul său vas de pescuit, în jurul Americii. Este un împătimit al meseriei de marinar.

² Societatea Maritimă Română (SMR) a comandat șantierelor navale “Burnmeister & Wein” din Copenhaga două vase de pasageri cu propulsie Diesel, “Transilvania” și “Basarabia”, ultramoderne, ce aveau să fie supranumite “Lebedele albe” ale marinei noastre regale. “Transilvania” a fost livrată României la 26 iunie 1938. Elegantul vapor transporta pasageri de toate națiile pe traseul Constanța – Alexandria – Haifa – Beirut – Pireu – Constanța. În sala de mese a „Transilvaniei” Ion Predescu vede un grup de tineri evrei care călătoreau spre Palestina.

ILIE TRAIAN

Poetul și spiritul dislocat

Cu ceva ani în urmă, un june poet din emigrație venit într-o vizită în țară, de vorbă cu un confrate "local", provocase o discuție despre poezia emigrantului. La un moment dat dialogul s-a înfierbântat foarte pe ideea: poate sau nu poate poetul emigrant să scrie, în limba română, o poezie total eliberată de semne ale originii sale etnice?

Cum junele emigrant se ilustrase de ceva vreme prin lirica sa elaborată, aproape ermetică, el se dădea drept exemplu chiar pe sine. Îndârjit, preopinantul local îl contrazicea spunând că însuși faptul de a folosi limba română drept material de construcție combate eficient argumentul celuilalt.

Teoretizând puțin, ar însemna că spiritul uman nu este în mod automat dislocat odată cu ....dislocarea fizică a purtătorului său. Dar cum putem fi siguri de asta?

Mi-au venit în minte toate acestea de fiecare dată când aveam în mână o carte a unui autor din emigrație . Și când spun emigrație, mă gândesc nu la românii de curând plecați prin Europa la muncă ci la românii dislocați la mari distanțe , de multă vreme și în condiții dramatice (Ca o paranteză: cei dintâi ar putea fi asemuiți, mai degrabă, cu ciobanii transhumanți din vechime , care puteau suprima distanța, la nevoie, destul de ușor).

Și mi-a revenit în minte de curând această dezbatere citind un text pe internet care se referea la poezia unui emigrant decedat la începutul acestui an, poetul californian Benone Burtescu. În principal, autorul (un critic literar din țară, cunoscut profesionist) caracteriza poezia poetului de mai sus ca fiind insuficient elaborată, plină de locuri comune de... banalități (ca să cităm exact).

Nefiind eu critic de meserie precum semnatarul textului invocat , nu voi intra în polemică cu referirile sale estetice, dar îmi voi îngădui să mă sprijin pe unele versuri ale poetului atât de "în grabă" citit spre a-mi susține pledoaria de față, și anume, aceea că poetul din emigrație are o menire poetică binișor diferită de a celui ce trăiește în țară și aceasta tocmai datorită faptului nedelegat de disputa de la care am început: că *spiritul dislocat are alte nevoi de exprimare* .

Nu susține nimeni că emigrantul care vrea să scrie n-are și el orgolii de creator, că nu se simte și el confruntat cu tentația general umană de a se afirma în breaslă, dar , aflat în locuința lui cu greu dobândită, într-o țară de curând ...asumată , înconjurat de oameni pe care nu-i poate cunoaște decât

superficial, el se poate concentra mai greu exclusiv pe aspirațiile estetice și simte nevoia de a exprima mai mult și mai multe.

Iată o poezie despre ..secetă a lui Benone Burtescu:

“Nu mai avem ce pune pe arsuri/ Căinii s-au ascuns pe sub hodorogite trăsuri/ Nu mai pot să intre, abia de mai mârâie/ Umbrele ciorilor pe acoperișuri sfârâie/ Câmpul seamănă cu o tigaie fierbinte/ Nu-și mai aduce de răcoare nici-o aminte”.

Cum am precizat deja, las la voia cititorului să aprecieze virtuțile estetice ale textului și îmi îndrept atenția numai asupra limbajului și deci, a decorului.

Când a scris această poezie poetul trăia în căsuța lui din Pico Rivera, într-o zonă foarte fierbinte a Americii, Sudul Californiei. Adică acolo de unde, an de an, televiziunile din România transmit cu regularitate mari incendii provocate de..secete! Dar această urgie care atinge diferite locuri de pe planetă el o prinde în versuri și mai ales într-o terminologie profund românească. Imaginile cu ciori care sfârâie, câini care se ascund pe sub trăsuri (dacă rima ar fi îngăduit, poetul ar fi scris cu siguranță...căruțe) sunt românești. Ca și termenii înșiși, este ușor de observat plăcerea cu care autorul se lasă în voia cuvintelor românești. Am cunoscut undeva, în îndepărtata Canadă un român care m-a rugat să-i las lui o carte pe care o adusesem cu mine din țară. Înțelegând apoi că autorul cărții cu pricina nu-i plăcea deloc, l-am întrebat de ce, totuși, vrea s-o aibă, iar el mi-a răspuns că vrea pur și simplu să mai citească românește! Utilizarea limbii române în ce are ea mai bine consacrat, răspunde unei nevoi sufletești și nu este expresia unei sărăcii spirituale, culturale.

Sigur că s-au întâlnit situații când emigranți cu o vechime chiar mică de trai în diaspora au întors spatele limbii materne dar, fără să ne grăbim în a-i incrimina, trebuie spus că aici avem de-a face nu neapărat cu ostilitatea față de țara natală ci mai degrabă cu nevoia de a se integra mai repede în mediul de adopție. Cu credința – sau iluzia – că măsura asta funcționează. În fondul său, omul nici n-a uitat și nici nu urăște limba de acasă. Dar în cazul unui scriitor încă nu am întâlnit și nici n-am auzit de răvna sau graba de a uita limba română.

Să ne mai uităm puțin la o altă poezie:

“Sunt/ Un fals ecou din alte lumi/ Al altor vieți/ Un bătut de clopot neîndemânatic/ Un mănunchi de tristeți/ Rezemat de o prispă/ O legătură de cânepă la soare/ Răschirată pentru melițat/ Un iz de lișiță pe-nserat/ O rază de lună căzută în cerdac”.

Unor versuri ca acestea, criticul exigent din țară ar putea, foarte ușor, să le spună că sunt pășuniste sau că exprimă banalități. Despre aceleași versuri scriitorul Augustin Buzura scrie că “ele păstrează forma clasică, muzicalitatea romantică și înclinația nostalgic-meditativă” și că de aceea “complexitatea este sublimată de simplitatea luminoasă”. Deci simplitatea (banalitatea, cum ar zice exigentul critic) nu ar fi un semn de

“înapoiere stilistică” ci o soluție *luminoasă* de a exprima un univers sufletesc aparte.

Asta nu înseamnă că un academician are mai multă dreptate decât un critic , dar poate însemna că un critic obsedat de criteriile excelenței stilistice poate fi opac la cazuri și nuanțe. Fiindcă – așa cum am precizat de la început – scriitorul emigrant este “un caz” iar spiritul dislocat, o realitate umană complexă .

E greu – dacă nu chiar imposibil – să exprimi ceea ce și-a propus poetul de mai sus folosind alte cuvinte decât acelea. Omul își vindecă ființa individuală dislocată, fragilizată, poate chiar traumatizată, prin cuvintele cu care ființa lui supraindividuală s-a născut cândva , undeva, adică acasă.

Ar putea-o face și într-un vers alb, cu formulări mai savante? Poate – dar atunci, sigur , el ar fi preocupat și de provocarea strict estetică – iar în cazul acesta terapia ar trece în plan secund.

“Am nimerit într-o țară fără fântâni, mamă/ și fără izvoare/ Se bea apă din sticle/ nu se mai bea din pumni, din ulcioare”.

Catrenul acesta e o ilustrare deplină a ceea ce am încercat să spunem mai sus. Există izvoare destule și în California , așa cum se bea și în România apă din sticle, dar deznădejdea ființei cere să fie invocată această antiteză puțin forțată. Acest sentiment tipic emigrantului și nu lipsa de imaginație lingvistică a făcut ca versurile să arate astfel și nu...altfel. Dacă s-ar cosmetiza limbajul s-ar duce...mesajul!

Să nu uităm, de asemenea, că poetul Benone Burtescu este un om al credinței și, cum îi spunea el însuși unui prieten, odată, “ Cu Dumnezeu nu stai de vorbă în cuvinte izmenite”, adică sofisticate, confeționate. Ca atare, emigrantul credincios, mai cu seamă adventistul (cazul nostru), spre deosebire de ortodoxul obișnuit atât de cunoscut nouă, are o viață sufletească nu doar intensă ci dominată de două practici : rugăciunea și ...muzica! O familie de adventiști autentici trăiește zilnic sub zodia rugăciunii iar viața lor de cult e îmbibată de muzică. Biserica lor e mai mult o sală de concerte decât un lăcaș îmbibat în tămâie. Cuvintele din viața lor, cele care le îmbracă exprimările, convingerile , n-au nevoie (n-au nici voie) să fie complexe sau complicate, ci ele exprimă acea simplitate frumoasă despre care vorbea Augustin Buzura.

Când poetul emigrant vrea un dialog mai aspru cu universul, iată-l apelând la exprimări mai severe:

“Rămase șubrede de la marele cataclism/ Încheieturile planetei au prins reumatism/ Cașectice deja, filosofii exotice/ Nu mai pot fi salvate cu antibiotice/ Hepatita se plimbă prin marile metropole/ Cântărețul lumii a îngălbenit pe Acropole/ Imperiile zac de ceva ce nu se cunoaște/ Un fel de rîie de broaște/ Oxigen? Inutil. Este un astm general/ Sateliții consumă atmosferă/ Scleroză în gerovital// Doare peste tot, apeși degeaba doctore/ Mai bine trimite îngrijitoarea să măture..”.

Poate unul dintre cele mai spectaculoase și mai dramatice experimente pe care le-a suportat natura umană în ultimul secol, atât de puțin studiat de psihologie, etnopsihologie , sociologie , la noi ca și aiurea, este emigrarea. Este un fenomen bulversant pe care istoria spiritului încă nu și l-a asumat teoretic .

NICOLAE VĂLĂREANU SÂRBU

Mă surp și mă înalț mai mult

*Gândurile întrupează spiritul 'n poezie,
pune-n măduva cuvintelor
dimineața din cântul păsărilor,*

lasă deschis drumul zborului înalt.

*Mă voi desprinde din șuvoiul curentului,
mă voi alcătui din culorile pline,
ceru-mi va curge pe umeri
cum apele repezi într-o cascadă.*

*Învăluindu-te-n pânza înserării
până ne cuprinde întunericul
spart de razele ascuțite ale lunii,
de lumina nu se mai stinge.*

*Mă surp și mă înalț mai mult
cu Ana zidită-n carnea flămândă,
furtuna și ploaia care m-acoperă
sunt semne că nu mă voi opri
până ce literă cu literă se leagă
și cuvintele poeme vor deveni.*

Nimic nu se dărmă, doar se înalță

*Noapțile se perindă monotone,
o liniște se descompune și curge din pereți,
nu se poate locui casa băntuită
fără să deschizi larg ferestrele,
să pătrundă sunetul stelelor
și lumina lunii.*

*Catedralele cerului se simt goale,
în ziduri poartă duhurile Anelor lumii
ce-și cer eliberarea
să-și ierte pe bărbații ziditori,
să-i cheme la ultima liturghie
înaintea plecării-n mănăstirile cosmice
la penitență.*

*Rugile din cuvintele lor au picioare de plumb,
greutatea sub care se zbate pământul
putrezește în oasele timpului,
nimeni nu se încumetă
să cântărească piatra lumii
cu inima zdrobită.*

*Aici a intervenit lumina,
se lucrează ziua și noaptea,
nimic nu se dărmă, doar se înalță
până prinde conturul din gândul de început
în care pășesc turlele spre înfinit
cu păsări cu tot.*

*Clopotele se declanșează singure,
clițele plâng cu sunete sparte
alungate în moarte să se întregească.*

*Înainte de a-și lepăda pielea
în sângele trupului din alt trup,
șarpele crește în umbra lemnului uscat
care riscă să se aprindă
și odată cu el pădurea.*

*Cerul rămâne cu respirația rănită,
o zeiță a memoriei
veghează cum se îngroapă
fărădelegea sub nisipul mișcător
al pustiului orb
și se retrage din lume.*

***Om de zăpadă, crezi că vom
fi prietenî până la vară ?***

*într-o tăcere nefirească
căreia se deda cu voluptate
în singura patrie
persuasivă devoratoare sibilică
era un singur om
de fapt
un om singur
care trăgea la edec
corabia asfințitului*

*

*pe mine mă ține de mână
Dumnezeu
ca să nu mă împiedic
în hățișurile întunecate
ale Frumuseții*

Ruperi de ritm

*dedat furtunii
aproape de a fi
satyr sau faun
prin aerul didactic
scrib consemnam prețios
"sub cerul acoperit de pământ
(ecou:
sub ceruri
acoperi cu pământ
pornirile diurne
de la un capăt la altul
se descoperi numai pe sine)
creștea sămânța visului
împreună cu gândul
până s-au rupt
barierele cerului
și
pe cai negri
cu picioare de foc
se apropia
vremea secerișului"*

Despre poet, profet în țara lui

*a filtrat lumina
până a ajuns la esență
în robia întunericului
acum victorios
și orb
cerșește
de la propria umbră*

S.O.S.

*un înger
îmi curăță visele
și-mi împrumută aureola
"salvează viața mea"
o picătură de ploaie
căzută în deșert*

*ar putea fi
o adiere din trecut
din prezentul
care mă ocolește
o fărâmbă din viitor
îngerul meu
păzitor*

*o viață
a trudit îngerul
ca să devin om
o viață de om
cât o iluminare
de înger*

*câte un înger
pe fiecare pleoapă
ce orbire
poate fi
mai luminoasă ?*

*ni s-a terminat timpul
și rostul ?
ca o boare
infinita răbdare
a Domnului nostru*

IOAN PURCĂREA

Față-n față cu bunul nostru Dumnezeu

I. În luna septembrie 1976, fiind salariați ai IHR Mamaia, eu și soția am fost detașați în Berlin, Germania, pentru schimb de experiență în domeniul gastronomiei, pe o perioadă de nouă luni. Aveam, la vremea aceea, o fetiță de nouă luni, care a rămas împreună cu părinții mei.

După două zile și două nopți cu trenul, am ajuns la Berlin, unde am fost luat în primire de o delegație și duși la locul de cazare. Apoi, am cunoscut locul de muncă - un restaurant cu specific vânătorească. A doua zi, intrasem deja, în forță, în activitățile restaurantului.

Întâmplarea a făcut ca, după o călătorie atât de lungă, soția să rămână însărcinată. În același loc, tot din Constanța, mai era încă o familie, care avea un băiețel acasă, de-o vârstă cu fetița mea. Uite așa, din vorbă-n vorbă, doamna a destăinuit că ar fi și ea însărcinată, deja de vreo două luni și jumătate. Au auzit că există o doctoriță ginecolog care a făcut facultatea în România. S-au programat pentru o vizită, cu scopul de a face o întrerupere de sarcină. Doctorița le-a spus de la început de jurământul lui Hipocrate. Dacă au fetițe, le poate ajuta, dar dacă sunt băieți, cu părere de rău, nu se poate.

Întâmplarea a făcut să aibă amândouă băieți. Au fost înregistrate și au continuat vizitele obligatorii. S-au consultat amândouă și ne-au întrebat și pe noi dacă am fi de acord să se întoarcă în România, că acolo e mai ușor un chiuretaj particular. Am căzut de acord că e cam greu cu doi copii, unul după altul, mici. Prin urmare, s-au programat pentru o mică vacanță de două săptămâni în România, ca să nu depășească termenul de trei luni și jumătate. Șefii nu au primit vestea cu bucurie, pentru că se apropiau sărbătorile de iarnă, dar, motivând că au acasă copii mici de un an, le-a fost aprobat concediu de două săptămâni. Pe la jumătatea lui decembrie, au plecat în România.

Împreună cu soțul celeilalte doamne, le-am condus la aeroport și după plecarea lor am mers undeva, am mâncat și am băut un pahar de vin; pe urmă, fiecare la casa lui. S-a făcut seară, am încercat să mă culc, dar mă frământa un gând! Nu știu, poate era după ora unsprezece noaptea. La un moment dat, cum stăteam în pat, a apărut în fața mea un bărbat frumos, cu barbă și straie albe și mi-a grăit: "Fiule, vei avea un prunc (nu mi-a spus ce). Se va naște în luna iulie, după o zi sfântă și într-o zi de joi. Să-i pui numele Joian sau Joiana." Atunci eu i-am spus:

- Doamne, la noi, aceste nume se pun animalelor!

Iar Dumnezeu a grăit atunci: "Să-i pui numele Iulian sau Iuliana, dacă vrei să-i fie bine!"

Și, dintr-o dată, totul s-a terminat. M-am uitat în cameră. Nu era nimeni. Am tresărit și atunci am spus în gândul meu: “Doamne, numai Tu ai putut să fii și voi păstra și voi repecta graiul dumnezeiesc, așa cum mi l-ai poruncit”. Mi s-a părut o noapte foarte lungă, dar abia am așteptat să se facă dimineață, să merg la lucru, cu gândul să-i cer patronului voie să plec și eu în țară și să mă întorc împreună cu soția, înainte de Crăciun. Zis și făcut. Patronul mi-a răspuns pe un ton apăsător: “Așa sunteți voi, românii! Plecați când este mai mult de lucru.”

Am încercat să-i explic situația, dar nu a vrut să mă creadă. În sfârșit, a aprobat scurta vacanță de iarnă. I-am mulțumit și am plecat să mă pregătesc, să îmi fac rezervare la avion. Dar totul mi-a mers pe dos! A început să ningă foarte tare. Am luat un taxi și am plecat la aeroport, am întârziat vreo două ore, dar când am ajuns la aeroport, zborul spre România fusese suspendat. Mi s-a spus că pot avea altă rută, prin Ungaria și apoi în București. Am așteptat vreo cinci ore, apoi, cu ajutorul lui Dumnezeu, am decolat!

În sfârșit, am ajuns acasă, a doua zi dimineață. Ca în toate să fie lucrarea Domnului, am ajuns acasă tocmai când soția era în fața porții, împreună cu mama ei. Le-am întrebat unde merg, iar soția a avut impresia că visează. “Claudiu! Tu ești?” “Ai făcut ceva?” întreb eu. “Nu, acum mergem la cineva să ne rezolve.” “Bine, haideți înapoi în casă.” “Dar ce-i cu tine?” “Haideți că vă povestesc în casă...”

Am povestit tot ce mi s-a întâmplat, iar ele au rămas înfricoșate.

M-am bucurat de revederea cu fetița mea, care împlinea un an, pe 28 decembrie. Am petrecut și i-am spus soției să se pregătească, ca peste două zile urma să plecăm înapoi în Germania. Zis și făcut. Ne-am întors la restaurant, iar patronului nu i-a venit să creadă când ne-a văzut. I-am mulțumit pentru tot ce-a făcut pentru noi.

După câteva luni, am spus că vrem să plecăm acasă, că avem fetița la bunică, la București, și este nevoie de noi să mergem acasă. Astfel, în aprilie, am ajuns acasă. S-a apropiat Sfântul Ilie, ziua de 20 iulie fiind și ziua tatălui meu. După nouă seara, soția a trebuit să meargă la spital că îi sosise sorocul și așa l-a născut pe fiul meu (Joian, zis Iulian), întocmai cum bunul Dumnezeu a grăit - că se va naște după o zi sfântă (Sfântul Ilie) și într-o zi de joi. Întocmai a fost porunca bunului Dumnezeu.

II. În următorii ani am fost detașat la OJT Tulcea, în localitatea Crișan, pe brațul Sulina. Am luat în primire un popas turistic, împreună cu soția și copiii. Băiețelul avea aproape trei ani. Eram la ponton, la pescuit, unde așteptam să vină șeful de la complexul Lebăda, Nicolae Bănică. Era un mare amator de pescuit. Avem niște scule nemțești, pe care i le-am dat lui nea Bănică. A început să pescuiască de pe ponton și, din întâmplare, firul de la lansetă i s-a agățat la o distanță relativ mare, în larg. Lui nea Bănică i-a părut rău să piardă acea sculă și m-a rugat, dacă vreau, să iau

barca și să mergem în sens invers, să scot scula. Am coborât în barcă și, în acel moment, baiatul meu, Iulian, m-a rugat să-l iau și pe el în barcă. Am pus piciorul pe marginea bărcii și m-am ridicat pe marginea ei, să-l iau în brațe de pe ponton. Când l-am luat, barca s-a răsturnat cu noi și am căzut amândoi, el ținându-mă de mâna dreaptă și de gât. La ponton, apa era foarte adâncă, 15-17 metri, și existau tot felul de crengi băgate sub ponton. Am încercat să ies, dar mi-era imposibil să pot să ies la suprafață. Am fost nevoit să arunc papucii din picioare și șapca de soare pe care o avea băiatul meu pe cap. Afară era agitație mare. Toți cei prezenți pe ponton aveau tot felul de păreri: că ne-am agățat printre crengi, sub ponton, că ne-ar fi luat apa, că ne-am înecat și că apa ne va scoate spre Sulina, căci acolo au fost multe accidente și toți s-au înecat, precum fotbalistul Adamache, care era căsătorit acolo, la Crișan și tot la fel s-a răsturnat barca cu el și s-a înecat.

Eu nu pot să apreciez cât timp am stat sub apă, dar cred că mai mult de două minute. Am ajuns pe fundul Dunării, mi-am adunat forțele și am ieșit afară. La un moment dat, când am privit în sus, am zărit ceva negru și am crezut că sunt tot sub ponton, dar, din fericire, când am dat cu mâna, am simțit că era barca din care ne răsturnasem. Am prins curaj și m-am agățat cu mâna dreaptă de marginea ei. Atunci am auzit ce mare bucurie venea dinspre mal: Trăiesc amândoi!

Nu le-a venit să creadă. Povesteau, care mai de care, întâmplări, dar așa ceva nu mai văzuseră, după o bucată bună de stat sub ponton, să ieșim amândoi teferi. Soția și fetița erau speriate. Când au văzut șapca lui Iulian ieșind la suprafață și papucii mei plutind, s-au gândit la ce e mai rău. Nea Bănică, șeful complexului Lebăda, avea muștrări de conștiință, cum că toate s-au întâmplat din cauza lui. El avea diabet și, de supărare, i-a crescut nivelul glicemiei. Dar, într-un final, totul s-a terminat cu bine. Și aici a fost mâna bunului Dumnezeu! Ne-a scos teferi din apă. Mulțumim bunului Dumnezeu pentru toată dragostea pe care ne-o poartă.

III. Au mai trecut încă doi ani. Pe 13 mai 1982, am primit o veste tristă. Sora mea mijlocie murise și au dus-o la Videle, de unde era soțul ei. Gurile rele spuneau că totul s-a întâmplat din cauza soțului care a bătut-o până a lăsat-o fără suflare. Însă pe toate acestea le știe doar Dumnezeu. Am ajuns spre seară. Lume tristă, îndurerată. Ne pregăteam pentru priveghi. După obiceiurile noastre, seara se fac scovergi și se povestesc amintiri frumoase despre cel care ne părăsește. Era o noapte senină, un cer plin de stele, cu lună frumoasă și plină. Eram obosit, după mai multe ore de condus. I-am spus tatălui meu că merg în mașină, să dorm puțin. Tata a venit cu mine. Fața surorii mele arăta semne de arsuri: buzele parcă erau arse cu lampa de gaz și în gândul meu m-a venit o idee. M-am rugat bunului Dumnezeu:

- Doamne, numai tu știi tot adevărul. Dacă surioara mea, care a urcat sus la ceruri, a răbdat sete și nimeni nu i-a dat apă, măcar să-i ude buzele... Doamne, fă o minune și dă o ploaie și răcorește-i trupul și sufletul! Nici nu

am terminat gândul când, din senin cum era, a început o ploaie cu tunete și fulgere. Totul a durat doar 10 minute. Deci și aici a fost lucrarea lui Dumnezeu, care mi-a dat răspunsul la ceea ce presupuneam eu. Din acel moment, fața surorii mele s-a schimbat, iar buzele îi arătau ca cele ale unui om normal. Parcă voia să-mi mulțumească.

IV. Timpul trece, dar dacă avem răbdare să facem o analiză a tuturor întâmplărilor, reușim să vedem adevărul. Nimic nu este întâmplător, totul este aranjat de cineva, care ne poartă de grijă și ne apără de rău.

În anul 1987, în octombrie, am luat decizia, împreună cu soția, să plecăm într-o excursie cu un singur drum. Eram o familie realizată, aveam tot ce ne doream, dar am vrut mai mult decât se putea în acea perioadă. Cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns în vizită la Istanbul. Acolo am decis să cerem azil politic și să mergem în SUA. Totul a mers bine, dar cam încet. Din Turcia am ajuns în Italia. Acolo am avut o viață mai liberă. Aveam drept de lucru, locuință gratuită, ajutor financiar, dar ne lipseau copiii și nu puteam să-i aducem la noi. Ne bucuram când auzeam că unii din noi plecau. Ca fiecare emigrant, ne cumpăram câte o mașină. Dar să nu vă închipuiți vreo limuzină! Mașinile cu care reușeam să venim din țările de origine. Mașina noastră a fost confiscată de turci (acolo am stat 10 luni). Alții veneau cu mașinile direct din Italia și le țineau până plecau. Așa am cumpărat și eu un Moskvici și o Lada. Aveam nevoie de piese de schimb și făceam fel de fel de improvizații, dar circulam cu ele, chiar și doar cu două viteze, pentru că era stricată transmisia. În vecinătatea orașului Ladispoli, din Italia, era un depozit de mașini confiscate, ale căror proprietari fuseseră prinși cu droguri sau alte activități ilegale.

Cineva m-a dus acolo, mi-am dat seama că am văzut ce-mi trebuia, însă am înțeles că puteam acționa doar spre seară, întrucât cineva păzea locul și mai avea și doi câini mari. Am pătruns în incintă, dar m-au simțit câinii și au început să latre. Paznicul a luat câinii, a apucat o furcă în mână, precum tridentul lui Neptun. Erau multe bălării și iarbă mare. M-am ascuns între două mașini, trăgând iarbă pe mine. Câinii m-au mirosit și s-au apropiat, dar nu au schițat nimic. Paznicul lovea în stânga și în dreapta, fără să mă atingă. Am amuțit de frică, dar și aici a fost lucrarea lui Dumnezeu. Doar el a pus mâna pe mine, să mă acopere, să nu fiu lovit cu furca ori descoperit de câini. Mulțumesc Bunului Dumnezeu pentru grija pe care mi-o poartă.

Întâmplări au fost multe și, după o cumpătată analiză, am ajuns la concluzia că peste tot este dragostea și mâna Bunului Dumnezeu, chiar și atunci când făceam lucruri mai puțin bune. Dumnezeu mai închide un ochi, dar ne dă câte o lecție. Să luăm aminte, să ne ferim de lucrurile necinstite, murdare și nechibzuite. Acestea au fost câteva din multele lucruri prin care mi s-a arătat Dumnezeu.

RADU
PETRESCU-MUSCEL

Aurel Rozei-Rosenberg și Nicolae Vasilescu zis Colorado

Pentru cinstirea memoriei luptătorilor anticomuniști și a martirilor Canalului Dunăre-Marea Neagră

Nume de străzi în județele Argeș și Dâmbovița, pentru cinstirea memoriei luptătorilor anticomuniști din “Banda Arsenescu-Arnăuțoiu” și în județele Argeș, Galați și Constanța pentru martirii Canalului Dunăre-Marea Neagră.

În curând se împlinesc 26 de ani de la căderea comunismului și 10 ani de la condamnarea comunismului de către președintele Traian Băsescu, pe baza Raportului Comisiei Prezidențiale conduse de Vladimir Tismăneanu.

Și totuși, în orașele din județele Argeș și Dâmbovița, din componența “noii” României, încă nu există străzi care să le poarte numele, și nici nu au primit titlul onorific de Cetățean de Onoare Post-Mortem, OAMENI precum Lt. col. Gheorghe Arsenescu, Lt. Toma Arnăuțoiu, Traian Marinescu-Geagu și Gheorghe Cotenescu, partizani și susținători ai organizației de rezistență armată anticomunistă “Haiducii Muscelului”.

Dacă pentru ei persistă, în ochii autorităților locale, opinia că aceștia nu sunt decât “bandiți” care au acționat împotriva regimului “democratic” condus de Gheorghe Gheorghiu-Dej, înseamnă că acesta este motivul pentru care nici “sabotorii, diversioniștii și spionii” de la Canalul Dunăre-Marea Neagră, condamnați și executați sub același Gheorghiu-Dej, dar reabilitați sub Nicolae Ceaușescu, nu merită să fie cinstiți, simbolic nici măcar azi, cu nume de străzi și cu titlul de Cetățean de Onoare Post-Mortem în județele lor de baștină: Argeș (Nicolae Vasilescu-Colorado), Constanța (Dumitru Nichita) și Galați (Aurel Rozei-Rosenberg).

Completez astfel scrisoarea deschisă lansată în octombrie 2014, intitulată “Recurs la memorie. Unde sunt străzile celor care nu mai

sunt?” (preluată pe site-ul UZPR la 27.10.2014, difuzată de Agerpres pe 31.10.2014 și reluată pe site-ul UZPR la 04.05.2015).

Acești OAMENI merită și trebuie să reintre în memoria colectivă cu precădere acolo unde s-au născut și au visat la vremuri mai bune, pentru noi toți.

Pentru că, altfel, ”bandiții”, ”sabotorii”, ”diversioniștii” și ”spionii”, îngropați noaptea, în morminte rămase necunoscute până azi și mai mult ca sigur pentru totdeauna, cu certificate de deces măsluite pe seama unor boli benigne și nu a gloanțelor de război, rămân în continuare îngropați în dosarele obținute de Securitate prin tortură și șantaj pentru emiterea de sentințe capitale în cadrul proceselor-spectacol staliniste din era Războiului Rece ”cald”.

Rog agențiile de presă din România și din străinătate, ziariștii onești, Românii de pretutindeni, să acorde atenția cuvenită acestui semnal de alarmă, al uitării care doare și trebuie să ne doară. Pentru că ”cine uită, nu merită” (Nicolae Iorga).

NOTĂ: La 7 octombrie 2015, Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului a organizat un eveniment comemorativ menit să evidențieze chipuri de păstori de suflete din eparhie care au contribuit la susținerea, consolidarea și dinamizarea vieții și misiunii Bisericii, promovând legătura dintre cult și cultură. Simpozionul a avut loc la Seminarul ”Iustin Patriarhul” din Câmpulung Muscel, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Calinic. Ca un gest de recunoștință binemeritată, au fost amintite chipurile luminoase ale preoților musceleni IOAN RĂUȚESCU (1892-1974), autorul unor monografii premiate de Academia Română, și GHEORGHE I. COTENESCU (1886-1965), din neam de ctitori de biserici și la rândul său ctitor, prieten statornic al lui Nicolae Iorga, profesor, dirijor și compozitor, publicist, deputat de Muscel, preot militar și fost deținut politic. Manifestarea s-a încadrat în seria de evenimente dedicate de Patriarhia Română ”Anului comemorativ al Sfântului Ioan Gură de Aur și al marilor păstori de suflete din eparhii”.

În anul comemorării unei jumătăți de secol de la trecerea la cele veșnice a preotului Gheorghe I. Cotenescu, dascăl la trei seminarii teologice (Câmpulung-Muscel, Curtea de Argeș și Sf. Mănăstire Cernica) al unei mari părți din ceea ce constituie floarea ortodoxiei românești (inclusiv arhimandriții Roman Braga și Felix Dubneac), reamintim cititorilor că activitatea sa a fost făcută cunoscută în America prin câteva articole publicate în revista *Lumină Lină*.

Fi-va

*Vorbește marea
Prin toți porii planetei vorbesc apele.
Între ele, suratele
Hăt, de dincolo de lume vorbesc
adâncuri de gemune
Hăt, dincolo de haos vorbesc aripi fără
zbor,
Stele fără de lumină vorbesc vorba:
fi-va viitor.
Fi-va, pentru tot, și despre toate
Fi-va viață și va fi moarte
Fi-va zi să le asculte
Și ne-zi cu semn în frunte
Semn de om și semn de fiară –
Rădăcina de rigoare va da spin
în loc de floare
Fir de pai fără grăunte.
Vorbesc apele, suratele.
Cine stă să le asculte?
Poate cineva s-audă ce spun mările
când strigă omului de la tribună?
Ce știi apele când bat în ușa noastră?
Cât bocesc când alungăm zi de zi
mușcata de la fereastră?*

*Vorbesc apele.
Fi-va zi și va fi noapte.
Fir de pai fără grăunte.
Asfințit cu semn
Semn de om în frunte.*

Ecce homo

*Ecce homo.
Pleavă și perle,
Cult și pulbere galactică.
Multiplicare între
Nimicul cel mic și
Nimicul fără hotare.
Nu mi-l puteți lua
Nu mi-l puteți cere
Continuați să mă pironiți
cu piroane vii
dacă asta vă face plăcere.
Daltă și cuie.
Imaginea vecinătății
de la bold la veșnicia
bobului de tămâie.*

28 iunie 2015. Ziua de naștere a Dnei Valeria Zahariuc.

De la st.: Nuți Ionescu, Elena Burchea, Ana Purcărea, Valeria Zahariuc (cu flori în brațe), Pr. Th. Damian, Felicia Georgescu și preoteasa Claudia Damian.

Hramul Bisericii noastre (5 iulie 2015).

În veselia sărbătorii: Dnele Lucia Columb (96 ani), Anișoara Constantinescu și artista Lia Lungu (st.).

31 iulie 2015, Seară literară. Scriitoarea Muguraș Maria Petrescu din România (în capul mesei) prezentată de Th. Damian la Cănaclul literar „M. Eminescu” din New York.

Într-un cerc restrâns:
Valentina Ciaprazi (st.),
Th. Damian, Angela Cawog,
Nuși Ionescu, Muguraș Maria
Petrescu, Mariana Terra, Lia
Lungu, Napoleon Săvescu.

Prieteni literare româno-americane: „Boema 33”, București, 31 august 2015.
De la st.: Florentin Popescu, Iuliana Paloda Popescu, Viorica Colpacci (New York),
Claudia și Th. Damian (New York), Elena Mitru (New York), Nicolae Georgescu,
Ioana și Ion N. Roșca, Doina Georgescu.

**Momente sfinte
în memoria
celor adormiți.**
La strană, Irina
Anițului, Andrei
Damian, Mariana
Orza, Felicia
Georgescu,
Valeria Zahariuc.

25 septembrie 2015 în cenaclul New York-ez se lansează vol. *Al doilea deceniu: Încă zece ani de Lumină Lină la New York*, realizat de Flavia Topan.
Th. Damian, Mariana Terra, Flavia Topan, Aurel Sasu, Valentina Ciaprazi,
M. N. Rusu (Foto: Alex. Marmara).

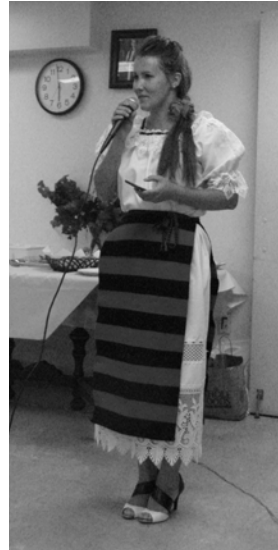
**27 Sept.
2015,
Consilier
presidențial
Dr. Sandra
Pralong la
Biserica
noastră.**

De la st.: Nelu Vițelariu,
Iuliana și Grigore Culian,
Sandra Pralong, Pr. Th.
Damian, Flavia Topan și
Aurel Sasu
(Foto Alex. Marmara).

Un superb grup de enoriași (Foto Alex. Marmara).

Cântă pentru cei prezenți
artista Silvia Balmoș din România.

Viorica Colpacci, directoarea Galeriei de artă
„Spiritus” explică lucrările expuse la eveniment.

Câteva dintre
icoanele
realizate în
cadrul Școlii
noastre de
Duminică sub
îndrumarea
Vioricăi
Colpacci.

2 Oct. 2015,
în Cenușă,
se lansează
vol. *Diaspora
literară în 14
interviuri*, de
Flavia
Topan.

Prezintă
criticul și
istoricul
literar M. N. Rusu ascultat de scriitorii
Constantin Virgil Negoită, Flavia
Topan, Aurel Sasu și Th. Damian.

Constantin Virgil Negoită
între Flavia Topan și
M. N. Rusu.

Flavia Topan alături de
scriitorii Gabriel Pleșea
(st.), Constantin Virgil
Negoită, Aurel Sasu și
Th. Damian.

Prof. univ. Dr. Aurel Sasu și o parte din audiență.

9 octombrie 2015, în Cenaclu, lansarea
vol. *George Pomutz: A Romanian Brigadier
General in the American Civil War*,
de Aurel Sasu.

M. N. Rusu, ascultat de Aurel Sasu

Mirela Roznoveanu

Flavia Topan (st.), Th. Damian,
Mirela Roznoveanu.

Aspect din sala de recepții a restaurantului „Bucarest din New York. Aurel Sasu se adresează celor prezenți. Il ascultă la masa de prezidiu Th. Damian, Flavia Topan și M. N. Rusu.

**11 octombrie 2015, în ședința de cenaclu
de la Biserică s-a lansat volumul
Memoria visului de Aurel Sasu**

Aurel Sasu

M. N. Rusu are
cuvântul.

Activități intense în
Școala noastră de Duminică.

Prof. Irina Anițului și
Dna Elena Mitru cu copiii.

**16 octombrie
2015, în Cenaclu
s-a lansat
volumul O luptă
neterminată:
dialog epistolar.
Bartolomeu
Valeriu Anania și
George Alexe, de
Aurel Sasu.**

Aurel Sasu alături de Th. Damian (st.), Constantin Virgil Negoită,
Flavia Topan, M. N. Rusu și Mircea Săndulescu.

Flavia Topan și parte
din audiență.

Constantin Virgil Negoită comentează volumul lansat.

Pe 23 octombrie 2015, în cenaclul „M. Eminescu” se lansează *Cartea de Sticlă* (poezii) de Doina Uricariu. În imagine, scriitoarea Mirela Roznoveanu ascultată de Doina Uricariu, Mircea Săndulescu și Grigore Culian.

Vorbește scriitorul
Mircea Săndulescu.

Th. Damian,
Doina Uricariu
și Mirela
Roznoveanu

25 octombrie 2015, Cenaclul literar „M. Eminescu” în sala socială a Bisericii noastre. Se lansează volumele *Prefix 101* și *Armurierul cuvintelor* de Mircea Ștefan din Ohio.

Pr. Th. Damian prezintă,
ascultat de Cornel Borșe,
Mircea Ștefan și Mariana Terra.

La microfon Mariana Terra...

...și Valentina Ciaprazi
(Foto: Alex Marmara)

**30 octombrie 2015, la
adunarea de
Protopopiat din
Philadelphia:**
I.P.S. Arhiepiscop
Dr. Nicolae Condrea,
Pr. Prof. Dr. Theodor
Damian, preoteasa
Claudia Damian (st.),
Prof. Irina Anițului.

1 noiembrie 2015,
Pr. Th.Damian înmânează
Prof. Irina Anițului de la Școala
noastră de Duminică o diplomă
de merit, oferită cu o zi înainte
în cadru festiv la Queens
Federation of Churches.
Pregătite să-i ofere flori,
preoteasa Claudia Damian (st.),
și Elena Burchea, președinta
Comitetului de Doamne.

**6 noiembrie
2015,
oaspetele
Cenacului
este scriitorul
Mihai
Gălățanu din
România. Se
lansează
volumul de
versuri *Burta
înstelată/ The
Starry Womb.***

Prezintă scriitoarea Adina Dabija.

Prof. Adam Sorkin, traducătorul în engleză al poemelor lui Mihai Gălățanu.

13 noiembrie 2015; poetul Florian Silișteanu în Cenaclul nostru de la New York. Se lansează volumul său de poezie *Seraphim*, *Schimbul de pasăre/ Bird's Exchange*.

Prezintă Th. Damian, alături de Florin Silișteanu, Mariana Terra și Valentina Ciaprazi.

14 noiembrie 2015 la Restaurantul „Bucharest din New York s-a organizat banchetul de toamnă al Societății române creștine „Dorul” (înființată în 1903), New York.

Ing. Cristian F. Pascu, președintele Societății, se adresează audienței. Alături de el, la această masă, în st. fotografiei: Pr. Th. Damian, Nelu Vițelariu, Sorina Robinson, Vasile Bădăluță (proprietarul restaurantului românesc); în dr. lângă președinte: Ion Ștefan, Doru Tsaganea, Ștefan Benedict, Mariana Terra, Valentin Pipa.

Un grup muzical de excelență, după cum arată D-l Vasile Bădăluță: Mario Dumitrescu, Damian Dudu (la vioară), Berti Samovici și Lăcrămioara Răileanu.

15 noiembrie 2015; Serbarea de Lăsatul Secului la Biserica noastră.

Cu această ocazie s-a organizat expoziția de artă vestimentară a artistei Elena Mitru.

Pr. Th. Damian și Prof. Mariana Terra prezintă lucrările Elenei Mitru care ascultă cu încântare.

Aspect din sală.

**Duminică 29 noiembrie
2015 la Biserica noastră,
a fost lansat volumul
Convorbiri cu amintirile
de Elena Mitru.
S-a sărbătorit Ziua
națională a României și
Sf. Andrei.**

La microfon, Dr. Napoleon Săvescu
evocând evenimentul național.

Prof. Dr. Doru Tsaganea
conferențiază pe aceeași
temă.

Școala de Duminică,
recital de poezii dedicat Zilei naționale a României.

Elena Mitru citește din volumul lansat.

Cupon de Abonament

Lumină Lină • Gracious Light
30-18 50th Street
Woodside, NY 11377

4 numere pe an: 60\$ inclusiv expediția

Numele
Adresa
Oraș/stat
Cod
Țară

Donații și contribuții pentru revistă:

Numele
Adresa
Oraș/stat
Cod
Țară

Suma:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order. Donațiile se scad la taxe.

Ce tot atâtea îmbrățișări

*Ce tot atâtea îmbrățișări
 O să-ți respir plămânii
 O să-ți fac elastice din coaste
 O să sar pe inima ta pentru a pompa mai mult
 Și mai mult
 Și mai mult
 Și o să compun un dragon din restul oaselor,
 pe care îl voi picta cu sângele tău. În mărime naturală.
 Flăcările lui îmi usucă lacrimile
 Și parfumul ce rămâne în urma flăcărilor
 Are o aromă dulce, ca de zahăr ars
 Și, împreună cu sufletul meuuu,
 Vom crea un super erou ce salvează
 Tristețea din nebuni, din ăștia
 Care merg după o pereche de ochi
 Până la Galați.*

Dacă

*Dacă aparatele foto plâng culori
 Oceanele plâng comori
 Dacă vulturii plâng singurătate
 Îngerii plâng păcate
 Fericirea plânge dezamăgire
 Oamenii plâng iubire?*

Theodor Șoptelea

Alexander Sacarin, *God's window*

The Essence of the Spirit: Words and Pictures

Saturday, Sept. 19, 2015, „St. Nicholas” Romanian Orthodox Church in Sunnyside, New York (Fr. Marius Dumitrescu and the parish’s Sunday School teachers: Daniela Dumitrescu and Roxana Sacarin) organized an exhibition of artistic and literary creativity by children and youth of the Romanian community in New York, inspired by St. Nikolai Velimirovich’s book *Teachings about Good and Evil*. The exhibition was entitled *The Essence of the Spirit: Words and Pictures*. It consisted of three sections: Photography, Painting/Drawing and Literature. For the Photography section the first prize was awarded to Alexander Sacarin (17) for *Sweeping our sins away*. The second prize went to Andrei Damian (17) for *Body and soul towards light [Trup și suflet înspre lumină]*, third prize for *Saintly Roses* by Alexander Sacarin.

For the Painting/Drawing section the first prize was awarded to Alicia Badea (17) for *In God’s hands*. The second and third prizes went to Natalie (10) and Isabella (8) Pascu, for *Peleş* and for *Peștera Sf. Andrei*.

For the Literature section the first prize was awarded to Aaron Anițului (8) for the poem *Acolo, Departe [Over there, far away]*, the second prize went to Alex Orza (17) for the prose *Natura ca oglină [Nature as mirror]*, and the third to Alexandra Jucan (12) for the essay *St. Agnes*.

The Essence of the Spirit

One of Saint Nikolai Velimirovich's strengths was his focus on education. St. Velimirovich received doctorate degrees from Oxford and Cambridge. It is this focus on education that motivated us to begin this project, a multimedia art exhibition showcasing Saint Velimirovich's book and the artwork of our talented youth. It is the vehicle through which we will understand these lessons. It is through the artwork of our youth that we can visualize and make connections between lessons in the book and examples from our lives. By making these connections we can educate ourselves and learn the true meaning of religion and piety.

The lessons in Saint Velimirovich's book remind us that religion will always be behind us, it will always direct us away from wrong and guide us when we are lost. This though is only true if we believe in God. Many of the works on display are firm reminders that without God's love and support, we are but mere shells. It is religion that gives our lives meaning, and that is one of the central themes in Saint Velimirovich's work. Saint Velimirovich may not be among us, but somewhere in heaven, he is looking down upon us warmly for we are spreading awareness of the importance of faith in God. We as a community should be very proud that we have stuck closely to God's message, for when all decays around us, God will stay strong.

As we celebrate the talent of our young artists, we must remember that this is not the only way in which we can express our faith and love in God. Today must be a springboard for tomorrow. Creativity must not be restrained for only special events, it must be demonstrated every day. When we put our creativity in a box, that is when we will lose it. When we lose our creativity, our faith is surely not far behind. We must continue to inspire the next generation to connect God to our own lives through an artistic medium. That should not stop when we walk out tonight, it should start when we walk out tonight.

Alexander Sacarin

„Saint Nicholas” Romanian Orthodox Church, New York

Alexander Sacarin, *Sweeping Our Sins Away*

The Useful Person

The most useful person for the society is not always the one most seen or heard about, but often the one that, hidden as the conscience, prays to God for people and to whom God listens to.

Omul Folositor

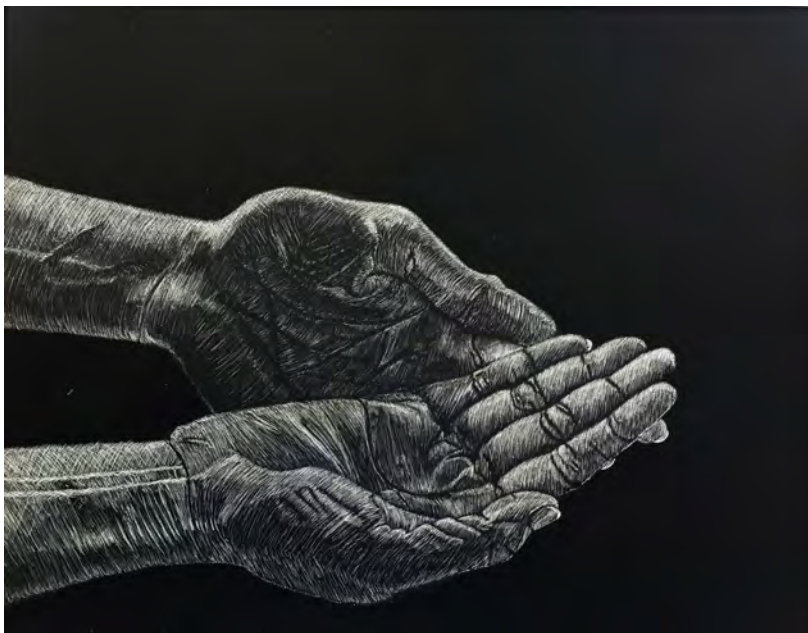
Cel mai folositor om pentru societate nu este întodeauna acela care este cel mai văzut și despre care tot poporul aude vorbindu-se; ci, adesea acela care, ascuns ca și conștiința, se roagă lui Dumnezeu pentru popor și pe care îl ascultă Dumnezeu.

Nikolai Velimirovich

Alexander Sacarin, *Saintly Roses*

Alicia Badea, *In God's Hands*.

Acolo departe

*Pas cu pas ,
Zi de zi ,
Plecând de la fapte
Și gânduri ,
Povește și tainice sfaturi
Ce avem într o viață .
Încercăm tot mai greu
Ca, acolo departe
Către care țărâm
Pașii se-ndreaptă*

*Să reușim
Să aflăm
Să simțim
Și să știm
Că nimic mai presus
Decât , Dumnezeu ,
Este acolo și va fi mereu ...
Mai presus decât toate !*

Aaron Anițului (8 ani)

St. Agnes

I always loved to read about the lives of saint. The one that astonished me was the life of St. Agnes of Rome. St. Agnes is a very important saint in Christianity. She was martyred at a very young age. I chose St. Agnes because her life inspired me to try to become a better Christian. St. Agnes was born in Rome, Italy in the year 291 A.D. She was devoted to Christ her entire life and so were her parents. When she was around 12 - 13 years old, a son of a city official wanted to marry her, however she refused saying that she was a "bride of Christ". This made him very angry and he decided to start torturing her. The son of the city official then brought Agnes into a large crowd of people and stripped her of her clothing for disdaining the pagan gods. But, God miraculously made her hair grow so long, that it covered her body. Then an angel clothed her in light and the whole city was lit up. The man that she refused to marry tried to touch her, but he fell down and died. St. Agnes then said a prayer which brought him back to life. He later said, "There is one God in the heavens and on earth: the Christian God, and the other gods are but dust and ashes!" He was then martyred. Because of this miraculous event, 160 men were baptized and converted to Christianity. Later on, all of them were martyred as well. A few days later St. Agnes faced execution. She was thrown into a fire, but the fire was miraculously put out. She was later pierced by a sword and died for our faith on January 21 in the year 304 A.D. She is buried in a basilica Constantine the Great built in her honor. During her funeral, many pagans threw stones at her grave and her adopted sister was struck and killed by a stone while trying to protect her grave. Eight days after her funeral, an earthquake struck which killed all of the pagans that threw the stones, and a virgin's wreath appeared where she was buried. Her grave is believed to work miracles because the empress' daughter, Constantia, had leprosy and it was miraculously cured when she prayed by her grave. St. Agnes is the patroness of chastity, virgins, children, engaged couples, gardeners, and hostels for working women. She is often depicted with a lamb, or with a dove and a ring on its beak. St. Agnes was filled with compassion, humility, and faith in God. Many people showed love for God and the saints. Fr. John Oliver expressed his love through unique writing. He wrote many beautiful pieces including this excerpt: "This sense of the interconnectedness of all things, that there exists a fundamental unity to all life, that all humanity is like a finely woven fabric wherein all threads are in some kind of relationship with one another—this may be the primary reason why the saints of God are so critical for our time and so necessary for all times. When the holiness of God—in the form of a saint—enters through the surface of our world, the ripples go forth and somehow raise all that exists toward the Kingdom of Heaven."

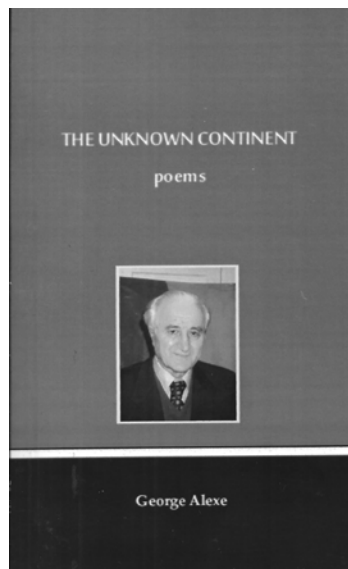
The faith and the courage of St. Agnes enabled her to receive eternal life. The lives of saints teach us the proper way to live out our lives and it is a mediator between humans and God.

Prayer for St. Agnes:

“O glorious St. Agnes, you served God in humility and confidence on earth and are now in the enjoyment. His beatific Vision in heaven because you persevered till death and gained the crown of eternal life.

Remember now the dangers that surround me in the vale of tears, and intercede for me in my needs and troubles.”

Alexandra Jucan

George Alexe, *The Unknown Continent*, poems, Gens Latina, Alba Iulia, 215

MARIA TOMA-DAMȘA

Theodor Damian – *Singurul dincolo*

Preot prin vocație, intelectual de înaltă clasă, poet, autor al unor lucrări de exegeză teologică, director al revistei *Lumină lină* din 1996, inițiatorul și conducătorul Cenaclului Literar “Mihai Eminescu”, de la New York, adevărată elită a diasporei românești, Theodor Damian ne încântă cu versurile volumului *Singurul dincolo*.

Românii din New York se înfruptă copios din poeziile numeroaselor sale volume: *Liturghia cuvântului*, *Lumina cuvântului*, *Dimineața învierii*, *Rugăciuni în infern*, *Calea împărăției*, *Ispita rănii*, *Poesias*, *Semnul Isar*, *Stihiri cu stânjenei*, dar și din volumele de eseuri și critică literară *Roua cărților* și *Pasiunea textului*.

Versurile distinsului teolog, filosof și sociolog sunt pătrunse de un fior sacru, abordând toate fațetele existenței umane, evocând, adeseori, “copilăria / Botoșanilor” născuți, Brașovul, Bucureștii – altfel spus, ȚARA, învățând “crucea cum s-o porți”.

Volumul cu titlul simbolic, *Singurul dincolo*, apărut la Editura Rawex Cons, București, 2015, deși restrâns cantitativ (13 poeme – o cifră fatidică!), încorporează o varietate de teme și motive poetice, nelipsindu-i fiorul sacru – firul roșu al liricii talentatului poet.

Poeemele pendulează între *În plecare rămâi* (“... nu trebuie/ să pleci,/ dar în plecare rămâi”) și *Între minus și plus* (“a fi [...] și nu-s/ [...] suspendat / între minus și plus”), realizând o impresionantă “corală de minuni...”.

Versurile-confesiuni (“... i-e sete cuvântului meu/ de tăcerea dintâi”) alternează cu unele, mai puțin numeroase, cu caracter obiectiv (“*Fericirea e ca două cercuri / concentrice [...] / ca două picioare de plai / pe o gură de rai...*”).

Motivul *dorului* “străbate” mai multe poeme: “*Dorul se trage spre Albastru / nu lucrează cu jumătăți de măsură (Fiecare stea...)*”; “*Orice ușă e frumoasă/ pentru că pe ea poate/ dorul să intre și să iasă...*” (*Singurul dincolo*); “*în tăcere / se mistuie dorul / înșelător (Abyssus abyssum)*”; și nu întâmplător, pentru că, deși împlinit, românului “plecat” i se reamintește: “*mănânci pe pământ străin [...] / te scufunzi în tine însuși / ca să te întristezi de cine ești (Ca-n anamneză)*”; “*săraci pelerini pe drumuri străine...*” (*Singurul dincolo*); “*...fiecare întâlnire / în loc să stingă aprinde / alt dor...*” (*Îngerul*).

Ca răspuns la ipostaza celui plecat departe de țară, poetul dovedește că *Singura scăpare-i poezia*, ca “joc cu focul”, “joc cu pustia” care “te frige la inimă [...] / și-ți risipește tăria”, dar “din pustie iese cu adevărat poezia [...] / Când pustia de-afară se / mută-năuntru / ești rug aprins” și “trăiești cum trăiește / necuprinsul în cuprins”, “...este aripă învolburând / pustia și universul...”. Impresionant rămâne, în acest context, simbolul ușii: “Purtăm ușa cu noi / ca pe-o relicvă / săraci pelerini pe drumuri / străine / ușa e singurul dincolo/ care ne trebuie / pentru a muri și a învia / cum se cuvine” (*Singurul dincolo*).

În sprijinul convertirii în artă a realității, poetul valorifică simboluri biblice: “prorocul”, “Cain și Abel”, “picioarele Domnului”, “botez”, “Adam”, “biserici”, “Îngerul”, “Maria” etc., pentru că “atunci pentru tine se creează / lumea din nou”, “prin tine istoria își crucifică drama”, “să vedem cum sistemul binar / este validat sau invalidat / de Sfânta Treime”.

Simbolul “izvorului” este o altă sursă a poeziei lui Theodor Damian (“Să fii aproape de izvor/ însetat...”, “apa lui sclipește înșelător...”, “apa izvorului neatinsă/ va sclipi îndelung/ în ochiul tău resemnat”, “apa e ca magnetul viu”, “izvorul niciodată nu seacă, / dar câți vor reuși / să se-adape”), ca și simbolul “drumului” (“...drumul / atât ți-a mai rămas/ acolo-i speranța/ și sensul [...] / că numai așa s-ar putea/ să ajungi/ în locul de unde-ai pornit/ și de care ți-e dor”, “drumul orașului vechi”, “...ziua de noapte / pe drumul acesta / nu se distinge” (*Abyssus abyssum*). Drumul îl poartă pe poet prin lume: “în Porto”, “prin Coimbra / [...] “Fatima”, “la Casa Diocezană de Vilar” (*Ca-n anamneză, Porto*).

Viața este văzută – poetic – drept *O stea sau minune*, “un fel de tertium non datur / în care se ascunde / nevinovatul șiretlic”, pentru că “...filosofia vieții e să-ți cunoști timpul/ și locul...”, “să vedem cum sistemul binar/ este validat sau invalidat / de Sf. Treime...”.

Poetul este “atras de ochiul alb/ al pustiei”, “Ca un marinar/ îndrăgostit de *fata morgana*”, care “când te prinde / [...] ți se dă în totalitate” – simbol al idealului (*Ochiul pustiei*). El vede “fericirea [...] ca două cercuri / concentrice / [...] ca două picioare de plai/ pe-o gură de rai/ ca două metafore/ într-un vers” (*Ca două picioare de plai*), conviețuind “în casă cu îngerul/ [...] un pic aerian / și normal”, înger “ca o chemare de taină / ca o mireasă gata de nuntă / și de mire” (*Îngerul*).

Poetul este atras de “două astre gemene” și “nu știi *originalul*/ și *clona*, / dar le vezi *fulgerul*/ șurubat în cremene” care “cheamă,/ *visul* [...] *albit de teamă*”, “*singurul drum*/ pe care poate / s-o apuce” (*Între minus și plus*).

Idealul poetului – arta sa poetică – este atins prin “proba de foc”, prin “*jocurile vieții*”, când “*poemul* fuge / ca izvorul focului”, “să se nască o stea / în fiecare vers”, căci “drumul e dulce / ca apa izvorului”, iar “*fulgerul* / ca un cuțit / cu vârful de oțel / și mânerul de lut”, deoarece “... *i-e sete cuvântului* [...] / de *tăcerea dintâi*”.

Structurile poetice sunt moderne, descătușate de rigorile versului clasic, din care mai păstrează doar, arareori, rime “la distanță”, precum în *Singurul dincolo*, *Singura scăpare-i poezia*, *Abyssus abyssum* etc., dar măsura versurilor și ritmul sunt extrem de variate.

Adecvate și sugestive sunt ilustrațiile grafice ale lui Liviu Șoptelea, care sporesc misterul simbolistic al poemelor, conferindu-le aură.

MUGURAȘ MARIA PETRESCU

Mircea Ștefan: Poezia de observație

Poezia lui Mircea Ștefan este o viziune ce reflectă observația nemiloasă a celor mai mici detalii învăluite în straniul unei existențe limitate la un univers strâns, mic, apăsător din punct de vedere al înălțimii văzduhului. De aici și concizia versului, o acuratețe a folosirii cuvântului. Cu siguranță acest lucru provine și din faptul că poetul este absolvent al Facultății de Fizică, Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca. Observația fenomenului în sine este mai riguroasă și lipsită de decorațiuni pictural lingvistice, cu efect vizual. Ai zice că versul lui Mircea Ștefan este unul cu o conotație ce ține doar de exteriorul fenomenelor, din acest punct de vedere poezia lui fiind una a concisului explicativ. Această poezie a unei așa-zise “observații crude” ascunde (pentru cei care au răbdarea și puterea de a o înțelege) o sensibilitate și o profunzime deosebită. Este nebănuit de bogată din punct de vedere al valențelor ei lirice și interpretative. Este o (auto)-explicație cu fiecare vers, cu fiecare imagine. E ciudat cum un om cu firea lui Mircea Ștefan vesel, comunicativ, vibrant, optimist se poate transforma atât de bine într-un om interiorizat, singur: “poetul se ascunde ca licuriciul/ prin iarbă/ un cer mai scund născut pentru copii”, “poveste dintr-o seară de iarnă sub tei” (Mircea Ștefan, *Poeme mici pentru oameni mari / Small Poems for Grown-up People*, p. 6; traducere în limba engleză de Muguraș Maria Petrescu, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2013, 73 pp.), cu scopul de a-și proteja sensibilitatea sufletească. Dacă până acum am sesizat de multe ori dorința și puțința unor scriitori români de a se afirma dincolo de Oceanul Atlantic, iată că, citind poezia lui Mircea Ștefan, asistăm la o stăpânire, aproape un control a două culturi (cea română și cea americană), poetul acordându-și poziția privilegiată de a lucra cu ambele.

Poezia lui Mircea Ștefan, citim pe ultima copertă a cărții, supune atenției “adevărate miniaturi picturale, auto-definitorii și concluzive, exprimate în tonuri triste, cu tușe hotărâte, dar extrem de concise din

punctul de vedere al imaginii versificate. El ne propulsează într-o viață trăită demult, unde pecetea prezentului se exprimă în inefabilul unei existențe continue, ce aspiră către nețărmurire.”

amintire din vremurile de când am fost soldat

*eu cred că Rilke nici n-a existat
a fost un înger trist coborât printre noi
îndrăgostit neverosimil de femei
care nu l-au iubit niciodată*

*soldat fiind
l-am purtat
strivit și mutilat de ceruri
într-o carte
și n-am avut un steag să-l duc întreg
în marșul ce ne leapădă în moarte*

a souvenir from the time I was a soldier

*I believe Rilke did not even exist
he was a sad angel coming down among us
for ever madly in love with women
who have never loved him*

*as a soldier
I carried him
crushed and mutilated by skies
in a book
but did not have a flag of my own to carry
in this march abandoning us in death*

**Prezentare și traducere în limba engleză de
Muguraș Maria Petrescu**

Florica Bațu Ichim – Grădina cu îngeri și sfinți

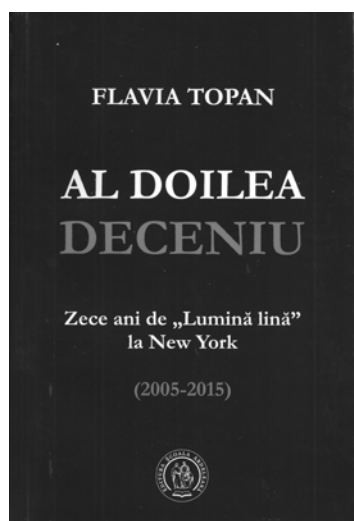
A apărut *Grădina cu îngeri și sfinți*, carte scrisă de Florica Bațu Ichim, Editura Vremi, Cluj-Napoca, 2015, 526 pp. Sponsorizată de “Romanian Brotherhood” of Romanian Orthodox Episcopate of America and Canada cu o prefață scrisă de Nathaniel, Arhiepiscop al orașului Detroit și al Episcopiei Ortodoxe Române a Americii, îngrijită de Anca Tanase, cu o grafică semnată de Stela Roman și Aurora Dabacan, cartea Floricăi Bațu Ichim este o expresie a unei credințe de suflet exprimată prin gânduri împărtășite și împărțite în cele 12 luni ale anului (potrivit sărbătorilor religioase din lunile respective), gânduri transmise cititorilor, dar și un dialog permanent de întrebări adresate părinților și copiilor lor, redată și din perspectiva unei adevărate mame și preotese.

Așa cum explică I.P.S. Arhiepiscop Nathaniel în prefață, partea a doua a cărții cuprinde “splendidele poezii ale Floricăi Bațu Ichim, expresie a inimii și a sufletului ei, prin care părinții se împărtășesc din adâncimile iubirii ei materne. Tăria credinței și ‘așteptarea a ceea ce poate să aducă viitorul’ n-au părăsit-o nicio clipă. Nu există liniște în ceea ce privește ‘măine’ în scrisul ei, nici auto-compătimire, ci doar o neabătută bucurie de a trăi și o determinare de neclintit în a le reaminti părinților că nu există nimic mai important decât credința în Dumnezeu și că în această credință trebuie să trăim și conform preceptelor ei trebuie să ne educăm copiii.”

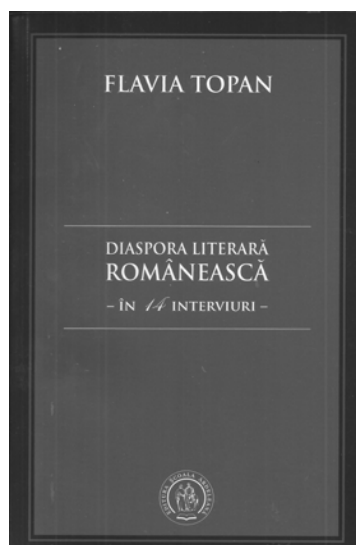
Grădina cu îngeri și sfinți este un fel de catehism modern de educație creștină.

Flavia Topan, *Al doilea deceniu. Zece ani de "Lumină lină" la New York (2005-2015)*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015

Flavia Topan, *Diaspora literară românească în 14 interviuri*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015

FLAVIA TOPAN

Cărțile și uraganul

I. Septembrie, 25. 2015

Era a treia mea seară în New York. Mă simțeam străină de mine însămi, sub greutatea de beton a orașului. Totul îmi părea straniu, însă ciudat de familiar, în același timp. Iată-mă ajunsă la restaurantul Bucharest. Părintele Damian îmi spune să mă așez la masă, în fața tuturor. Abia atunci am primul *reality check*. Se lansează cartea mea! Am venit de la Cluj, până aici, pentru aceasta. De-acolo, așezată stânjenit la masă, mi-am dat seama de ce motivul străinului e atât de folosit în literatură. Pentru o vreme, sunt ferm convinsă că nimeni nu m-a observat. Însă eu, ca un spectator curios, priveam lumea nouă din jurul meu. Recunoșteam fețe pe care le văzusem deja, în fotografii, cercetând revista *Lumină lină*.

Cenaclul literar "Mihai Eminescu" se reunea întâia oară, după vacanța de vară, într-o seară de septembrie încă scăldată în vară. Cu ochii străinului, am văzut prieteni vechi, bucurându-se de reîntâlnire. Am văzut oameni bucueroși, însă n-am putut să nu observ că toți aveau un lucru în comun: își purtau dorul de țară cu o eleganță misterioasă.

După o vreme, invitații, păstrându-și entuziasmul reîntâlnirii, s-au așezat la mese, iar întrunirea de cenaclu a început. În calitate de gazdă, Theodor Damian a luat cuvântul și a salutat, cu multă căldură, prezența invitaților de la Cluj: profesorul Aurel Sasu și eu. Astfel, Theodor Damian a subliniat caracterul festiv al întrunirii de cenaclu: revista *Lumină lină* a împlinit douăzeci de ani de existență neîntreruptă și consecventă. Volumul lansat - *Al doilea deceniu. Zece ani de "Lumină lină" la New York (2005-2015)* - reprezintă o istorie adnotată a publicației. Un volum similar, semnat de Aurel Sasu și Carmina Popescu și lansat în 2005, a consemnat primii zece ani de istorie a *Luminii line*. Așadar, cartea mea completează și celebrează (de ce nu?) brava continuitate a revistei și aventura ei în lumea americană. Mai apoi, criticul și istoricul literar M.N. Rusu, redactorul-șef al publicației a vorbit despre efortul necesar redactării unui astfel de volum de istorie literară. Mariana Terra și Valentina Ciaprazi au salutat reîntorcerea, după o absență de câțiva ani, a profesorului Aurel Sasu în cenaclul "Mihai Eminescu" din New York, dar și apariția volumului *Al doilea deceniu*. Aurel Sasu a vorbit, la rândul-i, despre cazul fericit al revistelor care își respectă programul și care chiar reușesc să îl epuizeze. Ultimul cuvânt mi-a revenit mie, în calitate de autor. Am ales să împărtășesc audienței gândurile pe care le aveam - emoțiile și bucuria de a mă vedea cu oameni pe care îi cunoscusem doar din articolele pe care le-am parcurs.

Pentru mine, această primă reuniune de cenaclu din toamna 2015 a fost inițiativă. Întâi, pentru că volumul lansat îmi marchează debutul. Mai apoi, pentru că seara avea să fie prima dintr-o serie de întâlniri memorabile.

II. Octombrie, 02. 2015

Cu bunăvoința unor gazde de excepție, părintele Theodor Damian și soția sa, Claudia Damian, s-au oferit să ne ducă (pe mine și pe Aurel Sasu), cu mașina până la restaurantul Bucharest - locul obișnuit de reuniune a cenaclului "Mihai Eminescu" din New York. Era vineri, era frig și ploua. Un uragan, anunțau posturile de televiziune, se apropia de metropolă. Cu o oarecare tristețe, în timp ce mașina se strecura printr-un Sunnyside deloc însoțit, părintele Damian mă avertizează: "La cum plouă, nu o să fim mulți în seara asta!".

Totuși, la ora stabilită, oamenii încep să vină, cu același misterios entuziasm, în ciuda vremii. Constat, cu surprindere, că sala se umple. Iar printre invitați, în acea seară, au fost oameni cu care eu aveam deja o legătură sufletească. Lansam al doilea volum, *Diaspora literară românească în 14 interviuri*, iar printre cei prezenți erau personalități prezente în cuprinsul cărții: Theodor Damian, Constantin Virgil Negoită și Gabriel Pleșea.

În cuvântul de întâmpinare, Theodor Damian a prezentat volumul ca aparținând diasporei româno-americane. Mai apoi, în cuvinte pe care nu le pot consemna fără mândrie, criticul și istoricul literar M. N. Rusu a plasat volumul într-o galerie care mă onorează, alături interviurile de idei practicate de Felix Aderca, Ion Valerian sau Ion Biberi. Constantin Virgil Negoită a observat unitatea de ton a celor prezenți în volum. Doar citind titlurile, argumenta el, se observă că răspunsurile stau sub semnul optimismului și al bucuriei simple de a fi. După o scurtă prezentare istorică a "generațiilor de creație", Aurel Sasu conchide că volumul lansat configurează într-un dialog fără fisură conștiința creatoare a celei de-a patra generație de intelectuali ai diasporei. Mai apoi, Gabriel Pleșea a observat că, în fapt, cartea aduce la zi un eveniment literar, pe care, la rândul său, a încercat să-l surprindă în volumul *Scriitori români la New York* (1998).

Pentru mine, cartea lansată în acea seară reprezintă, în egală măsură, o căutare de sine și o căutare a celuilalt, născută din dorința unui dialog autentic și lipsit de pre concepții. Hotărât lucru, fiecare dintre autorii prezenți în volum, reprezintă pentru mine un model de generozitate a comunicării.

Până-n acea seară de vineri, nu m-am simțit acasă la New York. Îmi pareă, într-adevăr, un oraș superb, însă foarte distant în măreția lui. Acum am învățat că "acasă" înseamnă familie, iar "familia" se poate întregi cu oameni ale căror suflete vibrează în armonie, în ciuda uraganelor de afară.

“Anotimpul Aurel Sasu”

La prima întâlnire a Cenaclului “Mihai Eminescu” din toamna acestui an, Valentina Ciaprazzi a observat, cu o caldă prietenie, că românii din New York, cel puțin cei reuniți sub egida Cenaclului, au parte de un anotimp ideatic special: “anotimpul Aurel Sasu”. Venirea, în fiecare an, a criticului și istoricului literar clujean, însoțit de volume valoroase, marchează momente de efervescență culturală și de trăire românească în metropola americană. Astfel, după o absență de câțiva ani, Aurel Sasu se întoarce în New York cu două cărți importante.

I. Octombrie, 09. 2015

Eram deja în Statele Unite de două săptămâni. Începusem să aștept, cu drag și entuziasm, întâlnirile de vineri seara, ale Cenaclului “Mihai Eminescu”. O dată, pentru că-mi domoleau întrucâtva dorul de casă și, mai apoi, pentru că atmosfera primitoare, de colegialitate și de libertate a ideilor mă fascina.

În acea seară de vineri, avea loc un alt ceneclu în ploaie. De această dată, se lansa un volum de o importanță deosebită pentru istoria românilor-americani: *George Pomutz – un General de Brigadă român în Războiul Civil American (1861-1865)*, de Aurel Sasu (Editura Școala Ardeleană, 2015). Cartea, minuțios documentată, este o a doua ediție, revizuită și completată și are în centru, așa cum sugerează titlul, figura generalului George Pomutz.

În calitate de gazdă a Cenaclului, Theodor Damian a deschis seria luărilor de cuvânt, observând nevoia culturii române de asemenea volume, tocmai pentru a-și orândui și afirma valorile. Vizând să se documenteze pentru întâlnirea din seara respectivă, Theodor Damian a observat un lucru îngrijorător, mai ales dacă situația nu este gestionată cu atenție. Astfel, la o căutare pe internet, a găsit diverse informații despre George Pomutz, dar nicio referire la cartea anterioară a lui Aurel Sasu despre general. Ducându-și curiozitatea mai departe, și-a căutat propriul nume pe internet, iar rezultatul a fost același: informație învechită, depășită și incompletă. De aici, deci, riscul unei istorii culturale eronate, mai ales dacă datele vehiculate în mediul online nu sunt controlate.

Următoarea intervenție i-a aparținut lui M.N. Rusu, redactorul-șef al revistei *Lumină lină*. Acesta l-a numit pe generalul Pomutz o statuie a culturii românești. Astfel, volum lansat a venit să confirme și să completeze imaginea despre universalitatea personalității lui George Pomutz. Mai mult, meritul cărții este de a clarifica în mod esențial imaginea generalului, atât

în calitatea sa de comandant, cât și în calitatea de om de cultură sau diplomat.

Într-o amplă expunere, Aurel Sasu a vorbit despre procesul prin care volumul a luat ființă, dar, dincolo de aceasta, a ținut să spună povestea ieșită din comun a unui reprezentant excepțional al exilului românesc. Pentru a ilustra imaginea controversată a generalului, profesorul clujean a amintit episodul întâlnirii dintre Nicolae Ceaușescu și Richard Nixon. În momentul în care Ceaușescu l-a pomenit pe George Pomutz, discuția a fost întreruptă abrupt de președintele american - dovadă grăitoare că figura lui Pomutz marchează un punct nevralgic al istoriei americane. Din pricina controverselor care înconjoară figura generalului, volumul spune o poveste, fără intervenții externe, lăsând documentele să vorbească de la sine. Iar povestea spusă este una de excepție: a unui om care vorbea opt limbi străine, absolvent de drept, înrolat, în 1848 în armata ungară și care, după înfrângerea acesteia, vine în Statele Unite, stabilindu-se în Iowa. Luptă apoi în Războiul Civil și rămâne, în memoria colectivă americană, drept omul care a dat foc Atlantei. Ulterior, Pomutz devine Consulul general al SUA la Sankt Petersburg, unde și moare, născându-se legende în jurul dispariției sale.

Polemicile născute în sală după încheierea prezentărilor au dovedit, încă o dată, că subiectul George Pomutz este încă unul controversat. Doru Tsaganea și Gabriel Pleșea au intervenit și au scos în evidență felul în care cultura română ar putea să se raporteze la personalitatea generalului. Dincolo de toate, Aurel Sasu a lansat, în încheierea discuțiilor o întrebare retorică provocatoare: “Nu cumva americanii trăiesc cu frustrarea că ultimul lor mare comandant este român?”.

II. Octombrie, 16. 2015

“De când suntem aproape, ne scriem mai rar”, îi scrie, la un moment dat, Valeriu Anania prietenului său George Alexe. Este una dintre frazele care m-au marcat parcurgând volumul editat și prefăcut de Aurel Sasu, *O luptă neterminată. Dialog epistolar* (Editura Eikon și Editura Școala Ardeleană, 2015). Cartea îi are ca protagoniști pe Bartolomeu Valeriu Anania, personalitate marcantă a culturii române și a Bisericii Ortodoxe Române și teologul George Alexe. Evident, o astfel de lucrare, bogată prin temele tratate în corespondența dintre cei doi, dar și prin informațiile prețioase despre momente din istoria diasporei, care urmează lecturii.

După obicei, prezentările au fost deschise de amfitrionul Cenacului “Mihai Eminescu”, părintele Theodor Damian. După ce a citit mesaje din partea celor care nu au putut ajunge la întâlnirea din 16 octombrie, acesta a salutat prezența scriitorilor Mirela Roznoveanu și Mircea Săndulescu, prieteni mai vechi ai Cenaclului. Mai apoi, dând citire unei recenzii a volumului pe care deja o publicase în numărul 3/2015 al revistei *Lumină*

lină, conchide că efortul lui Aurel Sasu , și prin această lucrare, vizează întregirea tezaurului literaturii româno-americane și recuperarea exilului.

M.N. Rusu, vorbind mai apoi, a ales să pună în lumină o altă dimensiune a personalității lui George Alexe: aceea de poet. Astfel, observă criticul și istoricul literar, lirica lui George Alexe este o adevărată fântână liturgică – afirmație sprijinită consistent de versurile cu care M. N. Rusu a încântat audiența.

În ceea ce mă privește, am mutat subiectul discuției înspre prietenie, înțelegând ca o valoare fundamental umană. Aceasta pentru că, dincolo de toate, dialogul epistolar dintre Bartolomeu Valeriu Anania și George Alexe spune povestea unei prietenii care nu numai că a trecut granițele țării, dar care a rezistat și s-a păstrat la fel de intensă, chiar și sub asediul necruțător și uneori halucinant al timpului.

Profesorul Constantin Virgil Negoită, care a luat ulterior cuvântul, a adus în prim-plan figura tânărului Bartolomeu Anania, pe care l-a cunoscut frecventând întâlnirile de la “Rugul aprins” și a vorbit și despre salturile în destin, care, pe el, l-au păzit de calea detenției.

Următorul vorbitor, scriitorul Mircea Săndulescu, a plasat legătura dintre protagoniștii cărții în galeria unor prietenii de poveste: Ahile – Patrocle, Don Quixote – Sancho Panza sau Tolstoi – Certkov. Astfel, observă el, există o fascinație intelectuală între Valeriu Anania și George Alexe; o relație discipol - mentor, dar, în același timp, cartea spune povestea unei singurătăți în doi.

În final, având o perspectivă completă asupra istoriei din spatele volumului, Aurel Sasu a subliniat plurivalența cărții. A vorbit despre spectacolul de personalitate a Mitropolitului Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Bartolomeu Anania, pe care l-a numit “ultimul mare reprezentant al generației interbelice”. La celălalt capăt de lume - George Alexe, teolog, dar și poet subtil, elegant și bun eseist. Argumente, deci, suficiente pentru calitatea și autenticitatea acestui dialog epistolar.

***

Discuțiile s-au prelungit, firește, până târziu, la masă. Ar fi fost dificil să se oprească, mai ales ținând seama de calitatea și solemnitatea lansărilor de carte din cele din urmă seri de vineri. Am rămas totuși cu un gând în minte, care-mi dădea târcoale ca un refren. Despre sine, la un moment dat, Valeriu Anania afirma că este “un sihastru hoinărind prin cer”. Inevitabil, visarea mi-a plutit peste străzile metropolei pe care le colindasem, rătăcită, în acea lună. Mi-a devenit limpede că, după întoarcerea în țară, voi hoinări, multă vreme, cu dorul prin cerul de beton al New York-ului...

GHEORGHE BREHUESCU

Doina Uricariu în Cenaclul New York-ez

Vineri 27 octombrie 2015 în Cenaclul literar „M. Eminescu” din New York a fost lansat volumul de versuri *Cartea de sticlă* (Ed. Tracus Arte, București, 2025, 106 pp.) de Doina Uricariu.

Volum de ținută grafică de excepție, pe măsura calității poeziei și prestigiului autoarei. Foarte bine mediatizat de Prof. univ. Dr. Livio Dimitriu, evenimentul literar a adunat atât elita scriitorilor români din New York, dar și pe cea a cititorilor și iubitorilor de literatură, membrii mai vechi și mai noi ai cenaclului nostru. Sala de recepții a restaurantului „Bucharest” al D-lui Vasile Bădăluță, unul din cei mai mari purtători ai flăcării valorilor culturale și spirituale în diaspora româno-americană, sală în care cenaclul își ține de obicei întrunirile, a fost special pregătită ca să primească oaspeții serii.

La masa de prezidiu, Th. Damian, fondatorul și conducătorul cenaclului (din 1993), a invitat autoarea să stea în centru, înconjurată de criticul literar, prozatoarea și poeta Mirela Roznoveanu, de romancierul Mircea Săndulescu, de o parte, iar de cealaltă, de profesorul univ. arhitect Livio Dimitriu și gazda evenimentului, Theodor Damian. Toți aceștia au vorbit în termeni elogioși despre Doina Uricariu și opera ei în general, și despre acest volum, în special.

Cuvântul autoarei a fost așteptat cu interes de toți cei prezenți, cum e și firesc, iar Doina Uricariu nu și-a dezmințit talentul, purtând audiența prin interesantul labirint al istoriei și al aspectelor modului său de a concepe și materializa actul de creație literară. A fost o seară memorabilă prelungită în conversațiile prietenești ce au urmat la tradiționala recepție.

Mircea Ștefan, “armurier al cuvintelor”

În sesiunile bilunare ale Cenaclului Literar “Mihai Eminescu” din New York, la loc de cinste se află prezentările și comentariile avizate referitoare la creații de valoare din domeniul culturii, creații care aparțin compatrioților noștri. În cadrul cenaclului, au fost lansate sute de cărți de beletristică, dovadă a talentului oamenilor născuți pe minunatul pământ românesc.

În după-masa zilei de duminică, 25 octombrie a.c., după slujba religioasă oficiată cu credință și evlavie creștină de preotul-paroh Theodor Damian în Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel” din Astoria, NY, a avut loc, în sala socială, lansarea a două cărți de poezii al căror autor este scriitorul Mircea Ștefan. Cărțile, intitulate *Prefix 101* și *Armurierul cuvintelor*, surprind poetic aspecte din viața de zi cu zi, exprimă metaforic gânduri și pun întrebări despre existență, decupează idei și îndeamnă, indirect, pe cititor să-și facă o analiză minuțioasă a modului său de viață și de acțiune în lumea interioară și în raport cu cea din afară.

Mircea Ștefan este pentru prima oară în Cenaclul literar al românilor din New York. A venit cu un prieten de-al său, Cornel Borșe, care este profesor de vioară la Conservatorul din Sion, Elveția.

Președintele cenaclului, prof.univ. dr.Theodor Damian, i-a urat bun venit oaspetelui, apoi a prezentat un scurt reper biografic al poetului. Mircea Ștefan (pseudonimul lui Mircea-Ștefan Bârțan) s-a născut în anul 1947 pe plaiuri bihorene. A absolvit Facultatea de Fizică a Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și a lucrat ca cercetător științific. În 1995 se stabilește cu familia în Statele Unite, ca beneficiar al “Diversity Visa”. Locuiește în statul Ohio, în zona orașului Cleveland și este patronul unei mici întreprinderi familiale de prelucrare a granitului și marmurei. Proprietatea de rezervație naturală pe care a cumpărat-o și unde își așterne pe hârtie ideile poetice a numit-o, pentru sufletul lui și pentru prieteni, “Casa poetului”. În anul 1972 debutează poetic în revista *Echinox*. Debutul în volum va avea loc prin concurs la Editura Dacia din Cluj-Napoca. Până în prezent, Mircea Ștefan a publicat multe volume de “poeme dintre cuvinte”, cum și-a intitulat una dintre cărți. Deși ca formație este un tehnocrat, un om al științelor exacte, Mircea Ștefan are o înclinație deosebită spre lirism, spre cuvinte și fraze transformate în idei poetice. Iată câteva titluri ale cărților sale: *Tablouri*, *Cina*, *Poeme de luni*, *Alungat din singurătate*, *Diminețile căprioarelor*, *Poemele dintre cuvinte*, *Ortografiile Nordului*, *Carate de septembrie*, *Poeme mici pentru oameni mari*.

După scurta prezentare biografică Theodor Damian a comentat mai pe larg temele principale ale volumelor: viața și moartea, trăirea întru Logos, ș.a. (*Prefix 101*) și arta de a muri, creșterea în adânc, detașarea, ș.a.

(*Armurierul cuvintelor*), exemplificând cele spuse cu citate din versurile autorului.

Au mai vorbit despre poet și despre cele două cărți lansate: Mariana Terra, editor al publicației *Romanian Journal* din New York și Valentina Ciaprazi, profesor la LaGuardia Community College din New York.

Mariana Terra citează aprecierea pe care doamna profesoară universitară Anca Sîrghie o face lirismului operei lui Mircea Ștefan, potrivit căreia poetul este “un pelerin prin lumile cuvântului”. Metafora este definitorie pentru întregul univers creator al autorului. Cuvântul este descompus, disecat, polisemantizat în contexte originale și sugestive și este adus la granița dintre clasicism și expresionism, în enunțuri aparent abstracte.

Cartea *Armurierul cuvintelor* are o copertă incitantă (autor: Petru Drăgan): o poartă masivă de fier forjat, cu desene șerpuite, care parcă te previne: intră dacă ai curaj să te cunoști mai bine, dar stai afară dacă nu poți sau nu vrei să te analizezi până în cele mai mici detalii. Un discurs poetic subtil, cu nuanțe istorico-patriotice sugerate doar de un cuvânt sau două, se creionează în mai multe poezii.

Valentina Ciaprazi este impresionată de faptul că Mircea Ștefan a dedicat cartea *Prefix 101* soției sale de la logodna căreia cu el s-au împlinit 40 de ani. Este un semn al dragostei care nu cunoaște timp și nici prăfuire, ci vibrează la fel de puternic și emoționant ca în urmă cu patru decenii. Tribut liric de dragoste, căci poezia se naște din dragoste: “vine grâul în oglindă/ e de ajuns să privești// ochi adânciți în orbită/ doamne/ ce adânc mă crești” (*Un alt poem de dragoste*).

Poezia *Gară fără călători*, din volumul *Prefix 101*, șochează începând cu titlul, având în vedere că o gară este asociată instantaneu cu trenuri care vin și pleacă: “doar azi când trecem totul pe curat/ precum o literă din evanghelie/ e seara sângelui curat/ e seara curbă/ e vecernie// în gara plopului înalt/ pe tine mamă sincer te-am uitat/ într-o smerenie”.

Gara solitară așteaptă, probabil, un tren sufletesc care să ducă spre o destinație interioară, o destinație în care eul dialoghează cu el însuși căutând răspuns la întrebări la care, poate, nu se poate găsi un răspuns complet.

Mircea Ștefan și-a exprimat bucuria de a se afla la cenaclul românilor din New York și a mulțumit pentru frumoasele cuvinte care au fost spuse despre creația sa poetică.

Ne bucură și pe noi faptul că, în cadrul cenaclului nostru, am avut prilejul de a cunoaște un poet de forță, un poet al gândului subtil și un analist liric de mare sensibilitate.

Revista presei

Au sosit din Germania *Alternanțele!* Tânăra revistă *Alternanțe* (An III, nr. 4/9, octombrie 2015), păstorită de scriitorii Andrei Zanca și Eugen Popin, are un conținut bogat și divers. Recunosc în ea prieteni și colaboratori ai revistei *Lumină Lină* cum sunt Vasile Andru, Mircea A. Diaconu, Laurian Lodoabă, Mihaela Albu, Adriana Weimer, Dan Anghelescu, Veronica Balaj, Bedros Horasangian, Corneliu Zeana, Camelia Suruianu. Cine poate spune că nu există înfrățire între reviste?

Cum e și firesc, publicația româno-germană are și o bogată secție de literatură germană, fie că autorii sunt nemți ca atare, sau nemți care într-un fel sau altul au legături cu neamul și limba română.

E frumos că redactorii anunță în fiecare număr și o parte din colaboratorii numărului următor al revistei. Redacția de asemenea propune tematici generale pentru numerele viitoare. Asta îmi amintește de revista *Origini/Romanian Roots* a regretatului editor și prieten Gabriel Stănescu din statul Georgia, SUA.

Th.D.

Am primit la redacție revista *Glasul Bucovinei*, numerele 1 și 2/2015 (An XXII, Nrs. 85 și 86) editată la Cernăuți și București de către Institutul Cultural Român (redactor șef: Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei române).

Revista publică articole despre istoria Bucovinei, de teorie, critică și istorie literară, pe teme de pedagogie și eminescologie, lingvistică, literatură și artă, despre evenimente curente, recenzii de cărți și reviste, conferințe și alte știri.

Mă bucur să aflu în Nr. 1/2015 o prezentare a cărții Monahiei Elena Simionovici despre Mănăstirea Voroneț, despre care am scris și noi în revista *Lumină Lină*.

Prin articolele pe care le publică, prin anvergura personalităților ce semnează aici, revista *Glasul Bucovinei* își îndeplinește cu succes o grea și importantă misiune, aceea de a face inima noastră să bată pe teritoriile istorice și prezente locuite de români.

Th.D.

Credința străbună de la Alba Iulia (An XXV, Nr. 11/356, noiembrie 2015), revistă de teologie, spiritualitate, istorie și cultura românească, dar și oglindă a activităților Arhiepiscopiei și ale Întâistătătorului ei, I.P.S. Dr. Irineu Pop.

Aflu cu durere, citind paginile mereu interesante și ziditoare de suflet ale publicației, despre trecerea la cele veșnice a iubitului profesor universitar, prorector și apoi rector al Institutului Teologic Universitar din Sibiu, Arhidiacon Dr. Constantin Voicu.

Am fost apropiați în anii când am funcționat la Sibiu ca secretar general de redacție (pentru revistele *Telegraful român*, *Mitropolia Ardealului* și *Îndrumătorul bisericesc*, 1986-1988).

A fost un om al lui Dumnezeu, cu inima de copil, ca în chemarea Fericirilor, de o deosebită generozitate; nu știu să fi refuzat vreodată de a ajuta pe cineva. Model de smerenie, de deschidere spre lumea în care a trăit, un realist al timpului său, iubitor de Biserică și de neamul românesc.

Dumnezeu să-i odihnească sufletul cu sfinții Săi!

Catalogul Expoziției de artă vestimentară a artistei Elena Mitru (Biserica Ortodoxă Română „Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York, 15 noiembrie 2015).

Profetul altor lumi posibile

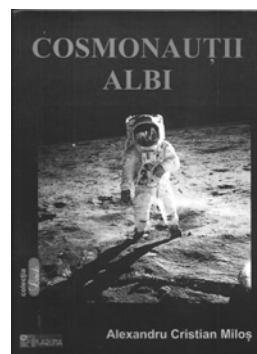
Scriitorul Alexandru Cristian Miloș din România ne trimite noul său volum de imaginație și explorare extra-terestră, *Cosmonauții albi* (Ed. Karuna, Bistrița, 2015, 98 pp.). Îl cunosc personal pe autor de la întâlnirea noastră de la Bistrița acum doi ani când am celebrat, prin exemplara găzduire a Dlui Dorel Cosma, directorul casei de cultură „George Coșbuc” din oraș, evenimentul anual al revistei noastre “Zilele Lumină Lină”. Am văzut atunci cum îl respectă bistrițenii pe poet: ca pe un erou printre muritorii de rând, sau, mai bine, ca pe unul venit aici dintr-un anume “dincolo”, ca pe un misionar al ideii că Dumnezeu, în atotputernicia, generozitatea și bunătatea Sa, a mai creat și alte lumi posibile, deci că nu suntem singuri în univers.

Și dacă am considera că Dumnezeu și noi suntem, de fapt, în existență, și tot realizăm că nu suntem singuri, ci cu Dumnezeu. Dar așa cum spune Evanghelistul, că “în casa Tatălui Meu multe locașuri sunt”, citându-L pe Iisus, putem și noi gândi că în universul, sau mai recent, multiversul în care suntem plasați, multe locașuri sau lumi sunt. Cam așa cum spunea un filosof din antichitate: a crede că în acest univers există doar o singură lume este ca și cum ai crede că într-un întreg lan de grâu un singur spic are bob.

Mă bucur că un critic așa de semnificativ din literatura română actuală, Gheorghe Grigurcu, se află în tabăra autorului și sugerează, pe coperta finală a cărții frumusețea și importanța preocupărilor lui Alexandru Cristian Miloș pentru inter-disciplinaritate. În acest sens pot fi sugerate aici și ultimele experimente și descoperiri în domeniul fizicii și mecanicii cuantice (vezi de ex. *The New York Times*, Thursday, Oct. 22, 2015; vezi și *The Hedgehog Review*, Critical Reflections on Contemporary Culture, Nr. 17, 2, summer 2015).

Alexandru Cristian Miloș rămâne un profet al incredibilului nostru viitor.

Th.D.

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina internă, mică chirurgie
F. Christodoulidou, MD Med. internă, hematologie, oncologie
Iqbal, MD Cardiologie
Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU
Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament
nou și modern pentru:

X-Ray
EKG
Spirometrie (Evaluari Pulmonare)
Sonografii Abdominale,
de Rinichi și Cardiac
Cardiotrace (EKG prin telefon)
24 de ore Halter Monitor
Sigmoidoscopii și Pap smear
Tens (Stimulare electrică)
Ultrasound
Timpanometrie
toate testele de sânge și urină
teste pentru depistarea
cancerului de colon și ulcer
teste pentru AIDS (rezultatul în 24-48 ore)
Tratamente specializate

Luni, Marți, Joi 10am-8pm

Miercuri 4-8pm

Sambata 10am - 4pm

Fara programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106 (718) 932-1700

subway: N până la stația Broadway (Queens)

bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82nd Street,
Jackson Heights

Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, până la Steinway,
unde schimbati cu Q 104.

Viorica Colpacci

Galeria „Spiritus” - Salonul de vară 2015

Cu ocazia hramului Bisericii “Sf. Apostoli Petru și Pavel” a avut loc în anul acesta al optulea Salon de Vară al Galeriei SPIRITUS. Au participat membrii galeriei din New York, artiști invitați din România, precum și un grup de copii ai parohiei, de la cercul de pictură pe sticlă condus de artista Viorica Colpacci, directoarea galeriei. S-au alăturat câțiva părinți care au creat și ei primele lor icoane pe sticlă. Au fost prezentate deasemeni și lucrări ale unor artiști români renumiți din generația trecută aflate în colecții particulare: Eugen Ciucă și Eva Cerbu. Au expus:

Viorica Colpacci: *Trinitate* și *Trinity*, printuri digitale după sculpturi originale

Eduard Andrei: *Zebra Roz*, și *Luna Plină*, tehnică mixtă pe hârtie

Doru Tsaganea: *Peisaj din Malta*, fotografie digitală

Eugen Ciucă, *Portret*, grafică

Eva Cerbu: *Portret*, grafică

Alex Marmara: *Cai alergând* și *Hora moldovenească* fotografii digitale

Andrei Damian: *Peisaj* și *În larg*, picturi pe sticlă

Dinu Mitroiu: *Poveste de dragoste* și *Bilingual*, picturi pe lemn

Cristian Olteanu: *Pantocrator*, pictură murală originală și restaurare, executată la Mănăstirea Stelea ridicată de domnitorul moldovean Vasile Lupu, lucrare prezentată într-un colaj digital

Ionel Cristescu: *Icoana învierii*, *Nașterea Domnului* și *Icoana Mântuitorului*, picturi în frescă executate la Biserica Brăteștii de Jos, lângă Târgoviște, prezentate în printuri digitale

Liviu Șoptelea: *3me, up print* și *Vis, Inger călător*, printuri după picturi originale

Victorița Dutu: *Pictură și Fără titlu*, ulei pe pânză

Icoanele pe sticlă ale copiilor și ale unor părinți au fost executate de către: Iuliana Culian, Andrei Damian, Alex Orza, Mariana Orza, Alexandra Esca, Rodica Esca, Iustina Anițului, Aaron Anițului, Thomas Rădescu, Valentina, Iulia și Christopher Purcărea.

Expoziția, de o înaltă calitate profesională, pune în relief atât preocuparea artiștilor pentru exprimarea unor idei într-un limbaj plastic modern cu un pronunțat caracter poetic, în lucrările lui Eduard Andrei, ori metaforic, în cele ale Victoriței Duțu și Liviu Șoptelea, cât și folosirea unor tehnici moderne în fotografiile digitale ale lui Doru Tsaganea și Alex Marmara, precum și în lucrările cu conotații spirituale ale Vioricăi Colpacci

unde lumina divină este reprezentată sub forma luminii folosite în tehnologiile moderne ale luminii create.

Legătura cu tradiția artelor vizuale românești este pregnantă, atât în lucrările de filon bizantin ale muraliștilor Cristian Olteanu și Ionel Cristescu, după cum și în cele cu caracter folcloric în cazul picturilor pe sticlă. O valorificare creativă a tehnicii picturii pe sticlă s-a remarcat în surprinzătoarele creații de o prospețime viguroasă ale tânărului artist Andrei Damian unde imaginația ia locul canoanelor.

Expoziția, în ansamblul ei, ne prezintă câteva aspecte ale fenomenului cultural românesc și face o punte peste spațiu și timp între arta New York-eză contemporană și arta românească din care își trage seva.

Ca o recunoaștere a valorii artistice a icoanelor pe sticlă ale copiilor parohiei noastre și a autenticității stilului lor, icoanele copiilor au fost expuse la București la MUZEUL NAȚIONAL AL SATULUI "DIMITRIE GUSTI", cu ocazia Conferinței Naționale de Conservare-Restaurare "Doina Darvas", care a avut loc între 3-5 noiembrie 2015.

Icoanele copiilor au stat alături de lucrările artiștilor profesioniști ale Asociației Filiala Arta Plastică Religioasă și Restaurare a Uniunii artiștilor Plastici din Romania, de lucrările aflate în expoziția organizată de Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" din București și de exponate ale Muzeului Național al Satului.

Aspecte din expoziția la Muzeul Satului, 3-5 noiembrie 2015, București.

Retrospectiva trimestrială

♦ Vineri 3 iulie 2015 în Cenaclul nostru a avut loc o lectură de poezie. Invitatul a fost poetul Vasile Crețu din Philadelphia. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Lia Lungu și autorul.

♦ Duminică 5 iulie 2015 s-a sărbătorit hramul parohiei noastre (29 iunie, Sf. Ap. Petru și Pavel). Au cântat pentru cei prezenți interpretele Lia Lungu și Lăcrămioara Răileanu precum și cântărețul Berti Samovici, acompaniați la orgă de Mario Dumitrescu.

♦ Vineri 31 iulie 2015 invitata Cenaclului nostru a fost traducătoarea și ziarista Muguraș Maria Petrescu din România. Au vorbit Th. Damian, M. N. Rusu, Lia Lungu și invitata serii. Au mai luat cuvântul Mariana Terra, Amalia Călin, Napoleon Săvescu, Ștefan Benedict, Elena Strujan.

♦ Luni 31 august la restaurantul scriitorilor “Boema 33” din București Theodor și Claudia Damian au avut o superbă întâlnire cu scriitorii și artiștii Viorica Colpacci și Elena Mitru (New York), Elena Liliana Popescu, Ioana și Ioan N. Roșca, Iuliana Paloda Popescu și Florentin Popescu, Doina și Nicolae Georgescu. Seara a fost continuată pe 1 septembrie cu o altă întâlnire la care a fost prezent și poetul Marcel Miron cu Sorina, soția sa, și Andrei Damian.

♦ Sâmbătă 19 septembrie 2015 la Biserica “Sf. Nicolae” din Sunnyside, New York (Pr. Marius Dumitrescu) a avut loc un concurs de creație artistică și literară intitulat “The Essence of the Spirit” organizat de Școala de Duminică a acestei parohii, dar deschis întregii comunități românești din New York. Copiii și tinerii parohiei noastre au participat la acest concurs de creație inspirată din opera Sf. Nikolai Velimirovici. Pr. Th. Damian a fost invitat să facă parte din juriu. Vezi pp. 94-100 din acest număr.

♦ Vineri 25 septembrie 2015 în Cenaclul “M. Eminescu” din New York a fost lansat volumul *Al doilea deceniu: încă zece ani de Lumină Lină la New York*, realizat de Flavia Topan din România. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, Grigore Culian, Aurel Sasu și Flavia Topan (vezi și reportajul „Cărțile și uraganul” în *New York Magazin*, An XIX, Nr. 863, 4 noiembrie 2015, New York, p. 18).

♦ Duminică 27 septembrie 2015 Biserica noastră a avut ca oaspete special pe Dna Sandra Pralong, consilier de stat în Departamentul pentru Relația cu Românii din Afara Granițelor al administrației prezidențiale în România. La masa oferită după Sf. Slujbă a cântat pentru cei prezenți artista Silvia Balmoș din România.

♦ Vineri 2 octombrie 2015 în Cenaclu s-a lansat volumul *Diaspora literară în 14 interviuri*, de Flavia Topan. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, Constantin Virgil Negoită, Aurel Sasu, Flavia Topan, Gabriel Pleșea (vezi și reportajul „Cărțile și uraganul” în *New York Magazin*, An XIX, Nr. 863, 4 noiembrie 2015, New York, p. 18)..

♦ În toate duminicile lunii octombrie la Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel”, după Sf. Slujbă, s-a desfășurat Festivalul mustului.

♦ Vineri 9 octombrie 2015 oaspetele Cenaclului “M. Eminescu” a fost criticul și istoricul literar Aurel Sasu din Cluj. Volumul lansat s-a intitulat *George Pomutz: A Romanian Brigadier General in the American Civil War (1861-1865)*. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu, și Aurel Sasu. Au mai luat cuvântul Gabriel Pleșea, Constantin Virgil Negoită, Doru Tsaganea, Dima Lascu, Ion Ștefan, Dumitru Vicoveanu, Mircea Urucu (vezi și reportajul „Anotimpul Aurel Sasu” de Flavia Topan în *New York Magazin*, An XIX, Nr. 864, 18 noiembrie 2015, New York, p. 17).

♦ Duminică 11 octombrie la Biserică, în sala socială, după Sf. Slujbă a fost lansat volumul de proză *Memoria visului* de Aurel Sasu. Au vorbit Th. Damian, M. N. Rusu și autorul.

♦ Vineri 16 octombrie 2015 un alt volum semnat de Aurel Sasu a fost lansat în Cenaclu. Titlul volumului: *O luptă neterminată; dialog epistolar. Bartolomeu Valeriu Anania și George Alexe*. Au vorbit Th. Damian, M. N. Rusu, Constantin Virgil Negoită, Flavia Topan, Mircea Săndulescu, Mirela Roznoveanu, Aurel Sasu (vezi și reportajul „Anotimpul Aurel Sasu” de Flavia Topan în *New York Magazin*, An XIX, Nr. 864, 18 noiembrie 2015, New York, p. 17).

♦ Vineri 23 octombrie 2015 oaspetele Cenaclului “M. Eminescu” a fost scriitoarea Doina Uricariu, directoarea a ICR, New York. Volumul lansat s-a intitulat *Cartea de sticlă* (poezie). Au vorbit Theodor Damian, Mirela Roznoveanu, Livio Dimitriu, Doina Uricariu, Mircea Săndulescu, Grigore Culian.

♦ Duminică 25 octombrie 2015 sesiunea Cenaclului nostru s-a ținut după Sf. Slujbă în sala socială a Bisericii. Invitatul nostru a fost scriitorul Mircea Ștefan din Ohio. Volumele lansate: *Prefix 101* și *Armurierul cuvintelor* (poezie). Au vorbit Th. Damian, Valentina Ciaprazi, Mariana Terra, Cornel Borșe (prietenul lui Mircea Ștefan, sosit din Elveția) și autorul (vezi și reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 773, 18 noiembrie 2015, New York, p. 19).

♦ Vineri pe 30 octombrie 2015 Pr. Th. Damian, împreună cu preoteasa Claudia Damian și cu Prof. Irina Anițului, a participat la Philadelphia la adunarea de protopopiat desfășurată în Biserica “Sf.

Treime” din acest oraș (Pr. paroh Prof. Nicolae Buga), adunare prezidată de I.P.S. Arhiepiscop Dr. Nicolae Condrea, la care a fost prezent și P.S. Episcop Vicar Ioan Casian de Vicina din Montreal.

♦ Sâmbătă 31 octombrie 2015 în cadrul unei festivități de excepție organizată de Queens Federation of Churches, asociație la care parohia noastră este membră, la nominalizarea Pr. paroh Th. Damian, Prof. Irina Anițului a primit o diplomă de merit, care, a doua zi, a fost din nou oferită la Biserica noastră, în cadru festiv de către preotul paroh.

♦ Vineri 6 noiembrie 2015 în Cenaclul nostru a fost lansat volumul bilingv *Burta înstealtă/ The Starry Womb* (poezie) de Mihai Gălățanu. Traducerile au fost realizate de Adam Sorkin. Au vorbit Theodor Damian, Adina Dabija, Doru Paul Mugur, Adam Sorkin și autorul.

♦ Vineri 13 noiembrie 2015 oaspetele Cenaclului a fost poetul Florian Silișteanu. A fost lansat volumul bilingv *Seraphim: Schimbul de pasăre/ Bird's exchange* (poezie). Au vorbit Th. Damian, Valentina Ciaprazi, Mariana Terra și autorul. Au mai luat cuvântul Benedict Ștefan, Sorina Robinson, Grigore Culian (Vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 773, 18 noiembrie 2015, New York, p. 19).

♦ 14 noiembrie 2015 la Restaurantul „Bucharest din New York s-a organizat banchetul de toamnă al Societății româno-creștine „Dorul” (înființată în 1903), New York.

♦ Duminică 15 noiembrie 2015 a avut loc la Biserica noastră serbarea de Lăsatul Secului pentru postul Crăciunului. Totodată a avut loc o frumoasă expoziție de artă vestimentară a artistei Elena Mitru. Au vorbit cu această ocazie Pr. Th. Damian, Mariana Terra, Elena Mitru și Alex Marmara. A fost de asemenea citit un superb comentariu al profesoarei universitare Valentina Ciaprazi publicat în catalogul expoziției excelent realizat de fotoreporterul revistei noastre Alex Marmara.

♦ Duminică 22 nov. 2015 s-a ținut la Biserică ședința Consiliului și a Comitetului parohial pentru organizarea sărbătorii Nașterii Domnului.

♦ Duminică 29 noiembrie 2015 la Biserica noastră, după Sf. Slujbă, în sala socială, a avut loc o ședință a Cenaclului literar unde a fost lansat volumul *Convorbiri cu amintirile* de Elena Mitru. Au vorbit Th. Damian, Mariana Terra și autoarea.

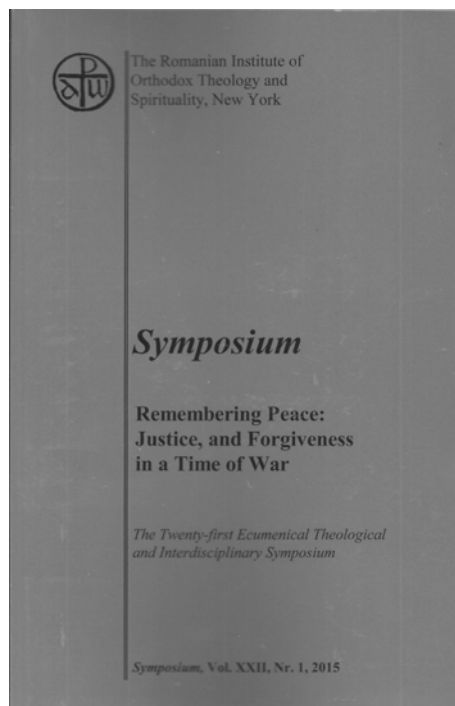
Totodată s-a sărbătorit Ziua națională a României și Sf. Andrei. Despre Ziua României au vorbit Pr. Th. Damian, Prof. Doru Tsaganea, Prof. Flaviu Rițiu și Dr. Napoleon Săvescu. Copiii Școlii noastre de Duminică, sub conducerea Prof. Irina Anițului, au recitat poezii în cadrul unui program special pregătit pentru eveniment (Vezi reportaj de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 774, 2 decembrie 2015, New York, p. 19).

Biserica noastră: St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 2:00 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar "M. Eminescu": Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

Școala de Duminică: În fiecare duminică, după Sf. Slujbă, la Biserică. Pentru detalii sunați la tel. 914-409-3483 (Prof. Irina Anițului) sau 917-892-6013 (Pr. Th. Damian).

Symposium.
Remembering Peace: Justice
and Forgiveness in a Time of
War
The Twenty-First
Ecumenical Theological and
Interdisciplinary Symposium,
 vol. XXII, Nr. 1, 2015